

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OĐNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

HRVATI U STAROJ BINGULI

BROJ
571

Subotica, 13. ožujka 2014. Cijena 50 dinara

SLAVEN BAČIĆ - IZBORI OD
POSEBNE VAŽNOSTI

BIO-VRT U SRBIJI I
HRVATSKOJ

POVEĆATI SIGURNOST
GRAĐANA

INTERVJU
SLAVIŠA GRUJIĆ

IZBORI 2014

OGLAŠAVANJE ZAHTIJEVA VRIJEME I NOVAC

NE EKSPERIMENTIRAJTE!

RJEŠENJE JE

VOJVODANSKA
Svaštara

www.svastara.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3.000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

**KOMPLETNO PROLJETNO
ČIŠĆENJE RAČUNALA**

Samo 790 dinara

UKLANJANJE VIRUSA

**OPTIMIZACIJA
OPERATIVNOG SUSTAVA**

ČIŠĆENJE RAČUNALA

Pripremite svoje računalo za proljeće!

Akcija traje tijekom ožujka i travnja!

Detalji na sajtu: www.tippnet.rs

**TIPPNET
INTERNET**

**Posjetite naš servis:
Karađorđev put 2, Subotica
024/555-765**

Јавно комунално предузеће „Суботицагаз“ - Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Kőzvéallalat - Szabadka
Јавно комунално подuzeće „Suboticaplin“ - Subotica

За Ваш топли дом

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

SUBOTICA GAS

Proljeće je stiglo!

Najzad smo dočekali i kalendarski približavanje proljetnih dana, Sunca koje se sve jače probija kroz sive oblake koji su krasili zimske dane. No, ove smo se sezone prilično izvukli od teškog vremena, obilnih sniježnih padalina i one vodurine koja ostaje kada se snijeg krene topiti. Možda nam to najavljuje dugo toplo i sušno ljeto, ali s obzirom da ja ne pišem o meteorološkim uvjetima i poljoprivrednim nasadima, prepustit ću se u cijelosti užtku iščekivanja toplih sunčanih dana.

Piše: Marjan Antić
urednik web-sajta

Znate li za onu krilaticu »aktivni turizam«? To je nešto što je preporučljivo svima, ne samo djeci... Probudimo dijete u nama, te krenimo aktivno stopama koje nas vode daleko od ovog svakodnevnog poslovnog stresa i neumoljivih šefovih ambicija. Ako volite šetati planinom ne znači da trebate biti planinar, a ako volite biti na vodi onda je bilo koja brodica dobra za vas, ne mora to biti baš jedrilica ili motorni čamac, ne daj Bože jahta. Ronjenje ne mora podrazumijevati boce s kisikom i gumena odijela koja se teško oblače i svlače. Dovoljno je samo malo zaroniti ispod vodene površine i već ste u drugom svijetu, već sekunde traju kao minute, ako se potpuno prepustite osjećajima. A jahanje konja, tih plemenitih životinja koje su prijateljemale s ljudima od pamtivijeka. Jeste li ikada probali jahati? Kada se već usudite otići tako daleko u svom avanturizmu, ili bolje rečeno u razmišljanju o tome – što kažete za splavarenje, kanue i kajake? Riječni brzaci mogu biti tako zabavni, a družba oko vas beskrajno vesela i razdragana dok se strmoglavu spuštate niz te predivne riječne putove. S druge, mirnije strane, tu je i ribolov, biciklizam, golf... Znate da ne morate imati milijune na svom bankovnom računu kako biste probali udariti onu malu bijelu lopticu štapom, dovoljno je malo dobre volje i sat-dva probnog tečaja na igralištima kojih je sve više u našem okruženju. U biti, šetnja tim savršenim zelenim travnatim terenima donosi pravo blagostanje. No, vratimo se našem razmišljanju što bismo još mogli raditi. Tu je moj favorit za proljetne dane – letenje. U našim krajevima imamo puno sportskih zračnih luka, na morskim otocima Braču, Lošinju, u ravnici Slavonskoga Broda, u Čakovcu, Varaždinu... Zamislite da se osjećate kao ptica? Eh, to je već malo previše da tražim od vas ovoga proljeća, ali sloboda letenja je neprikosnovena. Zato pomalo zavidim paraglajderima i padobrancima, iako je ovo drugo u biti padanje a ne letenje, ali opet spada u aktivni i slobodni sportski duh. Eto, nabrojio sam vam neke od najljepših atrakcija koje turizam čine zanimljivijim, a naš odmor općenito atraktivnim. Nadam se da se za svoj tip odmora nećete odlučiti samo za ležanje pokraj bazena ili na nekoj plaži jezera ili mora, već da ćete probati nešto novoga u vašem životu, nešto po čemu vrijedi pamtiti taj dan! I život općenito... Jer, dani brzo prolaze, treba ih iskoristiti najbolje.

Zato znajte da ste uvijek **dobrodošli** u nove avanture, kao i na naš web-sajt sa istim imenom: **www.dobrodosli.net**

AKTUALNO

Parlamentarni izbori u nedjelju 16. ožujka

Biramo između 19 lista..... 7

TEMA

Hrvatska i Srbija zajednički promoviraju organsku proizvodnju

Racionalno korištenje prirodnih resursa 14-15

INTERVJU

Slaviša Grujić, pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje

Kultura hrvatske zajednice ne smije se zanemariti 12-13

SUBOTICA

U Subotici najavljeno povećanje broja policajaca

Povećati sigurnost građana 18-19

DOISPISNICI

Hrvati u Staroj Binguli

Pomalo zaboravljeni i napušteni 26-27

KULTURA

Projekt očuvanja sakralne baštine

»Bunjevački put križa« u novoj korizmenoj akciji 32-33

SPORT

Uspješni gimnastičari iz Monoštora

U državnom vrhu 49

Važno je!

O d dana kada su raspisani izbori nije mali broj onih s kojima se susrećem i kažu – neće izaći na izbore jer od ponuđenih kandidata ne vide niti jednog kojemu bi dali svoj glas. Neki kažu – neće niti otići, neki pak, izaći će i prekriziti izborni listić. Najčešće tako kažu razočarani glasači »demokratske opcije« – DS-a, Lige, LDP-a. Razočarani su nas, nemamo povjerenja u njihova obećanja više, svi su isti, nemamo za koga glasovati, kažu. Pa dobro, onda glasujte za onu drugu opciju, za Vučića i Dačića. Ali, kažu, za njih ne možemo glasovati, jer »još nije došlo vrijeme«, još nismo zaboravili devedesete i sve što je bilo... Ili, glasujte za nekog sasvim trećeg. Pa niti oni nisu ništa bolji, kako im vjerovati, odgovaraju.

Istina, ima i onih koji su se, kako se dan izbora približava, počeli kolebati. Prema istraživanjima izbornog ponašanja, što obuhvaća izbornu participaciju odnosno apstinenciju i izbornu orijentaciju, odluka o sudjelovanju na izborima ne mora biti jasna i precizna, već osoba do posljednjeg trenutka može biti neodlučna o tome hoće li izaći ili ne i za koga će glasovati. Ali, teško je odrediti koji su presudni faktori (ne)izlaska na izbore – mogu to biti osobne karakteristike, slaba identifikacija s političkim strankama, nezainteresiranost za politiku i političke probleme, ili različiti situacioni faktori. Interesantno je i da su, prema nekim istraživanjima, izborni apstinenti češće mlađe žene, stanovnici sela, oni koji su nezainteresirani za politiku i pripadnici neke nacionalne manjine. A zašto je tako mogli bismo pokušati objasniti time da u postojećoj političkoj-stranačkoj ponudi ne nalaze ništa za sebe – pa čak niti primamljiva obećanja. Ipak, odustajanjem od izbora ove skupine se, i inače marginalizirane u srbijanskom društvu, dodatno marginaliziraju. Odustaju od prava da makar svojim jednim glasom utječu na društvena i politička događanja u budućnosti, a time i na vlastiti položaj u društvu. A poslije izbora ne vrijedi žaliti se. Izbori su prošli, netko je drugi odlučio. Naravno da pripadnici nacionalnih manjina ne mogu presudno utjecati na to tko će pobijediti, mada se i to ponekad dogodi. A mogao bi netko reći, i kažu, političari obrate pozornost na nas samo kad im zatreba naš glas, a poslije vode brigu samo o vlastitim interesima. Pa i tu su možda u pravu. Ali ipak, važno je izaći na izbore, makar zato da ne odustajemo tako lako od svog prava (na sudjelovanje u izborima), jer na tome počiva demokracija. I da se naviknemo na to da koristimo i sva druga prava koja postoje često samo na papiru i da se za njih izborimo. Jer i to je demokracija.

J. D.

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA GOSPODARSTVO, ZAPOŠLJAVANJE I RAVNOPRAVNOST SPOLOVA

Četiri nova pokrajinska natječaja

Pokrajinsko tajništvo za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova raspisao je četiri nova natječaja namijenjena udrugama žena, neprofitnim organizacijama i lokalnim samoupravama, za koje je izdvojeno 8.900.000 dinara, dok je Zavod za ravnopravnost spolova raspisao javni natječaj za lokalne samouprave vrijedan 1.150.000 dinara.

Natječaj za dodjelu bespovratnih sredstava neprofitnim organizacijama i udrugama građana za potporu programima udruga žena na selu u AP Vojvodini ima za cilj ekonomsko osnaživanje žena u ruralnim sredinama. Za ovu svrhu Tajništvo je izdvojilo sredstva u obliku dotacija u iznosu od 2,9 milijuna dinara.

Natječajem za podršku projekata u oblasti ravnopravnosti spolova financiraju se programi

za poticanje ekonomskog osnaživanja i edukaciju žena, posebno ranjivih kategorija u iznosu od 2 milijuna dinara.

Javnim natječajem, kojim se dodjeljuju sredstva gradovima i općinama u AP Vojvodini, financiraju se projekti u oblasti afirmacije seoskih sredina, kao turističkog potencijala »Selo s razglednice«. Izdvojeno je 3 milijuna dinara za poticanje aktivnosti na uređenju seoskih sredina, s ciljem podizanja njihovog turističkog potencijala, uređenja karakterističnih seoskih detalja ili predjela koji podižu turističku ponudu sela, kao i za unapređenje potencijala lokalne zajednice za pružanje usluga u oblasti ruralnog turizma.

Na navedena tri natječaja moguće je aplicirati samo s jednim projektom za iznos ne veći od 200.000 dinara.

Posljednjim natječajem, za koji je izdvojeno milijun dinara, financiraju se projekti namijenjeni aktivnostima udruga žena na selu u Vojvodini, kako bi se promovirale lokalne manifestacije koje predstavljaju dio turističke ponude u ruralnim sredinama. Afirmiranjem ženskog stvaralačkog potencijala znatno se unapređuje rad ženskih seoskih neprofitnih organizacija i udruga građana, a unapređuje se kulturna i turistička ponuda u lokalnim sredinama. Podnosilac može aplicirati samo s jednim projektom, a visina traženih sredstava ne može biti veća od 70.000 dinara.

Zavod za ravnopravnost spolova Vojvodine je također raspisao natječaj namijenjen lokalnim samoupravama u Vojvodini

za projekte informatičke obuke namijenjene seoskim ženama, u ukupnom iznosu od 1.150.000 dinara, koji ima za cilj unapređenje poduzetničkih i komunikacijskih vještina seoskih žena za aktivno sudjelovanje na tržištu rada.

Natječaji Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova i Zavoda za ravnopravnost spolova objavljeni su na njihovim internet prezentacijama.

Natječaje možete preuzeti na internet adresi Vlade AP Vojvodine: www.vojvodina.gov.rs

H. R.

Rezultati republičkog natječaja

Ministarstvo kulture i informiranja Republike Srbije objavilo je rezultate natječaja za financiranje i sufinanciranje projekata u resornim dvama područjima za 2014. godinu.

Među ostalim, objavljeni su i rezultati dvaju natječaja namijenjenih projektima nacionalnih manjina u ovoj godini.

Na natječaju za potporu suvremenom stvaralaštvu

nacionalnih manjina sredstva je dobilo 9 projekata predloženih od strane hrvatskih udruga iz Srbije, u ukupnom iznosu od 1.130.000 dinara. To su: Hosanafest iz Starog Žednika za Festival hrvatskih duhovnih pjesama (100.000), HGU Festival bunjevački pisama za Festival bunjevački pisama (150.000), HKUD »Vladimir Nazor« Sombor za Dužionicu 2014. (80.000), Hrvatska čitao-

nica Subotica za Liru naivu 2014. (50.000) i Dane Balinta Vujkova (200.000), Hrvatsko akademsko društvo Subotica za Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca (150.000), HKPD »Matija Gubec« Tavankut za Saziv Prve kolonije naive u tehnici slame i Svjetski kongres slame (150.000), UG »Urbani Šokci« Sombor za Međunarodni okrugli stol Urbani Šokci 9 (50.000) i Zavod za kulturu vojvođanskih

Hrvata Subotica za izdavanje časopisa za književnost i umjetnost »Nova riječ« (200.000). Na natječaju za informiranje sredstva je dobio HKD »Vladimir Nazor« iz Stanišića za realizaciju radijske emisije »Glas Hrvata« (492.000).

Rezultati natječaja dostupni su na internetskim stranicama Ministarstva: www.kultura.gov.rs.

PARLAMENTARNI IZBORI U NEDJELJU 16. OŽUJKA

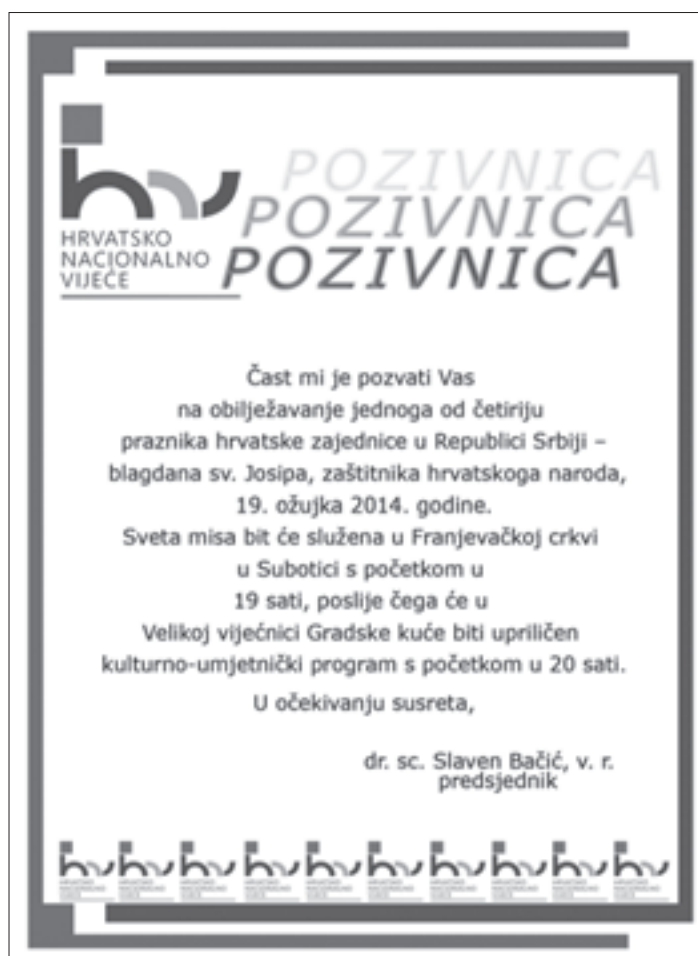
Biramo između 19 lista

U nedjelju 16. ožujka u Srbiji će biti održani izvanredni parlamentarni izbori. Glasovanje na biračkom mjestu je moguće samo ako birač pruži na uvid biračkom odboru važeću osobnu iskaznicu, putovnicu ili vozačku dozvolu, u kojima je jedinstven matični broj građana, a može glasovati i ukoliko nema obavijest o danu i vremenu održavanja izbora, koje je trebao dobiti na kućnu adresu. Građanima će biti obilježen prst sprejem od specijalnog nerastvorljivog UV mastila, vidljivog pod posebnom svjetlošću UV lampe, a oni koji se u momentu zatvaranja biračkih mjesta 16. ožujka u 20 sati zateknu na biračkim mjestima, bit će omogućeno da glasuju. Birački listić bit će svijetlo plave boje, na A4 formatu, a kontrolni svijetlo ljubičaste boje. Na zbirnom izbornom listiću je 19 lista stranaka, koalicija i skupina građana. Prva je koalicija okupljena oko SNS-a, druga koalicija SPS-PUPS-JS, zatim Demokratska stranka Srbije treća, LDP je četvrti, SVM peti,

SRS šesta, a URS sedmi. Pod rednim brojem osam bit će lista »Sa Demokratskom strankom za demokratsku Srbiju«, deveta bit će lista »Dveri – Boško Obradović«, a deseta lista SDA Sandžaka – dr Sulejman Ugljanin. Na zbirnoj izbornoj listi 11. mjesto imat će koalićijska lista Boris Tadić – Nova demokratska stranka – Zeleni, LSV – Nenad Čanak, Zajedno za Srbiju, VMDK, Zajedno za Vojvodinu, Demokratska levica Roma, a 12. bit će lista »Treća Srbija«. Pod rednim brojem 13 bit će »Crnogorska partija – Josip Broz«, a 14 »Lista nacionalnih zajednica – Emir Elfić«. Pod rednim brojem 15 nalazit će se lista »Dosta je bilo – Saša Radulović«, 16. bit će »Koalicija građana svih naroda i narodnosti (RDS – SDS)«, 17. »Patriotski front – Dr Borislav Pelević«, 18. »Ruska stranka – Slobodan Nikolić«, a lista »Partije za demokratsko djelovanje – Riza Halimi« bit će posljednja na zbirnom izbornom listiću.

H. R.

Jednodnevni štrajk liječnika

Diljem Vojvodine liječnici i zdravstveni radnici stupili su u ponedjeljak, 10. ožujka, u jednodnevni štrajk uz poštovanje minimuma procesa rada. Liječnici traže povlačenje Zakona o umanjenju neto prihoda u javnom sektoru, kao i ukidanje Uredbe Vlade kojom se zabranjuje i ograničava zapošljavanje radnika u sustavu zdravstva.

Sindikatski liječnika Vojvodine stupio je u štrajk zbog nezadovoljstva izazvanog načinom ubiranja solidarnog poreza. Liječnici se zalažu da im se ukine oporezivanje dežurstava, tj. da im se oporezuje samo osnovna plaća.

Štrajk je održan uz pridržavanje minimuma procesa rada, koji podrazumijeva rad s trudnicama i djecom, kao i prijam hitnih slučajeva.

Manjinska politika u Srbiji

U organizaciji Foruma za etničke odnose u utorak, 11. ožujka, u Kovačici je održan okrugli stol s temom unapređenja manjinske politike u Srbiji. Tijekom okruglog stola predstavljene su Ljubljanske smjernice za integraciju raznolikih društava koje je objavio Visoki komesar OSCE-a za nacionalne manjine. O praksi obrazovanja, kulture i uporabe jezika manjinskih nacionalnih zajednica u ime hrvatske zajednice govorio je Tomislav Žigmanov, a okruglom stolu su nazočili i predstavnici HNV-a Darko Sarić Lukendić i Ankica Jukić-Mandić.

M. H.

PREDIZBORNA KONVENCIJA DSHV-A U ŽEDNIKU

Biti odgovoran i pridonijeti svojoj zajednici

Predizborna konvencija »S Demokratskom strankom za demokratsku Srbiju« održana je u Domu kulture u Žedniku, u utorak 10. ožujka, u organizaciji Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini. Skupu je nazočilo stotinjak članova i simpatizera DSHV-a, dok su govornici bili *Mirko Ostrogonac*, član Vijeća DSHV-a i vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća, *Nemanja Simović*, kandidat za zastupnika u Skupštini Republike Srbije, te predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*.

Potrebno je biti odgovoran i pridonijeti svojoj zajednici, a izlazak na izbore najmanje je što svatko može učiniti, rekao je Mirko Ostrogonac

RJEŠENJE ZA NEZAPOSLENOST

Mirko Ostrogonac je pozdravio sve nazočne, te govorio o aktualnoj politici u poljoprivredi i ruralnom razvoju sela.

Podsjetio je kako je u cilju privlačenja potencijalnih investitora Mjesna zajednica Žednik ozvaničila 40 ha zemljišta za industrijsku zonu i pristupila izgradnji projekta kanalizacijske mreže Novog Žednika, što bi

trebalo, uz instaliranu plinsku mrežu, omogućiti dolazak investitora i samim tim i predstavljati rješenje akutnog problema nezaposlenosti u Žedniku, a i šire. Pitanje negativnog i često odbojnog stava prema politici također je dotaknuo Ostrogonac, naglasivši kako je politiku, kao i svaki drugi posao, moguće raditi na »prljav«, ali i »higijenski način«. Poručio je svojim mještanima, a i svim nazočnima, da je potrebno biti odgovoran i pridonijeti svojoj zajednici, te da je izlazak na

ĐORĐE ČOVIĆ NA »LISTI NACIONALNIH ZAJEDNICA – EMIR ELFIĆ«

Prava nacionalnih manjina u prvom planu

Predsjednik Demokratske zajednice Hrvata *Đorđe Čović* kandidat je na izbornoj listi broj 14 pod nazivom – »Lista nacionalnih zajednica – Emir Elfić« koja nastupa sa sloganom »Jedina nada«. Ovu listu čine pet manjinskih stranaka: Bošnjačka demokratska zajednica, Mađarski pokret nade, Građanski

savez Mađara, DZH i Savez mađarskog jedinstva.

Osnovni cilj te koalicije je ulazak u Skupštinu Srbije kako bi se borila za prava nacionalnih manjina i rješavala njihove probleme, rekao je nositelj Liste predsjednik Bošnjačke demokratske zajednice *Emir Elfić*. Jedan od ključnih zadataka Liste nacio-

izbore najmanje što svatko može učiniti.

Nemanja Simović pozvao je nazočne da svoje povjerenje u nedjelju daju Demokratskoj stranci, podsjetivši na projekte realizirane u Žedniku: gradnju dječjeg igrališta u parku, pokretanje gradnje kanalizacijske mreže, te renoviranje sportske dvorane. Simović je također naglasio i kako je gospodarska zona u Novom Žedniku realnost, baš kao što je i gospodarska zona u Malom Bajmoku, gdje je posao pronašlo već 30 Žedničana.

SIGURAN PARTNER

Na kraju se skupu obratio predsjednik DSHV-a Petar Kuntić, koji je Demokratsku stranku predstavio kao najsigurnijeg partnera DSHV-a, za svih dvadeset i četiri godine postojanja ove hrvatske stranke. Kuntić je naglasio kako je Demokratska stranka uradila nešto za nacionalne manjine, dok su drugi »samo pričali«. Podsjetio je prisutne na prvi Zakon o pravima i slobodama nacionalnih manjina usvojen za vrijeme premijera DS-a dr. Zorana Đinđića, kojim su Hrvati priznati nacionalnom manjinom u Srbiji, te na Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Zahvaljujući ovim zakonima, umanjila se asimilaci-

ja Hrvata u Vojvodini koja im je kucala na vrata, rekao je Kuntić, dodavši da su institucije tijela preko kojih će se prava, ali i tradicija hrvatskog naroda na ovim prostorima zaštititi. Predsjednik DSHV-a istaknuo je kako ova stranka ima svoje predstavnike u republičkom i pokrajinskom parlamentu, kao i u lokalnim

parlamentima gdje Hrvati žive u većem broju, te je na taj način moguće boriti se za položaj i prava u političkom smislu.

Kuntić je naglasio kako osim po pitanju položaja nacionalnih manjina, djela govore u korist Demokratske stranke i po pitanju poljoprivrede, ali i zakona o radu, s obzirom da se u njoj

koaliciji nalazi i udruženi sindikat »Sloga« – radnički sindikat, koji će se maksimalno boriti da predviđeni zakon o radu ne stupi na snagu.

U okviru konvencije nastupio je ženski tamburaški sastav »Đurđinske cure«.

Je. D.

KONVENCIJA U SUBOTICI

U prepunoj velikoj dvorani Nove Općine u Subotici je održana predizborna konvencija Demokratske stranke, na kojoj su govorili Oliver Dulić, Nemanja Simović, lider DSHV-a Petar Kuntić te Bojan Pajtić i lider DS-a Dragan Đilas.

nalnih zajednica je borba za ekonomski razvoj. »Gradjane najviše bole ekonomski problemi i nizak životni standard. Mi ćemo se boriti za rješavanje tih problema na nivou cijele Srbije, ali s posebnim akcentom na regije u kojima žive nacionalne manjine, jer svi podaci ukazuju da su upravo ti dijelovi naše zemlje najnerazvijeniji«, rekao je Elfić.

Lista će se zalagati i za promjenu Zakona o nacionalnim vijećima i poboljšanje statusa nacionalnih manjina u državnim institucijama.

Predsjednik DZH Đorđe Čović je kazao kako, osim borbe

za bolji životni standard, programске ciljeve ove koalicije čine i borba za uvođenje principa

države i drugo. Gostujući na YU eco televiziji, među ostalim je istaknuo i da se zalaže za među-

»Osnovni cilj koalicije jeste akumulacija političke energije nacionalnih zajednica, kako bismo zadobili potrebnu političku snagu za neophodne promjene na državnoj razini i utjecali na pristup službenog Beograda prema nacionalnim zajednicama. Stoga je nužno pristupiti suštinskoj decentralizaciji zemlje kako bi se omogućio ravnomjerni regionalni razvoj u svim aspektima«, kaže Elfić

subsidijarnosti, za nove investicije, kvalitetno obrazovanje, socijalnu pravdu, decentralizaciju

hrvatski dijalog – odnosno otvorene razgovore unutar hrvatske zajednice u Srbiji.

»Naša koalicija je već poznata javnosti po svom programu i djelovanju«, rekao je Elfić, podsjećajući da su na prethodnim izborima bili nepoznanica i da se smatralo kako nemaju dovoljno kapaciteta za ulazak u republički parlament. Mi smo pokazali puni politički kapacitet i na prethodnim izborima nedostajalo nam je 1000 glasova za drugi mandat, dodao je on.

BDZ, Mađarski pokret nade, Građanski savez Mađara, Demokratska zajednica Hrvata i Savez mađarskog jedinstva na prethodnim izborima nastupali su pod nazivom »Sve zajedno«.

Upravo smo vanjski dug Srbije u izbornoj groznici povećali za oko 5 posto jednim potezom pera bez detaljne ideje na čega ćemo ga trošiti – ispada iz posljednjih finansijskih događanja

KREDIT KOJI JE USTALASAO JAVNOST

»Dar« Ujedinjenih Arapskih Emirata

Nakon prošlotjedne izvanredne sjednice Vlade Republike Srbije sa samo jednom točkom dnevnog reda – odobrenjem da ministar financija **Lazar Krstić** iste noći putuje u Abu Dabi radi potpisivanja ugovora o zajmu, val olakšanja zapljusnuo je korisnike državnog proračuna.

Kredit je povoljan, pojašnjava ministar financija, jer će Srbija pod ovim uvjetima na godišnjoj razini uštedjeti 40 milijuna dolara (30 milijuna eura), odnosno oko 400 milijuna dolara za deset godina.

»Zajam je prihvaćen uz kamatnu stopu od dva posto, a rok dospeljeća je deset godina. Glavnica se ne otplaćuje do kraja perioda, što znači da postoji gracie period od deset godina na glavnici«, pojasnio

je Krstić. No, povlačenje ovog kredita će tehnički morati pričekati novi saziv Skupštine radi ratifikacije nakon izbora. »Ne postoje nikakvi uvjeti kako taj novac možemo trošiti. Mi trenutačno razmatramo opcije kako ćemo ga trošiti, hoćemo li ga na otplatu skupih kredita, što je možda najhitnije«, rekao je Krstić. Ministar kaže kako će nam dio novca omogućiti uspostavljanje ekonomske politike koja će nam pomoći prebroditi socijalni efekt krize i omogućiti ulaganje stranim i domaćim investitorima. Krstić je objasnio kako bi se država, s obzirom na proračunski deficit, svedeno zadužila za ovaj iznos, ali ne pod ovim uvjetima. Potpredsjednik Vlade Srbije u ostavci **Aleksandar Vučić** izjavio je kako Srbija nikada ranije nije dobila povoljniji kredit. »Ljudi u

Srbiji trebaju znati kako nikada ništa ovako povoljno nismo dobili ni od koga, nijedan zajam koji bi bio ovako dobar i pod ovako povoljnim uvjetima kao što je ovaj«, rekao je Vučić i dodao kako se na koncu prijateljstvo i povjerenje isplatilo za građane Srbije.

EKONOMISTI UPOZORAVAJU

Suradnik Instituta za tržišna istraživanja **Saša Đogović** izjavio je i kako je kredit Ujedinjenih Arapskih Emirata (UAE) napravljen u nuždi.

»Ovaj vrlo povoljan kredit, koji se može nazvati i vanekonomskim, može se pozdraviti, ali uz uvjet da Vlada krene u reforme, jer više manevarskog prostora za zaduživanje doista nema«, rekao je Đogović.

Međutim, ekonomisti okupljeni na forumu »Kopaonik« nisu propustili uočiti ni kako u Zakonu o proračunu stoji da je Srbija planirala iz tog izvora pribaviti 3 milijarde eura. Dakle, ipak je dobiveno tri puta manje od planiranog. Srbija je koncem prošle godine bila zadužena 2 bilijuna 185 milijardi 920 milijuna dinara, dakle oko 19 milijardi eura.

Guvernerka Narodne banke Srbije **Jorgovanka Tabaković** pak kaže kako je važno da kredit bude usmjeren u područja u kojima će biti kontroliran i dati najveće efekte. Ona je dodala kako će postojati kontrolno tijelo radi kontrole za što će se koristiti novac. Iznijela je još jedan podatak, a to je da su naše vlasti od 2000. godine do danas uzele ukupno 232 kredita!

SLAVODOBITNO

Nakon povratka iz bogatih UAE, ministar Krstić je dopustio sebi reći i kako spomenuti kredit nije samo dar Srbiji, već znak vjere u srpsku ekonomiju i oporavak našeg gospodarstva! Vratimo se na ekonomskog stručnjaka Sašu Đogovića, čija sljedeća izjava glasi: »Polako ulazimo u vrtlog grčke krize.«

Đogović je ukazao kako pravih reformi do sada nije ni bilo, a upravo zbog njihovog odsustva opada kupovna moć stanovništva, te je neuposlenost izrazito visoka. Ukupan vanjski dug galopirajuće raste i iznositi će 82 posto bruto društvenog proizvoda.

Dakle, sve čestitke na kreditu, ali nije dosta vidjeti na čega će se trošiti već i tko će ga i kako vratiti, jer će on za 10 godina dospjeti na naplatu odjednom.

Nikola Perušić

ZAHVALJUJUĆI »YU ECO« TELEVIZIJI GLEDATELJI SAZNALI DA JE ALEKSANDAR VUČIĆ PONOSAN NA SVOJE NEZNANJE

Bački književni dogovor

Potpredsjednik Vlade u petak izjavio kako je ponosan što nije znao da Bunjevci ne govore ijekavicom nego ikavicom * Ipak, manjkavost takvog stručnog potencijala nadomještena političkom moći da se formira komisija za standardizaciju govora u jezik

Ogromnom dijelu Subotičana koji se u petak zaboravio okupiti na Trgu slobode i priustvovati predizbornom skupu Srpske napredne stranke regionalna »YU eco« televizija nadomjestila je taj propust izdašnim izvještajem. U okviru tzv. predizbornog programa nekih 12-13 minuta, a zatim i u okviru redovnog Info bloka gledatelji su počašćeni s dodatnih 330 do 350 sekundi izvješća o boravku predsjednika te stranke i potpredsjednika Vlade u ostavci Aleksandra Vučića u Subotici.

LJUBI, LJUBI – PA ZNANJE ZAGUBI

Po načelu najprofesionalnijeg i najobjektivnijeg novinarstva, kako ta medijska kuća za sebe skromno veli, gledateljima »YU eco« televizije servirani su gotovo pa neselektirani ulomci Vučićeva izlaganja o budućem gospodarskom bumu Subotice i nastavku opće borbe protiv korupcije, ali i o njegovu posjetu predstavnicima bunjevačke zajednice. U tim integralnim dijelovima Vučićeva sraza s poslenicima javne riječi mogla su se sporadično čuti i hrabra, ali zato afirmativna novinarska pitanja na koja je, u gomili problema s kojima se suočava,

visoki Vladin dužnosnik možda i zaboravio.

S obzirom na to da će pitanje nezaposlenosti u Subotici u dogledno vrijeme dobrim dijelom biti riješeno, pozornost čitatelja preporučamo na dio koji se odnosi na tzv. nadgradnju. Kao mjesto događaja za taj plemeniti čin Vučić je, ili netko mu drugi, odabrao Bunjevačku maticu. Nakon srdačnog susreta s domaćinima, potpredsjednik Vlade ljubazno im je rekao kako je ponosan na to što on nije znao da Bunjevci ne govore ijekavicom nego ikavicom! Ipak, to neznanje, začinjeno velikom količinom ponosa, krunisano je istom prigodom Vučićevim obećanjem da će biti formirana komisija za standardizaciju bunjevačkog jezika!

U RALJAMA DIVOTA

Gledano s političkog stajališta, nema sumnje da će ova ideja nakon ovih ili možda nekih drugih izbora i biti realizirana, jer već gotovo punih 100 godina ni s jedne strane ne manjka

onih kojih će činiti ljubavni krug između predstavnika bunjevačke zajednice i (gotovo svake) vlasti. Ogledni primjer(ak) za to je sadašnji predsjednik Bunjevačke matice Ivan Sedlak, koji je u petak izjavio kako Bunjevci do sada nisu imali potporu države kao od ove vlasti. Da je to rekao netko drugi, pa još i ajde-de. Međutim, rekao je to čovjek koji je u vrijeme vladavine Slobodana Miloševića, kao kadar stranke kasnije odbjegle mu supruge Mirjane Marković, obnašao skromnu dužnost ministra za ljudska i manjinska prava u tadašnjoj Saveznoj Republici Jugoslaviji. Na temelju posljednje izjave postavlja se pitanje što je Sedlak uopće na tom mjestu radio, napose za pitanja bunjevačke zajednice, odnosno je li mu netko branio da ih riješi pa je čovjek (dok nije otišao Koštunica, koji je predstavnicima Bunjevaca uvijek bio draži od Đinđića i njegovih nasljednika) jedva dočekao poslanje Aleksandra Vučića kako bi konačno prodisao punim plućima? S druge strane, politikom usitnjavanja manjinskih zajedni-

ca (Vlasi nisu Rumunji, Bunjevci i Šokci su zasebni narodi, deytosko iskopavanje Egipćana itd.) mnogima od vlasti bivših država odgovarali su primjer(c)i poput opisanog.

Kada se, međutim, dođe na teren struke, razboritu čovjeku na um pada pitanje »što ćemo s neznanjem«, koje je Vučić iskreno, ali zato ponosno, priznao da ga ima? I tu je, naravno, odgovor slojevit. S jedne strane, nema nikakve sumnje da će se među jezikoslovcima naći kritičan broj primjer(ak)a koji će u ime političkih ciljeva pogaziti ono čemu su desetljećima učili studente i prionuti na posao izrade gramatike, pravopisa, morfologije ili sintakse tzv. bunjevačkog jezika. Možda će malo teže ići s prijevodom Biblije i uvođenjem misa na bunjevačkom, ali... tko zna. Ipak, najteže će zacijelo biti odgovoriti na pitanje ne potkopavaju li se ovom inicijativom temelji »Književnog dogovora«, kojega su još 1850. u Beču sklopili Ljudevit Gaj i Vuk Stefanović Karadžić? Ostavimo li na stranu što su se u međuvremenu hrvatski i srpski razdvojili, a bošnjački i crnogorski »stekli neovisnost«, standardizacija tzv. bunjevačkog jezika otvorila bi pitanje imaju li »pravo na samoopredjeljenje« i drugi dijalekti, čak i oni kod kojih »jat« nije rezultirao glasom »i«?

Ali, idiličnoj simbiozi bunjevačke zajednice i (gotovo svake) vlasti pitanje struke je, što bi rekao jedan znameniti mislilac, »posljednja rupa na svirali«. Jer, da se poslužimo definicijom drugog znamenitog mislioca, »Bunjevci nisu ni Hrvati ni Srbi«. A to je, složit ćemo se, najvažnija odrednica na budućoj etapi standardizacije nekog govora u jezik.

Z. R.

SLAVIŠA GRUJIĆ, POKRAJINSKI TAJNIK ZA KULTURU I JAVNO INFORMIRANJE

Kultura hrvatske zajednice ne smije se zanemariti

Razgovarala: Ankica Jukić-Mandić

Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje podupire aktivnosti i projekte nacionalno-manjinskih zajednica u Vojvodini, pa tako i Hrvata. O situaciji u kulturi, prekograničnoj suradnji s Hrvatskom, ali i problemima u informiranju razgovarali smo s pokrajinskim tajnikom za kulturu i javno informiranje *Slavišom Grujićem*.

HR: Kako ocjenjujete kvalitetu kulturne produkcije vojvođanskih Hrvata? Koje biste projekte izdvojili?

Imajući u vidu dvije činjenice, relativnu malobrojnost građana hrvatske nacionalnosti u AP Vojvodini i njihovu disperziranost, s jedne strane, i s druge strane činjenicu da su tek prije desetljeća dobili mogućnost da njihovi pothvati u području kulture budu subvencionirani od strane države, odnosno pokrajine, iznenađujuće je živa i plodonosna aktivnost kulturnih djelatnika hrvatske zajednice. Mogu reći kako hrvatska nacionalna

zajednica vrlo pomno i pažljivo bira projekta i radi na njima, pokušavajući uskladiti stvarnost s mogućnostima. Projekti koji se realiziraju su veoma važni, a mogu li se oni ispuniti do kraja ili ne, to nije pitanje dobre volje s ove strane, nego je pitanje mogućnosti odnosno svijesti koliko mogućnosti imaš. Svakako moraš imati najbolju volju da, u ovom slučaju hrvatskoj nacionalnoj zajednici, daš ona prava koja ona očekuje i na koja ima pravo. Visoko cijenim hrvatsku nacionalnu zajednicu i promatram je kroz projekte koji se daju, kroz nakladničke, kao i kroz sve ostale aktivnosti. Ova zajednica ima svoju kulturnu politiku koja se bez obzira na situaciju ne smije zanemariti, a tome svakako pridonosi i njihova agilnost, kao i stvarateljski potencijal i spremnost da se s malim sredstvima pruži optimalni domet, što negdje smatram navikom stečenom u razdoblju kada je hrvatska kultura u Vojvodini opstajala zahvaljujući samo financijskim naporima samih kulturnih djelatnika.

HR: Kako ocjenjujete rad Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, čiji je suosnivač Skupština AP Vojvodine?

U potpunosti sam zadovoljan tom suradnjom, počevši od vrlo konstruktivnih razgovora koji se kreću od projekata, pa do potrebe da Zavod ima svoje prostorije u kojima će na kvalitetan način obavljati svoje aktivnosti. Privođenje namjeni prostora za rad je nedavno bio i predmet našeg razgovora, kao i iznalaženje mogućnosti od strane države, te od strane pokrajine, kako bi se ovaj problem riješio i ja sam stajališta kako tu neće biti problema. Dopustite mi da u domeni produkcije naglasim napore i uspjehe koje postižu Zavod i nakladnička djelatnost NIU »Hrvatska riječ«, a siguran sam da i ostale institucije daju pun doprinos živoj kulturnoj aktivnosti unutar zajednice. Zavod je paradigma uspjeha koji je postignut s relativno malo novca, ali s puno entuzijazma svih uposlenika.

HR: Kao tzv. nova manjina, Hrvati u pokrajini su u odnosu na Mađare, Slovence, Rumunje i Rusine podzastupljeni u području kulture i informiranja. Naime, nemaju profesionalno kazalište na materinskom jeziku, a nisu zastupljeni ni kao kadrovi u pojedinim pokrajinskim institucijama kulture. U području informiranja Uredništvo na RTV-u ima manji broj uposlenika u odnosu na druge redakcije, dok se NIU »Hrvatska riječ« tek sada po godišnjim dotacijama približava sličnim novinsko-nakladničkim ustanovama drugih nacionalno-manjinskih zajednica u APV. Hoće li doći do izjednačavanja ovih prava, kada i kako?

Mislim da izraz podzastupljenost ne odgovara činjeničnom stanju, prije bi se moglo govoriti o nedovoljno brzom postizanju pune ravnopravnosti uvjetno rečeno novih manjina u odnosu na ranije etablirane, što je prvenstveno posljedica

Hrvatska zajednica pokazuje potencijal i spremnost da se s malim sredstvima pruži optimalni domet

* Napravili smo velike korake u ovoj oskudici i očekujem vrlo brzo, vjerojatno u sljedećoj godini, da će hrvatska zajednica dobivati sredstva koja će biti uravnotežena u odnosu s drugima

financijske krize koja određuje iznose sredstava u proračunu koji je svake godine sve tanji. Ne može se osporiti da je Tajništvo svaki puta kada je bilo u prigodi nastojalo ojačati poziciju novih manjina, pa i hrvatske, pri tomu vodeći računa da nika-da ne smanji iznose drugima. Kada govorimo o informiranju i sam sam bio dionikom uvođenja ovog programa na RTV, tako da je jasno što mislim o tome i na koji način sagledavam taj problem. U potpunosti to podržavam. Činjenica je kako tu još uvijek postoji korak više, trenutačno RTV radi u lošim uvjetima i tek sada će ući u neku razinu financiranja, pa će znati kako i što dalje. Treba istaknuti kako je RTV tražila i dobila sredstva od Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje za sređivanje dopisništava. Jedno od njih jest i u Subotici i sigurno je kako će Subotica kao jedan od centara gdje živi veliki broj pripadnika hrvatske nacionalne zajednice na taj način ostvariti boljitak, a mislim da će kroz potporu i pojačavanje dopisničke mreže biti još vidljiviji napredak. Gledano kroz perspektivu posljednje dvije godine, od kada vodim ovo Tajništvo, NIU »Hrvatska riječ« i sve što ima veze s kulturnim interesima hrvatske zajednice ima konstantan uspon u smislu našeg odgovora tomu: da hrvatska nacionalna zajednica mora biti u onom balansu točno sukladno zakonu i onome što se očekuje ne zato što mi činimo nešto hrvatskoj zajednici, nego zato što je to red, zakon i obveza i zato što je to Vojvodina. Mislim da smo napravili velike korake u ovoj oskudici i očekujem vrlo brzo, vjerojatno u sljedećoj godini, da će hrvatska zajednica dobivati sredstva koja će biti uravnotežena u odnosu s drugima. Hrvatska

nacionalna zajednica je počela najkasnije i to razdoblje je trajalo, a mi smo ga sada dodatno ubrzali kako bi došlo do uravnoteženja. Mislim kako je to veoma važno, ne zato što hrvatska zajednica ima od toga korist, nego svi imamo korist. Ne radi se ovdje o izdvojenom planetu, naprotiv, ova zajednica je dio našeg sustava u kome svi obitavamo. Svi smo u jednom kulturnom sustavu i moje je zadovoljstvo u tome da taj kulturni sustav podržavamo na sve načine. Koliko znam, u nakladničkoj djelatnosti je hrvatska nacionalna zajednica u prošloj godini dobila sredstva koja joj pripadaju, a mi težimo tome da bude i više projekata i više sredstava.

HR: Koliki je značaj nacionalno-manjinskih zajednica, pa tako i Hrvata, u projektima međunarodne, interregionalne kulturne suradnje koje provodi AP Vojvodina? Kako ocjenjujete kulturnu suradnju Vojvodine s regijama u Hrvatskoj?

Pitanje je koliko svi možemo biti zadovoljni međunarodnom ili interregionalnom kulturnom suradnjom kulturnih institucija sa sjedištem u Vojvodini, od onih koja ima epitet mainstream kulture, kulture većinskog naroda i kulture nacionalnih manjina? Vojvodina s Istrom ima dugotrajnu i dugogodišnju suradnju koja je zasnovana na velikoj otvorenosti i prvenstveno dobrim željama da se istaknu najbolje strane obje regije. Prošlost je iza nas, a u krajnjoj liniji u njoj je bilo i lijepih momenata. Prošlost nas obvezuje da se prisjetimo što je sve bilo i dobro. Stoga mi s Istrom i potvrđujemo te dobre odnose kroz manifestacije Dani Istre u Vojvodini i Dani Vojvodine u Istri, projekte na kojima surađujemo, sudjelujemo na međuregi-

onalnim sastancima. Nama su i Vukovarsko-srijemska i Osječko-baranjska županija veoma bliske. Na razini Vojvodine imamo puno toga za ponuditi što je bitno za hrvatsku zajednicu, kao što su primjerice razmjene kazališnih predstava. Ohrabrujuće je to da suradnja postoji i da postoji potreba da se međusobno upoznajemo s produkcijama s obje strana Dunava.

HR: Po vašem mišljenju, koji su najveći aduti vojvodanske kulture, njezini najveći potencijali za unapređenje i snažniju prepoznatljivost u širem, regionalnom kontekstu?

Vojvodina je adut sama za sebe i ona je adut u Europskoj uniji, jer smo se mi kao takvi formirali prije nego je EU riješila da se objedini. Ovo je dragulj koji postoji u Europi. Višejezičnost je svakako nešto što nas izdvaja i mi smo jedini, poslije Strasbourga, čiji parlament govori na šest jezika. Folklor i raznolikost koju mi imamo, kao i povijest koju posjedujemo, vrijednost je koju je potrebno prezentirati, jer je ovo prostor koji su pohodile mnoge vojske i kulture i sve je to ostavilo traga. Imamo dragulj kao što je Bač – manastir Bođani, tvrđavu Bač i na kraju samostan koji je kompleksan i važan i tu će biti uložena značajna sredstva iz EU. Tu je i Subotica s fantastičnim Palićem i sinagogom, Petrovaradinska tvrđava s podgrađem, Srijemski Karlovci s Kapelom mira... To su sve aduti i na to trebamo staviti ono što mi možemo, a to je kazališna umjetnost. Imamo veoma dobre odnose s kolegama iz Ministarstva kulture Hrvatske i obavljam razgovore o tome da Hrvatska više bude zastupljena ovdje, ne samo u Novom Sadu nego i u Subotici i Somboru.

Vojvodina je specifična po svom multikulturalnom prostoru i to je svakako utjecalo na umjetnički izraz njenih umjetnika i na vrlo široku, a samim tim interesantnu lepezu ponude.

HR: Protivnik ste, a to je i službeni stav pokrajinske vlasti, privatizacije medija čiji su vlasnici lokalne samouprave i koji emitiraju programe na jezicima nacionalnih manjina. Usvajanje novog seta medijskih zakona se najavljuje, hoće li ovi mediji uspjeti opstati? Što prognozirate?

Nije ništa novo da smo mi protiv toga. Činjenica je da se nešto mora uraditi u području medija i da je privatizacija medija neminovna, međutim ne mislim da će na terenu to donijeti benefit, to će samo proeuropizirati ovo medijsko tlo. Pitanje vlasničke transformacije medija nije nebitno ako želimo onemogućiti upliv dnevne politike u uređivanje medija. Nisam siguran da privatni mediji koji izravno ili neizravno ovise o proračunskim sredstvima, zatim o sredstvima od oglasa velikih korporacija, imaju potpunu uređivačku slobodu. Stoga smatram kako je iznimno važno osigurati što je moguće veću neovisnost redakcija od osnivača. Kada govorimo o informativnim sadržajima na manjinskim jezicima koji su komercijalno neisplativi, oni se moraju financirati sredstvima iz državnog, pokrajinskog i proračuna lokalne samouprave, bilo kroz potporu pojedinačnim ograničenim projektima ili kao sufinanciranje čitave produkcije javnog glasila. Ono što je za Tajništvo apsolutno neprihvatljivo jest nastavak privatizacije po važećem Zakonu o privatizaciji koji je ostavio pustoš na svim poljima, pa i u javnom informiranju.

HRVATSKA I SRBIJA ZAJEDNIČKI PROMOVIRAJU ORGANSKU PROIZVODNJU

Racionalno korištenje prirodnih resursa

Hrvatska i Srbija, točnije organizacije iz ovih dviju država provode projekt »Pannonia organica« čiji je cilj promoviranje konkretnih gospodarskih aktivnosti umreženih ekoloških proizvođača u području prekogranične suradnje. Nositelji projekta su općina Bilje (Republika Hrvatska) i Zelena mreža Vojvodine (Republika Srbija). Partneri s hrvatske strane su Centar za poduzetništvo Osijek, Tržnica Osijek, Ecorural Net – udruga za ekološku i tradicijsku proizvodnju i ruralni turizam iz Osijeka, a sa srbijanske strane Zdravo organic Selenča i Inno Focus Beograd. Ovaj projekt prekogranične suradnje Europska unija financira s 377.000 eura, a bit će okončan listopada ove godine. Na kraju projekta očekuje se da će biti identificirano najmanje 100 proizvođača ekološke hrane, identificirani novi kanali distribucije i nova tržišta za proizvođače ekološke hrane i organiziran sajam u Osijeku i Novom Sadu sa stotinjak izlagača.

SLAVONIJA I BARANJA PREDNJAČE

Istočna Slavonija i Bačka su regije sa značajnim površinama kvalitetne zemlje, sa zaštićenim prirodnim područjima, s autentičnim seoskim područjima u kojima se čuva tradicionalna poljoprivredna praksa. Tu prednost u Hrvatskoj su dobro iskoristili, jer je Osječko-baranjska županija vodeća u Hrvatskoj po organskoj poljoprivrednoj proizvodnji. S druge strane, u pograničnoj regiji Bačke

U Srbiji se pod organskom proizvodnjom nalazi tek 7500 hektara. * Zapadna Bačka ima plodne oranice, ali nema niti jednog certificiranog proizvođača u organskoj poljoprivredi
* S druge strane, Osječko-baranjska županija prednjači u Hrvatskoj po organskoj proizvodnji

Branka Lazić u Somboru

nema niti jednog registriranog proizvođača organske hrane. »Organska proizvodnja najviše je razvijena u Subotici, Bačkoj Topoli i Novom Sadu, dok u dijelu zapadne Bačke uz granicu nema certificiranih proizvođača, niti onih koji su u konverziji«, kazala je Olivera Radovanović, predsjednica UO »Zelene mreže Vojvodine«, prigodom predstavljanja projekta »Pannonia organica« u Somboru. No, s druge strane granice sasvim drugačija priča. »U Hrvatskoj su prilično dobro urađeni i zakoni i propisi, a i mjere poticaja za ekološke proizvođače. Osječko-baranjska županija u Hrvatskoj prednjači

po broju proizvođača i po površinama u ekološkoj proizvodnji. Razlika između naše županije i Bačke je u tomu što kod nas dominira ratarska proizvodnja, dok je u Bačkoj dominantna povrtlarska proizvodnja. Što se tiče voćarstva tu smo otprilike isti, možda smo mi malo jači, i to u uzgoju jabuka, krušaka i bresaka. Zajedničko nam je odsustvo finalizacije proizvoda i mi upravo želimo i na jednoj i na drugoj strani potaknuti ekološko poduzetništvo«, kaže Ljiljana Olujić, voditeljica Ecorural Net-a iz Osijeka. Ona ističe prednost koju imaju proizvođači organske hrane u Hrvatskoj, a to je

Europska unija, čiji je Hrvatska član, pa može povlačiti bespovratna sredstva. »Pitanje svih pitanja je - kako doći do kupca? Čini mi se da je taj problem veći u Hrvatskoj nego li u Srbiji. Stvar je u tome što su u Hrvatskoj ekološki proizvodi elitizirani, oni su odmah predstavljani kao proizvodi za elitu i znatno su skuplji. S obzirom da nismo imali dovoljno domaćih proizvoda otvoren je ogroman prostor za strane proizvođače i tu su se neki jako dobro pozicionirali i diktiraju uvjete na tržištu. Dok god ne bude veće ponude na tržištu, takva hrana će biti dostupna malom broju potrošača«, kaže Ljiljana Olujić.

PRIZNAJE SE SAMO CERTIFIKAT

Ovo je pravi trenutak za početak bavljenja organskom proizvodnjom, smatra emeritus prof. dr. sc. Branka Lazić, priznati stručnjak u toj oblasti i to je posao kojim bi se mogla baviti mala poljoprivredna gazdinstva. Ona ne krije svoje razočaranje što se u regiji zapadne Bačke, koja je nekada bila poznat povrtlarski kraj, nitko ne bavi organskom proizvodnjom. »Organskom poljoprivredom može se baviti samo pošten proizvođač. Možete imati tisuću zakona i kontrola, ali ne postoji kontrola koja može sve iskontrolirati. Organski proizvođač se ne postaje preko noći. Mora se zemljište, biljke i sam proizvođač prilagoditi novim uvjetima proizvodnje, da bi kroz tri ili četiri godine došli do nečega što je prava organska poljoprivreda«, kazala je profesorica Lazić.

Stara iskustva

U bio vrtovima je važno voditi računa koje biljke se siju pokraj kojih. Stare sorte rajčice imale su neprijatan jak miris zbog tomatina, kao i stare sorte krumpira zbog solanina. Kod novih sorti tog neprijatnog mirisa nema, ali zato takve rajčice i krumpir napadaju insekti. Mrkva i luk siju se jedni ispred drugih, jer štetočina mrkvina muha ne podnosi miris luka, dok od eteričnih ulja mrkve bježi lukova muha. Profesorica Lazić podsjetila je također i na sjetvu graha u kukuružištima.

Organska poljoprivreda vrijedna je jer proizvodi imaju povećan sadržaj sekundarnih materija, a to su bojene materije, vitamini, flavanoidi, sumporni spojevi.

BIOVRT

Kako bavljenje organskom poljoprivredom, naročito onom robnom, još nije zaživjelo, početni korak mogli bi biti bio-vrtovi u kojima bi jedna obitelj mogla na organskim principima, bez uporabe kemije, gajiti povrće za svoje potrebe. Za početak trebalo bi proučiti zakone i propise gdje su dani opći principi ovakve poljoprivrede. »Za jednu četveročlanu obitelj dovoljan je vrt od 350 do 400 četvornih metara. Kod vrta od tisuću četvornih metara postoji i višak proizvoda koji se može prodavati na tržnicama. Ukoliko se proizvodi prodaju, oni moraju biti sortirani i upakirani. Kod bio-vrtova važno je vrtu vratiti prirodni izgled i voditi računa da se jedna pokraj drugi seju i sade biljke prijatelji. U vrtu treba biti i trave, korova i korisnih kukaca. Dobre korisne biljke na rubu vrtova su neven i kadičica. Ukoliko ima potrebe za primjenom zaštitnih sredstava to mogu biti samo biološka sredstva, a jedno od dobrih sredstava za zaštitu je kopriva«, neki su od korisnih savjeta profesorice Lazić.

Zlata Vasiljević

Mala zarada

Prema podacima iznesenim u studiji Organska proizvodnja u Srbiji 2013., koju je tiskala »Serbia organica«, oko 70 posto primarnih proizvođača u organskoj proizvodnji svoje proizvode prodaju trgovcima na veliko i prerađivačkim kompanijama, a samo 20 posto na tržnicama. Uvećanje cijene koje proizvođači ostvaruju za svoje proizvode iz organske proizvodnje je tek 10 do 20 posto. Ciljna tržišta za organske proizvode iz Srbije su zemlje EU- Italija, Francuska, Njemačka i Velika Britanija, gdje na tržištu nedostaje organskih proizvoda.

Trebali i zašto izaći na izbore?

TOMISLAV ŽIGMANOV,
publicist iz Subotice

Za državu jednakih građana

Iovoga puta ću, naravno, izaći na izbore. Činom glasovanja očituje se zainteresiranost građana za svoju i sudbinu države u kojoj živi. U tom smislu, valja ukazati kako je ono jedno od temeljnih pretpostavki suvremene demokracije i tko ga ignorira, tko ne glasuje na izborima, bez obzira kako i za koga, gubi pravo žaliti se na društvene (ne) prilike u kojima živi. Naravno, povjerenje će s moje strane i ovoga puta biti ukazano onima koji su se i do sada u kontinuitetu zalagali za Srbiju kao demokratsku državu, državu jednakih građana. Onima čije vrijednosti u političkom djelovanju proistječu iz humanističkoga svjetonazora. Onima kojima je stalo do vladavine prava i devedesetih godina XX. stoljeća. Onima koji su Europu prepoznavali kao »zajednicu sudbina«; brojnih naroda i težili približiti ka njoj Srbiju i onda kada je to bilo posve rizično. Onima kojima su prava nacionalnih manjina i sveopći boljitak njihovih pripadnika visoko na agendi političkih programa više od dva desetljeća a ne posljedak logike skorojevića. Onima koji su pridonijeli da se prava pripadnika hrvatske zajednice u Srbiju počnu na institucionalno primjeren i financijski prihvatljiv način ostvarivati. Onima koji su, na koncu, snažni garant da će se navedeno razvijati na opće dobro svih građana, pa tako i Hrvata u Vojvodini. Jer, ne treba zaboraviti da je u svim segmentima Srbija još uvijek daleko od onoga čemu teži, pa je tim veća i odgovornost pred svakim građaninom glede nedjeljnih izbora.

MATA MATARIĆ,
pokrajinski zastupnik
iz Sombora

Demokracija na ispitu

Naša manjinska zajednica na predstojećim parlamentarnim izborima treba pokazati svoju građansku svijest i brigu za budućnost naše zajednice u periodu koji je pred nama. To govorim, jer ukoliko apsolutnu vlast bude imala opcija koja nam je nudila sendviče i iseljenje iz Vojvodine, tako nešto možemo i očekivati. Moramo imati na umu i da je Srbija pred vratima Europske unije i mi, kao građani koji živimo u Srbiji, moramo pokazati toj Europi da smo dio glasačkog tijela ove zemlje i da na demokratski način želimo izabrati vlast. Na ovim izborima ponovno imamo svog kandidata za narodnog zastupnika u Skupštini Srbije. To je predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić* i to je jedan od razloga da se naša zajednica odazove, kako bi on kao 25. na listi DS-a, od 250 kandidata, mogao plasirati se u Skupštinu Srbije i na taj način osigurati sudjelovanje hrvatske zajednice u njenom radu, a i određena materijalna sredstva neophodna za funkcioniranje naše stranke.

Na prošlim izborima imali smo veliki odaziv birača u Beregu, Monoštoru, Bezdanu, salašima, u gradu nešto manje. Što se tiče ovih izbora, moj dojam je da su ljudi dosta letargični, da su podlegli propagandi i da razmišljaju – čemu izlaziti kada se zna tko će pobijediti. Nije to baš tako, jer iznenađenja će biti i svaki glas može biti bitan za konačnu odluku. Po mom sudu demokracija u Srbiji je na velikom ispitu i pozivam pripadnike naše zajednice da u što većem broju izađu na izbore.

Z. V.

ANDREJ ŠPANOVIĆ,
član IO HNV-a zadužen za
kulturu iz Srijemske Mitrovice

Da se čuje i naš glas

Predstojeći izbori su veoma važni za hrvatsku zajednicu u Srbiji, jer će novi saziv Skupštine Srbije odlučivati i voditi zemlju u Europsku uniju. Zato je iznimno važno da u Skupštini imamo svoje predstavnike, da se čuje i naš glas i time osiguramo bolji i kvalitetniji život našeg naroda, kao i da prava koja imamo možemo i konzimirati, jer prava koja tražimo ista su onima koja imaju i Srbi u Republici Hrvatskoj. Neizlaskom i neglasanjem odustajemo od svog prava da odlučujemo o svojoj budućnosti i budućnosti svoje djece. DSHV je ovoga puta ušao u koaliciju s Demokratskom strankom, Novom strankom i Bogatom Srbijom, jer iako nismo u prethodnom razdoblju bili potpuno zadovoljni odnosom koalicijskog partnera prema nama, u ovom trenutku i pokraj ponuda drugih stranaka, ponuda DS-a je bila najkorektnija. Nadam se da ćemo imati svog predstavnika u parlamentu i da ćemo uspjeti u iduće četiri godine osigurati zajamčene mandate, kao što to ima srpska zajednica u Republici Hrvatskoj. Predstavnika u parlamentu osim borbe za zajamčene mandate očekuje i borba po pitanju obrazovanja, službene uporabe jezika, informiranja na materinjem jeziku, jer sve su to prava koja imamo, ali ih u ovom trenutku jako malo možemo koristiti. Jednim dijelom možda zbog naše neažurnosti, a velikim dijelom zbog nespremnosti vlasti da nam omogući da ih koristimo, što je slučaj u posljednjih 12 godina. Zato smatram da je vrlo važno izaći na predstojeće parlamentarne izbore.

S. D.

RAZGOVOR S POVODOM: PREDsjedNIK HNV-a DR. SC. SLAVEN BAČIĆ

Ovi izbori su od posebne važnosti

Bez prisustva u državnom parlamentu, manjine ostaju na margini političkoga života

U nedjelju 16. ožujka održavaju se parlamentarni izbori u Srbiji. Tim povodom razgovarali smo s predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. sc. Slavenom Bačićem.

Je li i zašto je važno izaći na predstojeće izbore?

Držim da je na svake izbore važno izaći, jer koliko god izgledao malo jedan glas, on ipak u cjelini daje sliku političkoga raspoloženja u jednoj zemlji, te ne stoji shvaćanje kako moj glas ništa ne može promijeniti. Dodatno mi se, pak, čini da su ovi izbori od posebne važnosti, jer je očividno da državni i paradržavni mediji ponovno stvaraju kult ličnosti nekakvog svemogućeg, vrijednog, poštenog itd. spasitelja nacije, iako se većina puka s time ne slaže, a jedan dio takvih ne želi izaći na izbore pod izlikom da nema za koga glasovati, da su svi političari isti i sl. Međutim, svaki neizlazak na izbore zapravo je davanje potpore za stvarajući kult ličnosti, jer s druge strane stoji disciplinirano biračko tijelo, moćni elektronički i većina tiskanih medija i, što se može vidjeti po promidžbenoj kampanji, značajan kapital. A bojim se da osim demagogije na svakome koraku, u posljednjih nešto manje od dvije godine na vlasti politička opcija koja očekuje pobjedu teško da se može pohvaliti nekakvim konkretnim rezultatima, osim konstatnoga medijskoga spinovanja najrazličitijih političkih kombinacija.

Manjine nemaju garantirana mjesta i zato izlaze na različitim listama ili u koalicijama. Koliko je važno za manjine da imaju svoje zastupnike u republičkom parlamentu?

Već i činjenica da je provedba odredbe bilateralnoga sporazuma o zaštiti manjina o garantiranom parlamentarnom zastupstvu jedan od najvažnijih političkih ciljeva naše zajednice, govori o značenju prisustva u državnom parlamentu. Ne samo zbog administrativnih zapreka (iako je cenzus za manjine ukinut, nije ukinuta i odredba o smanjenju broja potpisa za podnošenje manjinskih lista, a uz to je cijela država jedna izborna jedinica) već i zbog specifičnih razloga teritorijalne disperziranosti hrvatske manjinske zajednice, Hrvati teško mogu samostalnim izlaskom osvojiti zastupnički mandat, već samo u koaliciji. Od kada, zahvaljujući koaliciji s Demokratskom strankom, već 7 godina imamo zastupnika u republičkom parlamentu naša je vidljivost u političkom životu Srbiju veća, jer je Petar Kuntić za čitavo vrijeme bio prepoznat kao autentični predstavnik hrvatske zajednice, gdje je na vrhu političkih zbivanja uvijek bio upoznat i u granicama objektivnih mogućnosti utjecao na rješavanje našeg statusa. Bez prisustva u državnom parlamentu, manjine ostaju na margini političkoga života, bez mogućnosti utjecaja na rješavanje svojih specifičnih manjinskih pitanja.

Iz toga razloga jasno je zašto se DSHV opredijelio za koaliciju s DS-om, jer je i ovaj puta jedini ponudio prihvatljiv zastupnički mandat.

Što je u mandatu Vlade na odlasku učinjeno na planu unapređenja manjinskih prava, osobito kad je u pitanju hrvatska manjina?

Odgovorom ću se nadovezati na vaše prvo pitanje. Unatoč demagoškim izjavama, pa čak i više puta ponovljenim otvorenim neistinama najviših državnih dužnosnika (ministar vanjskih poslova, prvi dopredsjednik Vlade) kako je pitanje udžbenika za nastavu na hrvatskom riješeno, očividno da Vlada i nadležno Ministarstvo ovo pitanje ne žele riješiti. Medijskim zakonima privatizirat će se lokalne radijske postaje i nestat će programa na hrvatskom jeziku u Subotici, Baču i Somboru. Ministarstvo kulture uopće ne poštuje pravo na samoupravu manjina i prilikom raspodjele sredstava po natječajima uopće ne uzima u obzir prijedloge raspodjele Hrvatskog nacionalnog vijeća. Vlada je stvorila probleme u financiranju nacionalnih vijeća, pa je do konca prve kalendarske godine bilo velikih zaostataka u plaćanju dotacije, a prošle je kalendarske godine zadnje dvije mjesečne dotacije umanjila za gotovo 400.000 dinara, što stvara velike probleme u izvršavanju naših obveza u projektima u koje smo uključeni (pomoć obrazovanju, kultur-

nim udrugama). S druge strane, predsjednik države i dopredsjednik Vlade nedavno su praktično priznali kako vlasti stoje iza tzv. bunjevačkog pitanja, obećavajući svu državnu potporu jednoj strani (gdje iza svega već ionako stoje kulturne i znanstvene institucije, poput Matice srpske, SANU, Filozofskoga fakulteta u Novom Sadu, zatim mediji itd.), ujedno uskraćujući prava onim Bunjevcima koji se osjećaju Hrvatima, nadasve pravo na obrazovanje na hrvatskome jeziku. Čini mi se da je jedina svijetla točka u ovome bila ravnateljica Ureda za ljudska i manjinska prava Suzana Paunović, koja je očitovala namjere da se manjinska pitanja rješavaju i u okviru ureda kojemu je na čelu postigla koliko je mogla, ali je ograničena skromnim nadležnostima ureda, jer provedbu prava vrše ministarstva, koja zapravo ne žele provoditi manjinska prava.

Što očekujete od nove Vlade u pogledu zaštite manjinskih prava i unapređenja položaja hrvatske nacionalne manjine?

Da prijeđe s riječi na djela i provede prava koje je propisala sama (Ustav, Zakon o nacionalnim vijećima), ali i međunarodne sporazume – bilateralne (Sporazum o zaštiti manjina s Hrvatskom), i multilateralne (Okvirna konvencija o zaštiti manjina, Europska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima)!

J. Dulić

U SUBOTICI NAJAVLJENO POVEĆANJE BROJA POLICAJACA I KOMUNALNIH POLICAJACA

Povećati sigurnost građana

U posljednje četiri godine zabilježen je veliki broj fizičkih napada na osobe koje se zateknu na grobljima, a svaki puta se radi o starijim ženama koje su nemoćne braniti se, kojima se otimaju osobne torbe i zlato, često uz nanošenje i lakših tjelesnih ozljeda, kaže Vesna Prčić

Za mještane Kaštela (Hrvatska) prošloga su tjedna policijski službenici održali predavanje o zaštiti od provalnih krađa u kuće i stanove, o zaštiti bicikala od krađa, te o tome kako postupati u slučaju da u svojoj okolini zamijete sumnjive i nepoznate osobe. Sličnih preventivnih predavanja za građane o zaštiti vlastite imovine bilo je i u Jagodini.

Činjenica da krađa ima i u drugim gradovima, pa i u regiji, nimalo ne umiruje građane koji su sami bili žrtve ovakvih kaznenih djela, niti njihove susjede koji strahuju da se to sutra i njima može dogoditi. Ni ovakvi projekti edukacije građana o tome kako zaštititi svoju imovinu ne ulijevaju puno nade da će se skoro

vratiti ona vremena kada se u Subotici nisu morale zaključavati bicikle, pa ni kapije.

PLJAČKE NA GROBLJIMA

»Problem sigurnosti na grobljima kojima upravlja JKP 'Pogrebno' je dugogodišnji problem. Ranijih se godina radilo uglavnom o cvijeću koje je učestalo nestajalo, uglavnom buketi ili suze, a od prije 5-6 godina taj problem je eskalirao, jer su nestajali dijelovi spomenika koji su izrađeni od bakra, mesinga ili sličnih vrijednih materijala, koji su sami po sebi velike vrijednosti, a pri tome je često učinjena i velika šteta na samom nadgrobnom spomeniku čija vrijednost prelazi i nekoliko tisu-

Vesna Prčić

ća eura. Vrhunac bezobrazluka, jer se takvi postupci ne mogu drugačije karakterizirati, je krađa predmeta koji su ostavljeni na spomenicima kao uspomena na pokopane, i u najvećem broju slučajeva se radi o dječjim igračkama. Tu svi zanimame pred činje-

nicom da su pojedinci potpuno bezosjećajni i da je poštovanje prema grobljima i pokojnicima davno zaboravljeno pravilo. Još je Ivo Andrić upozoravao kako je odnos prema pokojnicima odnos prema nama samima«, kaže Vesna Prčić, direktorica JKP »Pogrebno«.

»Od 2010. godine pojavio se novi problem, koji se više nije odnosio na predmete nego na osobnu sigurnost posjetitelja, pri čemu je zabilježen veliki broj fizičkih napada na osobe koje se zateknu na grobljima. Ovakvi slučajevi su u najvećem broju u gradskom dijelu Bajskog groblja i u Kerskom groblju, i svaki put se radi o starijim ženama koje su nemoćne da se brane, kojima se otimaju osobne torbe i zlato,

Više policajaca

S načelnikom Policijske uprave u Subotici postignut je dogovor da tijekom travnja bude raspisan natječaj za prijem novih 35 policajaca na teritoriju Grada, a također će biti povećan broj komunalnih policajaca sa sadašnjih 17 na 29.

blju. »Sada se najviše krađe cijev-
će, nestane već drugi dan poslije
ukopa. Lopovi dolaze u skupina-
ma, jedni osmatraju dok se drugi
spremaju za krađu. Kad ih spazi-
mo krenemo prema njima i onda
oni bježe, ali groblje je veliko, ne
možemo ih uvijek vidjeti«, kaže
István Tokodi.

Grupovođa *Miroslav Mezei*
kaže kako za vrijeme ukopa
lopovi obijaju automobile. »Ljudi

Miroslav Mezei

često uz nanošenje i lakših tjele-
snih ozljeda«, kaže Vesna Prčić.

Zaposlenici u »Pogrebnoj«
na Bajskom groblju kažu kako
učestale pljačke građana obično

István Tokodi

počinju s ljepšim vremenom,
kad je više posjetitelja na gro-

nam prijave kad se dogodi krađa,
mi pozovemo policiju ali i oni ne
mogu ništa kad stignu, naprave
zapisnik. Što im i mi možemo?
Prije dvije godine kad smo uhva-
tili jednog lopova počeo nam
je prijetiti nožem. Za posjetitelje
je najbolje da ne nose ništa sa
sobom kad dolaze na groblje i da
ne dolaze sami, osobito ne žene«,
kaže Mezei.

Zbog učestalih krađa iz kuća i
straha za svoju sigurnost stanov-
nici ulica Kupusina, Apatinska,
Vukovarska i Kozaračka nekoli-
ko su puta pisali peticije grado-
načelniku i načelniku Policijske
uprave. Prema pisanju lokalnog
medija ovdje su iz nekoliko

napuštenih kuća lopovi pokrali
crijep i drugi građevinski mate-
rijal, a jedna baka je opljačkana
i pretučena.

AKTIVNOSTI POLICIJE

»Ljudi u Subotici ne smiju
otići u crkvu, na tržnicu, plaše
se da će im kuće biti obijene.
Mislim da se mora napravi-
ti drastična promjena situacije

Jenő Maglai

u Subotici. Svjestan sam da to
neće biti preko noći, ali ako na
tome budemo radili odgovorno
i sustavno, nadam se da ćemo
u sljedećim mjesecima uspjeti
poboljšati tu situaciju, jer je to od
interesa za sve nas«, kazao je gra-
donačelnik *Jenő Maglai* nakon
što se, zbog sve većeg broja žalbi
Subotičana na provale i krađe,
prošloga tjedna sastao s načelni-
kom Policijske uprave *Borivojem*
Mučaljem.

Maglai je kazao kako će
aktivnosti policije biti pojačane

ležna tijela da suzbijemo ovo što
se dešava u Subotici. Znam da to
nije od juče, da je to dugo pro-
blem u Subotici i u cijeloj državi,
ali ipak bih volio da Subotica
bude grad sigurnosti«, kazao je
Maglai.

S načelnikom Policijske
uprave u Subotici postignut je
dogovor da tijekom travnja bude
raspisan natječaj za prijem novih
35 policajaca na teritoriju Grada,
a također će biti povećan broj
komunalnih policajaca sa sadaš-
njih 17 na 29. Gradonačelnik je
najavio da će o pitanjima spo-
menutih kaznenih djela biti odr-
žan sastanak s predstavnicima
Okružnog zatvora i pravosud-
nih tijela, kako bi se razmotrila
mogućnost pooštavanja kazne-
ne politike.

Direktorka »Pogrebnog«
Vesna Prčić očekuje da će se i
krađe na grobljima djelomično
riješiti povećanjem broja poli-
cijaca i komunalnih policajaca.
»Iskustvo je pokazalo kako i samo
njihovo prisustvo daje rezultate.
U suradnji s Komunalnom poli-
cijom dogovoreno je da svakod-
nevno obilaze pojedina kritična
groblja gdje su problemi alar-
matni i njihovo prisustvo poka-
zuje određene pomake. Naravno,
radno vrijeme groblja je duže od
mogućnosti njihova prisustva.
Sve navedene probleme djelo-
mično će riješiti povećanje broja
pripadnika Komunalne policije
i njihovo duže prisustvo na gro-
bljima, kao i djelovanje sukladno

Sumorna slika

Sumornu sliku balkanizacije Subotice prate svakodnevna
obijanja automobila, krađe novca, nakita, ali i hrane, oti-
manja torbi na ulicama, tržnicama i grobljima, dok krađe
bicikala odavno više nisu vijest.

u onim mjesnim zajednicama
za koje je ocijenjeno da su pro-
blematične, a svoje prisustvo na
terenu pojačala je i Komunalna
policija.

»Ubuduće ću obratiti više
pozornosti i zamolit ću sva nad-

ovlastima, ali najveći problem je
ipak menatalitet pojedinih naših
sugrađana koji nemaju apsolut-
no nikakvog poštovanja prema
grobljima«, kazala je Vesna Prčić.

S. M.

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 14. do 20. ožujka

14. OŽUJKA 1864.

U nazočnosti goleme mase svijeta kod tzv. Segedinske kapije, počeli su zemljani radovi na izgradnji budućeg kolodvora i pruge.

14. OŽUJKA 1959.

Rođena je *Viktorija Aladžić* dj. *Vujković-Lamić*, spisateljica i zapažena javna djelatnica, osobito u području zaštite kulturnih vrednota, obranila doktorat iz područja arhitekture, predaje na subotičkom Građevinskom fakultetu. Objavila je niz zapaženih studija, monografija iz područja arhitekture, te tri knjige lirski nadahnutih kratkih priča.

14. OŽUJKA 1894.

Rođen je *Josip Andrić*, književnik, publicist, glazbenik, etnomuzikolog i skladatelj, autor prve bunjevačke opere »Dužijanca«, koja je svoju praizvedbu doživjela na sceni subotičkog Narodnog kazališta 1953. godine. Umro je 7. prosinca 1967.

15. OŽUJKA 1848.

U Pešti je izbila mađarska građanska revolucija. Usvojen je proglas od 12 točaka o reformi društva u Ugarskoj u kojem je kraj ostalog proklamirano odcjepljenje Mađarske od Beča, oslobođenje kmetova, te uvođenje sustava oporezivanja... Revolucija je sudbonosno utjecala na cjelokupna društvena, politička, gospodarska i ostala kretanja i u Subotici, među ostalim donijevši i brojne nedaće i stradanja stanovništvu.

15. OŽUJKA 1973.

U Zagrebu je umro književnik *Matija Poljaković*, popularni

dramski pisac subotičkog kazališta, kojega je stručna kritika svrstala među nastavljače tradicije hrvatskog pučkog glumišta. Stvorio je, također, značajan dramski opus, koji u mnogim aspektima nadilazi uža, regionalna obilježja, oslikavajući karaktere svojih likova, posežući za komediografskim, satiričnim i grotesknim izričajem. Rođen je 23. studenoga 1909. u Subotici.

16. OŽUJKA 1912.

U Bajmoku je rođena *Ana Bešlić*, glasovita kiparica. Nakon studija u Beogradu, Zagrebu, Grazu i Beču, poslijediplomski studij okončala je u majstorskoj radionici *Tome Rosandića*. S prvim poratnim umjetničkim naraštajem kipara smjelo je otvarala nove putove i obilježavala prostor suvremenim, modernim idejnim rješenjima, te je ostvarila značajan utjecaj na razvoj kiparstva u zemlji. Umrula je 28. siječnja 2008.

16. OŽUJKA 1958.

Umro je biskup, sakupljač bunjevačko-hrvatske narodne predaje, spisatelj i kulturni djelatnik *Ljudevit Lajčo Budanović*. Vatikan ga 19. veljače 1923. postavlja na čelo nove crkvene pokrajine – Bačke apostolske administrature. Za naslovnog biskupa imenovan je 28. veljače 1927., a za biskupa je posvećen 1. svibnja 1927. Pored zanimanja za narodni jezik i književnost pisao je molitvenike (Velika slava Božja) i nabožna djela za potrebe puka. Potiče školovanje djece i mnoge materijalno pomaže, a 1938. osniva malo sjemenište Paulinum. Zapamćen je kao vrsni organizator crkvene uprave (Codex Bačiensis), graditelj novih crkava i općenito čovjek zaslužan za razvitak crkvenog

života u nas. Rođen je u Bajmoku 27. ožujka 1873.

17. OŽUJKA 1742.

Dvije čete subotičkih militara, tijekom bavarsko-francuskog rata, stacionirane u Gornjoj Austriji, zatražile su od vrhovnog zapovjednika baruna Engelschofena da im namjesto natkapetana tuđinca, dodijeli domaćeg časnika, kako bi se odlučnije i smjelije mogli boriti.

17. OŽUJKA 1847.

U Šandoru je rođen skladatelj, pijanist, publicist i liječnik dr. *Jovan Paču*. Poslije gimnazije studira medicinu u Pragu, a glazbu kod češkog skladatelja *Bedžiha Smetane*. Osim u Austro-Ugarskoj, priređuje koncerte u Srbiji, Rusiji... Skladao je za glasovir, zbor i kazališnu scenu. Objavio je više uradaka o glazbi. Umro je u Zagrebu 30. listopada 1902.

18. OŽUJKA 1923.

Na parlamentarnim izborima za Skupštinu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu, izabrani su: *Blaško Rajić* i dr. *Franjo Sudarević* (Bunjevačko-šokačka stranka) dr. *Jovan Radonić* i *Marko Jurić* (Narodna stranka) te dr. *Milan Sekulić* (Socijaldemokratska partija).

19. OŽUJKA 1870.

Pokrenute su Bunjevačke i šokačke novine. Nakladnik i odgovorni urednik bio je biskup *Ivan Antunović*. Zadnji broj tiskan je 12. prosinca 1872. godine, od trećeg broja novine dobivaju podlistak Bunjevačku i šokačku vilu, koja od 2. siječnja 1873. postaje samostalno glasilo. Prvo ga uređuje također *Ivan*

Antunović, a od 1875. do gašenja 18. rujna 1876. *Blaž Modrošić*.

19. OŽUJKA 1948.

Poslije višednevne rasprave Okružni narodni sud u Subotici izrekao je oštre kazne (višegodišnje robije) skupini na čelu sa svećenikom *Ivanom Kujundžićem*, zbog navodne protunarodne, neprijateljske i proustaške djelatnosti. Istodobno je započeto suđenje skupini nastavnice *Marije Mare Čović*, koja je također prema sličnim optužbama osuđena na višegodišnju robiju.

20. OŽUJKA 1799.

Umro je *Stipan Ranić*, doktor filozofije i bogoslovije, prvi svjetovni župnik u današnjoj katedrali sv. Terezije Avilske (1773. – 1793.), ravnatelj Gramatikalne škole, odnosno gimnazije, od 1773. do 1789. godine kada je premještena u Novi Sad.

20. OŽUJKA 1813.

Rođen je *Karlo Bijelicki*, financijski službenik, strasni poklonik knjige, utemeljivač Somborske knjižnice (generalna skupština za njezin osnutak održana je 2. siječnja 1859.) i njen dugogodišnji knjižničar. Tijekom dva desetljeća sakupio je fond od preko 23 tisuće knjiga. Umro je 16. veljače 1878.

20. OŽUJKA 1862.

Potaknuto brzim porastom pučanstva Subotice, Gradsko vijeće je zatražilo od poglavara franjevačkog reda da uz postojećih pet osigura još nekoliko dušobrižnika, kateheta koji bi pastoralnu službu obavljali na dalmatinskom (hrvatskom) jeziku.

POGLED S DRUGE STRANE: SUVREMENA TEHNIKA ZA UPOZNAVANJE PROŠLOSTI

Virtualni arhivski ulaz

Subotički Povijesni arhiv nalazi se na trećem katu Gradske kuće, no, u dio stare građe koja se ovdje čuva od prije pola godine ulazi se i virtualnim putem, internet pretragom s bilo koje točke ovog i svakog drugog grada, bližeg ili najudaljenijeg dijela planeta. Projekt u začetku omogućio je virtualnu dostupnost dokumentima koja su se do nedavno mogla pretraživati samo osobnim pristupom. Treba reći kako iza zanimljivog pothvata koji se tek razvija stoji inovativnost ovog kolektiva i dobra suradnja s institucijama u inozemstvu s iskustvom u vir-

tualnoj dostupnosti povijesnoj građi, no sve se još odvija bez odgovarajuće financijske potpore i u nedostatku opreme. Ni skeniranje starih arhivskih knjiga za postavljanje na internetski sajt nije moguće obaviti u arhivu, nego se koriste tehničke mogućnosti drugih ustanova.

500 KORISNIKA

Projekt čiji su vidljivi rezultati na internetu od prije pola godine tek prvi, a vrlo značajan pomak prema dostupnosti, odmah je u javnosti dobio potvrdni odgovor kroz broj registriranih kori-

snika virtualne povijesne građe. Za prvih šest mjeseci registrirano je bezmalo 500 korisnika koji u svako doba dana i noći mogu ući u e-arhivu i istraživati registre matičnih knjiga iz prošlosti. Subotički Povijesni arhiv, inače, godišnje ima oko stotinu istraživača koji osobno dolaze u tamošnju knjižnicu i pretražuju dokumenta u znanstvene, obrazovne, publicističke ili obiteljske svrhe. Već i broj od dosadašnjih 500 registriranih virtualnih istraživača pokazuje kako je znatno više zainteresiranih za arhiviranu građu, od broja onih koji i osobno mogu doći i izdvojiti vrijeme za pregled dokumenata.

Što je subotička institucija zadužena za brigu o pisanim svjedočanstvima o prošlosti postavila na svom sajtu u e-arhivu? To su registri ovdašnjih katoličkih crkvenih matičnih knjiga krštenih, vjenčanih i umrlih u razdoblju s kraja sedamnaestog do početka dvadesetog stoljeća. Priprema se i postavljanje registara starih matičnih knjiga pravoslavnih crkvenih općina. Podaci koji su postavljeni na internet pretragu zanimljivi su istraživačima obiteljskih kronika, ali i svima koji se zanimaju za lokalnu povijest i imaju potrebe za matičnim podacima sudionika života stare Subotice. Od pomoći su bili i obiteljima koje su prikupljale dokumenta u aktualnoj restituciji imovine oduzete agrarnom reformom, konfiskacijom i na druge načine nakon Drugog svjetskog rata. Naime, državne matične knjige vode se od 1895. godine, a iz prijašnjeg razdoblja jedini izvor osnovnih biografskih podataka o svakom žitelju su upravo crkvene knjige.

DRAGOCJENI PUTOKAZI

Iako je riječ o nekoliko tisuća fotografija na sajtu, dakle snimkama mnoštva starih registara vođenih na temelju matičnih knjiga, to je ipak tek dio potrebnih dokumenata za one koji

izrađuju obiteljsko stablo, ili se bave istraživanjem kronike neke obitelji. Naime, podatak upisan u registru, u koga se virtualno sada može ući, tek je (dragocjen) putokaz do određene ili određenih matičnih knjiga, u koje je neophodan uvid radi potpunih podataka. Matične knjige još nisu postavljene na sajt i uvid je moguć jedino osobno. Počelo je skeniranje najstarijih crkvenih matičnih knjiga, polagan i opsežan posao, čiji je cilj mogućnost pretraživanja i u elektronskoj formi, bilo u Povijesnom arhivu ili posredstvom interneta, jer i one će vremenom biti postavljene na sajt. Osim što će time biti pristupačne mnogo većem broju zainteresiranih istraživača koji si iz bilo kojeg razloga ne mogu priuštiti osobni uvid, od biti je još jedan vrlo važan razlog, prevashodno stručni, ali isto tako i od općeg interesa za zajednicu. Stare matične knjige ne samo da potječu iz starih vremena, one su i očevitno svjedoci davne prošlosti i neophodna im je reparacija, jer ih sada već oštećuje intenzivno pomicanje. Dovoljno je iznijeti podatak o vremenu nastanka jedne od najstarijih, započete 1756. godine pa potom slijede mnoge generacije krštenih, vjenčanih i umrlih, upisani u brojne matične knjige do dvadesetog stoljeća.

Nalaziti u njima upise predaka zanimljiva su, i vrlo često duboko emotivna zbivanja, neposredan dodir daleke prošlosti iz ovog našeg vremena. Nastojanje Povijesnog arhiva Subotice približiti stare matične knjige što širem krugu zainteresenata posredstvom interneta vrijedan je pothvat, jer je virtualnim ulazom u arhiv pružena mogućnost boljeg upoznavanja obitelji i, uopće, ljudi u prošlosti, a onda i grada u prošlosti, jer što je grad kroz povijest nego svaki čovjek koji je njegovim ulicama kročio i u njegovim atarima živio i stvarao.

Katarina Korponaić

Grad raskida ugovor s JKP »Čistoća«

Lokalna samouprava je uputila nadležnim republičkim i pokrajinskim tijelima zahtjev za raskid ugovora s Javnim komunalnim poduzećem »Čistoća i zelenilo« oko poslova pošumljavanja, izjavio je *Simon Ostrogonac*, član Gradskog vijeća zadužen za poljoprivredu. On je naveo kako čim iz Ministarstva poljoprivrede dobiju pozitivan odgovor, te parcele će se odmah naći u programu izdavanja državnog zemljišta. Riječ je o 400 hektara zemljišta, od čega se polovica nalazi u Đurđinu, a po 100 u Žedniku i na Bikovu. On je kazao kako se na Đurđinu nalazi džungla a ne šuma, te da je niklo tek 13 posto sadnica, i istaknuo da će, zbog toga što su pronevjereni milijunski iznosi, odgovorne osobe za to morati snositi sankcije. Dodao je kako je lokalna samouprava od Pokrajine dobila zahtjev za povrat sredstava, a vjerojatno će sličan dopis stići i iz Beograda.

Poljoprivrednici traže smanjenje poreza na zemljište

Predstavnici šest subotičkih udruga poljoprivrednika zatražili su od lokalne samouprave da smanji porez na poljoprivredno zemljište za 50 posto. U udrugama kažu kako će poljoprivrednici, uz naknadu za odvođnjavanje, morati plaćati oko pet tisuća dinara po hektaru, te traže od lokalne samouprave da im pomogne u nastojanju da se ukine naknada za odvođnjavanje. Oni ističu kako je naknada potpuno neprimjerena ovom području gdje svake godine ima problema s nedostatkom vode.

Ravnanje i nasipanje putova i ulica

U okviru programa održavanja lokalnih putova i ulica, u Mjesnoj zajednici »Makova sedmica« provode se radovi na ravnanju i nasipanju tucanikom zemljanih puteva u ulicama Jesenička i Desetog novembra (ravnanje i nasipanje tucanika) i u Ulici Jelene Četković (ravnanje). U okviru ovog programa bit će urađeno oko 30 ulica na

teritoriju Grada u ukupnoj dužini od 14 kilometara i u vrijednosti od oko šest milijuna dinara. Gradonačelnik *Jenő Maglai* je kazao kako je ravnanje i nasipanje tucanikom zemljanih putova privremeno ali dobro rješenje koje osigurava prohodnost, te izrazio očekivanje da će u proračunu ove godine biti osigurano, iz sredstava od naftne rente,

još šest-sedam milijuna dinara za realizaciju još jednog ovakvog projekta. On je najavio i kako će ove godine biti asfaltirano deset do 12 ulica u mjesnim zajednicama u kojima infrastruktura nije dovoljno razvijena.

Također, u Mjesnoj zajednici Novo selo asfaltira se ulica Kalmana Mesterhazija, koja se radi iz sredstava i po programu samodoprinosu preostalih nakon njegovog ukidanja svibnja 2012. godine. U ovoj ulici prethodno je položena kanalizacijska mreža, također financirana samodoprinosom, ali će ona ostati blindirana dok se ne izgradi kolektor II.

Očišćen otvoreni kanal u »Peščari«

U Mjesnoj zajednici »Peščara« završeno je čišćenje više od dva kilometra otvorenog kanala od Zorkine pruge prema Kelebijskom ritu, a radove je, na inicijativu Mjesne zajednice, financirala Vlada Vojvodine s milijun i pol dinara. Najveći dio posla na uklanjanju raslinja i nagomilanog smeća obavili su radnici Vodoprivrednog poduzeća »DTD Severna Bačka«, a očišćeni kanal značit će manje vode i blata na području »Peščare« i moći će se u skorijoj budućnosti iskoristi i za navodnjavanje.

Nastavljeni radovi na Muzičkoj školi

Nastavljeni su radovi na uređenju fasade na Muzičkoj školi u okviri kojih će biti obijene preostale dvije fasade i podizanje skele na tim mestima. Tijekom radova na fasadi uočeni su truli noseći elementi ispod strehe, koje će također trebati zamijeniti, a ukupna vrijednost radova iznosi oko 22 milijuna dinara. Planirana je i zamjena prozora, kao i gipsani radovi, a cjelokupno uređenje trebalo bi biti završeno krajem ove godine.

OBAVIJEST

Dana 17. ožujka 2014. godine Zavod za DDD »EKO-SAN« iz Beograda počinje s izvođenjem SISTEMATSKE DERATIZACIJE na teritoriju Grada Subotice.

SISTEMATSKOM DERATIZACIJOM će biti obuhvaćena:

55.294 domaćinstva na teritoriju Grada Subotice

deponij Aleksandrovačka bara

stočna groblja u mjestima Subotica, Bajmak i Čantavir

Usporedo će se u stambenim zgradama obaviti i uklanjanje zaoštalih mamaka.

Operativni izvršitelji Zavoda za DDD »EKO-SAN« će biti prepoznatljivo obučeni i obilježeni tijekom rada na terenu.

Napominjemo de je SISTEMATSKA DERATIZACIJA u organizaciji Gradske uprave Grada Subotice za građane potpuno besplatna i da građani ne trebaju plaćati izvršenu uslugu. Također, mole se građani da spriječe djecu i domaće životinje da dođu u dodir s preparatom za deratizaciju.

Građani će biti posebno obaviješteni o dinamici sprovođenja sistematske deratizacije po svakoj mjesnoj zajednici.

OSJEČKI PROLJETNI I 15. OBRRTNIČKI SAJAM

Dva izlagača iz Srbije

Osječki proljetni i 15. obrtnički sajam održani su od 7. do 9. ožujka na osječkom sajamskom prostoru Pampas. Na sajmu je sudjelovalo 204 izlagača iz Hrvatske, Slovenije i Srbije i, što je posebice zanimljivo, ovogodišnji sajam posjetilo je gotovo 50 tisuća posjetitelja te je ovaj sajam, kao snažan alat tržišne komunikacije, postao nezaobilazno mjesto poslovnih susreta izlagača, proizvođača, trgovaca i obrtnika s krajnjim subjektom u lancu – kupcem.

Republiku Srbiju predstavile su dvije tvrtke – »Botoš« d.o.o. iz Ade i subotička »Agria«. István Botos iz Ade kaže da je prvi put u Osijeku i na Osječkom sajmu, ali ne i posljednji, jer njegova tvrtka proizvodi adapter za vršenje suncokreta, odličnu dopu-

nu kombajnima koje Hrvatska proizvodi u Županji. Proizvode i cijelu lepezu rezervnih dijelova. Njihovi hederi su novost na tržištu, posve suvremeni sa zajamčenim gubitkom zrna od 0,4 do 0,6, a dozvoljena radna brzina je od 8 do 10 kilometara, što je više od dosadašnje, i puno je kvalitetnije i brže od prerađenog žitnog adaptera. István u vlastitoj tvrtki radi tek drugu godinu, ali stekao je 15 godina iskustva u obiteljskoj tvrtki koja upošljava 14 radnika i vjeruje da će vrlo brzo osvojiti tržište u Srbiji, ali i u Hrvatskoj.

Što se Osijeka tiče, sasvim mu je po volji, s dosta zelenila i starinskih pročeljima zgrada te ga podsjeća na Kikindu. Subotičku Agriu na ovogodišnjem je sajmu predstavio Đuro Blašković iz Pleternice, šef prodaje u tvrtki »Danijel« doo iz Pleternice, koja je generalni zastupnik »Agrie« za Hrvatsku i prema ugovoru predstavlja je na svim važnijim sajamskim priredbama diljem Hrvatske. »Agria« iz Subotice hrvatskom tržištu nudi odlične i sofisticirane strojeve za sjetvu, ali Đuro kaže da je ova kriza ostavila

traga i potražnja je posljednjih par godina smanjena, no uvjeren je da će prodaja vrlo brzo doći na svoje, a ovi suvremeni i kvalitetni strojevi naći put do kupca.

Izlagače, posjetitelje i goste pozdravili su direktorica Osječkog sajma Darija Vuković, pomoćnica ministra gospodarstva Sabina Škrtić, predsjednik Hrvatske obrtničke komore Dragutin Ranogajec, dogradonačelnik Osijeka Vladimir Ham i župan Osječko-baranjske županije Vladimir Šišljagić.

S. Ž.

OBNOVLJEN RAD »ŠOKADIJINE« ETNO SEKCIJE

Puno novih ideja

Etno sekcija sončanske KPZH »Šokadija« u svojem dosadašnjem radu imala je više kraćih ili duljih zastoja. Dosadašnje pročelnice Eva Lukić i Ljiljana Zlata sa svojih dužnosti su se svojedobno povukle iz osobnih razloga, članice su se vremenom osipale pa je tako prije dvije godine rad u ovom segmentu potpuno zamro. Poslije ovogodišnje izborne skupštine, novi Upravni odbor »Šokadije« među prioritete u radu uvrstio je obnovu rada ove sekcije. Za početak, imenovana je nova pročelnica Agica Prelić. Ova marljiva žena, dobra poznavateljica sončanske etno tradicije, s velikim žarom

je pristupila aktivnostima glede okupljanja članica i početka rada.

Agica Prelić prihvatila je ponudenu dužnost pročelnice i tako dala svoj puni doprinos oživljavanju i unapređenju ovog segmenta rada. Puna je novih ideja. Po njezinim zamislima, uz pun angažman svih članica vičnih ovim poslovima, pristupilo se izradi suvenira, među kojima će dominirati lutke visine tridesetak centimetara, odjevenih u minijaturnu narodnu nošnju sončanskih Šokica i Šokaca. Jedan dio žena izrađuje elemente nošnji, drugi dio hekla, veze, plete. »Prihvatila sam se ove odgovorne dužnosti i nadam se da ću uz

pomoć članica sekcije ispuniti očekivanja čelnictva udruge. Nas desetak radi redovito, a još nekoliko žena najavilo je svoj dolazak. Članicama sam na prvom sastanku izložila ideju o izradi minijaturnih Šokaca i Šokica i zdušno su prihvatile realizacije te zamisli. Naše znanje, naslijeđeno od baka i prabaka, namjeravamo prenijeti i na djecu, kako se ne bi i ono ugasilo odlaskom naših generacija«, kaže Agica.

Razvojem najnovijih događanja vezanih uz ovu etno sekciju zadovoljan je i predsjednik »Šokadije« Zvonko Tadijan. »Prezadovoljan sam što su žene ozbiljno započele s radom, a još

više što Agica Prelić svojim angažmanom dokazuje opravdanost njezina izbora za novu pročelnicu. Puna je elana, a ukoliko se dalje bude radilo sadašnjim tempom, pretpostavljam da će se sekcija proširiti jednim brojem novih članica. U rad sekcije planiramo uključiti i djecu, kako bi uz starije naučila raditi ono što su nekada radile njihove bake i prabake. »Šokadija« će radu ove sekcije pružiti potrebnu materijalnu potporu, a nadam se da ćemo zauzvrat njihovim proizvodima dobro popuniti našu buduću suvenirnicu u Šokačkom domu«, kaže Tadijan.

I. A.

AGICA I ADAM BALAŽ IZ MONOŠTORA – VRSNI PROIZVOĐAČI PAPRIKE

Monoštorci su čuveni majstori ribljeg paprikaša, a kad ih pitate u čemu je njihova tajna reći će kako je to monoštorska paprika. Je li tajna u paprici ili nečem drugom ne znamo, ali nema natjecanja na kome Monoštorci nisu bili među prvoplasiranim majstorima paprikaša. Odlučili smo i osobno provjeriti kakva je to monoštorska paprika. Ne slučajno, već na preporuku, uputili smo se u gazdinstvo Agice i Adama Balaža. Domaćini su nas dočekali ljubazno, ali uz komentar: »Trebali ste ranije doći, jer paprike više nema.« No, ipak se našlo paprike, čisto da se i sami uvjerimo u njenu kakvoću. Priča je sama krenula.

NJIVA, SUŠARA, MLIN

Kažu uglas Agica i Adam kako je za dobru papriku najvažnije mljeti samo zdravu, bez peteljki. To je ono o čemu u ovom gazdinstvu osobito vode računa i zato je njihova paprika uvijek dobre kakvoće. Da bi se stiglo do takve paprike treba puno rada. Sve počinje od sjetve. »Sijemo oko pola jutra paprike, a ta proizvodnja zahtijeva puno fizičkog rada. Mora se barem šest puta okopavati, zalijevati, zagrtati... To što sami uzgajamo nije dovoljno, pa papriku i kupujemo iz Stapara, Kupusine, Apatina... S uslužnim sušenjem nekada se dogodi da nam sušara radi do ožujka«, priča Agica. Pitamo što dalje, kada paprika s njive stigne u dvorište. »Paprika se pomoću velikih igala niže na vijence. Pravimo vijence od 2,6 metara, kako bi se u sušari paprika podjednako sušila. Vijenci se prvo dva do tri tjedna drže vani, kako bi se paprika prvo osušila prirodnim putem. Poslije toga vijenci se u sušari suše još oko dva tjedna. Naša je sušara na drva i kad se paprika suši u njoj, ložimo neprekidno 24 sata«, veli nam Agica. Temperatura u sušari

Adam i Agica Balaž u »carstvu paprike«

*Za kilogram mljevene
treba 10 do 15 kilo-
grama sirove paprike,
a važno je da se melje
samo zdrava i bez
peteljki, kažu naši
domaćini*

Nema se tu šta kazati, samo treba raditi

mora biti konstantna, od 45 do 50 stupnjeva C.

Na priču se nadovezuje Adam, koji dodaje kako se nema tu što velikoga kazati, samo treba raditi. A posla itekako ima, jer sušenje je tek pola obavljenog posla. »Kada vijenci paprike iziđu iz sušare, skidaju se peteljke. I tu se vodi računa da paprika bude zdrava, pa ako se zadesi neka koja je pobijelila ili nije zdrava iznutra, baca se. Slijedi zatim tucanje paprike na sitno u buradima. To se radi kako bi se kasnije lakše mljela. Takva se paprika stavlja u najlon džakove, dobro se veže da ne ovlaži i tako upakirana stoji do mljevenja. Tu se ne mora voditi računa o temperaturi, već samo o tome da paprika ne ovlaži, jer onda se ne može mljeti«, priča Adam i još dodaje kako se paprika melje na situ s rupicama od tek 0,8 milimetara. Paprika se melje dva puta, a ako treba i tri puta. Adam

još napominje kako mljevena paprika mora odstojati da bi se prirodno ohladila i konačno bila spremna za paprikaš.

OD AUSTRALIJE DO KANADE

Agica i Adam godišnje proizvedu do 300 kilograma mljevene paprike. Kada je sezona na tom poslu agnažirani su i Agičini i Adamovi sinovi, a kod nizanja paprike pomaže i Agičina majka, već dobrano zašla u deveto desetljeće. Naravno, tu su i drugi radnici, jer kod posla u poljoprivredi nema odgađanja i sve se mora uraditi na vrijeme. Kad smo ih pitali koliko se taj posao isplati, zastali su, kažu, nisu pravili neku računicu, jer pitanje je koliko je ta računica točna, kada se nikada ne računa uloženi rad. No, zarade ima, jer kako doznajemo, za kilogram dobre mljevene paprike treba 10 do 15 kilograma siro-

ve, a kilogram mljevene paprike je 1.300 dinara. Ipak, račun nije tako prost jer tu su uloženi rad, troškovi i sve drugo što kada se podvuče crta umanjuje čistu zaradu.

Dodajmo na kraju kako u ovoj našoj priči vrijedi ona narodna izreka – dobar glas daleko se čuje. Glas o dobroj paprici naših sugovornika stigao je baš daleko, jer su njihovu papriku kušali i u Australiji, Kanadi, Švedskoj, Norveškoj, Njemačkoj, Austriji, Sloveniji, Makedoniji. Putovala je njihova paprika i brzom poštom do Srijemske Kamenice i Futoga. Stalne mušterije su i somborski mesari, te jedan poznati restoran u Somboru. Nažalost, oni koje je ova naša priča možda potaknula da i sami kušaju ovu papriku morat će pričekati novu berbu i novu proizvodnju, jer ono što je dobro brzo se i prodalo.

Zlata Vasiljević

FOND ZA RAZVOJ POLJOPRIVREDE GRADA SOMBORA OBJAVIO NATJEČAJ

Kratkoročni krediti za poljoprivrednike

Fond za razvoj poljoprivrede Grada Sombora u suradnji s bankom »Banca Intesa« objavio je natječaj za dodjelu kratkoročnih kredita, koji su namijenjeni registriranim poljoprivrednim gazdinstvima. Ukupan iznos kreditnih sredstava je 14 milijuna dinara. Maksimalni iznos kredita je pola milijuna, a krediti su bez pologa i depozita. Kamata je 9,5 posto godišnje, a rok otplate kredita je do 12 mjeseci. Za kredite do 300.000 dinara osiguranje je mjenica, a za one preko tog iznosa obvezno je jamstvo fizičke ili pravne osobe.

Ovi kratkoročni krediti namijenjeni su za unapređenje proizvodnje povrća, unapređenje ratarske proizvodnje, kupovinu sitne poljoprivredne mehanizacije, za poticanje organske održive poljoprivrede i proizvodnju zdravstveno sigurne hrane, za unapređenje proizvodnje mesa i mlijeka i unapređenje voćarsko-vinogradarske proizvodnje.

Na ovaj natječaj mogu se prijaviti aktivna registrirana poljoprivredna gazdinstva s teritorija Sombora koja nemaju neizmirenih obveza prema Gradu Somboru, kao što je zakup državnog poljoprivrednog zemljišta, a prednost će imati gazdinstva koja do sada nisu sudjelovala na natječaju Fonda za razvoj poljoprivrede Grada Sombora.

Rok za podnošenje zahtjeva je 30. lipnja, odnosno do utroška sredstava. Zahtjevi se preuzimaju u banci. Detaljnije informacije mogu se dobiti u Službi za poljoprivredu Grada Sombora i u »Banci Intesa« u Somboru.

Z. V.

U Somboru 77.969 birača

SOMBOR – Na predstojećim republičkim izborima 16. ožujka pravo glasa imat će 77.969 birača s područja Grada Sombora. Oni će glasovati na 76 biračkih mjesta, koliko će ih biti otvoreno u Somboru, na okolnim salaškim naseljima i u svih 15 sela.

Z. V.

TJEDAN U BAČKOJ

Politika naša nasušna

R ekla sam sebi – ovoga puta o politici i kampanji niti riječ. Ali, kako? Hajde da je sve ostalo na tapetiranju izloga, fasada, trafopostaja predizbornim plakatima, ali kada se na terasi Gradske kuće, u srcu grada, na Trgu svetog Trojstva pojavio plakat od više desetina četvornih metara s likom *Vojislava Šešelja*, to je već za ne prešutjeti. Neću ovoga puta o zarhđalim žlicama i drugom dobro poznatom vokabularu, već o neprimjerenosti da se u bilo kakvoj stranačkoj promidžbi koristi zdanje Gradske kuće. Da ne bude zabune, nije Gradska kuća u Somboru isto što i u Novom Sadu i Subotici, jer u somborskoj Gradskoj kući nije sjedište lokalne vlasti, ali jest značajan objekt o kome skrbi grad. Bilo je izbora, kampanja, ali ovako nešto još nije viđeno. Čime je to Srpska radikalna stranka zaslužila da joj se dopusti tako nešto? Time što je dio somborske vlasti koju predvodi DS? Zar dužnosti zamjenika direktora, načelnika odjela i druga radna mjesta u javnim poduzećima nisu bila dovoljna? U odgovoru koji smo dobili iz JP »Prostor« navodi se kako je to poduzeće sukladno propisima donijelo privremeno rješenje o postavljanju panoa SRS-a na balkonu Gradske kuće.

Dogodio se u tjednu iza nas i prosvjed radnika Poljoprivrednog poduzeća »Graničar« iz Gakova. Nezadovoljni što nemaju plaću, što im doprinosi nisu plaćeni za posljednje tri godine, što nema hrane za stoku, što je neizvjesna proljetnja sjetva, zatražili su smjenu borda direktora i zastupnika državnog kapitala. Aktualno vodstvo odgovara optužbama na račun prethodnog, ističući kako se ispituje njihova odgovornost, kao što su gubitak tisuću hektara zemlje, prijem 70 novih radnika, kupovina mehanizacije... »Graničar« je u restrukturiranju i njime kao većinski vlasnik gazduje država preko zastupnika kapitala i borda direktora. U prijevodu – i ovoga puta to je politička borba, a radnici će između čekića i nakovnja opet izvući deblji kraj.

Dogodio se i jednosatni štrajk upozorenja u autobusnom prijevozniku »Severtrans« u restrukturiranju, a generalni štrajk u najavi je za subotu. No, u posljednjem momentu dogovor je postignut, pa autobusi neće stajati, a »Severci« će dobiti topli obrok od 200 dinara po danu i 30.000 dinara regresa za ovu godinu, te su uglavnom zahtjevi štrajkača ispunjeni.

I za kraj, još samo da je pod redateljskom palicom *Kokana Mladenovića* u somborskom kazalištu počela poroba *Nušićevog* komada »Dr«.

Z. Vasiljević

HRVATI U STAROJ BINGULI

Pomalo zaboravljeni i

Inicijativa koju pokreće DSHV, što se tiče uporabe hrvatskog jezika, moći će donijeti samo dobroga za župljane Stare Bingule, navodi vlč. Mario Paradžik

Krećući se putem prema Staroj Binguli, asfaltom koji je okupan brojnim rupama, više stječete dojam kako se krećete prema nekom rijetko posjećenom vikend naselju. Pozornost vam jedino zaokuplja prelijep pogled na obronke Fruške gore, na srijemska sela i ravnice. Od glavne ceste Stara Bingula je udaljena oko 12 kilometara, a sama prilazna cesta je u veoma lošem stanju, stoga kada vlada zima s obilnim oborinama, prilaz selu je dosta otežan, a nekada i onemogućen. Krivudavom cestom polako se ulazi u selo, a jedina smjernica je ploča s nazivom sela na latiničnom pismu.

UVJETI ŽIVOTA

Dok smo tražili centar, točka odrednica bila nam je najljepša građevina u mjestu, a to je katolička crkva sv. Petra, izgrađena 2010. godine. Ispred same crkve nalazili su se mještani okupljeni pred početak svete mise. Ovi skromni ljudi, stanovnici Stare Bingule, uglavnom se bave zemljoradnjom i voćarstvom i od toga žive i privređuju, a samo četiri stanovnika imaju stalno zaposlenje. Stanovnici se opskrbljuju u vrlo oskudno opskrblje-

noj prodavaonici, a u veće nabave, kako kažu, putuju u obližnju Čalmu ili u Srijemsku Mitrovicu. Imaju svoj Dom kulture koji je u veoma lošem stanju. Mjesna zajednica ne raspolaže svojim sredstvima, samodoprinos nemaju s obzirom da imaju samo četiri zaposlenika. Za odobrenje sredstava, kada im nešto zatreba, obraćaju se pismenim zahtjevom Gradu Srijemska Mitrovica. Kako ističe prvi čovjek sela, jedino mjesto okupljanja Hrvata predstavlja crkva, gdje se redovito okupljaju nedjeljom na svetim misama. »Mladih je u selu jako malo. U osnovnoj školi imamo samo četiri učenika i u predškolskom uzrastu jedno dijete. Nismo baš sigurni da će nam uskoro biti bolje, jer sredstva koja dobivamo od Grada Srijemska Mitrovica nedovoljna su za poboljšanje uvjeta života u selu«, kaže predsjednik MZ Stara Bingula Goran Barbenik.

ODGOVORI GRADSKE UPRAVE

Odgovornu stranu potražili smo u Gradskoj upravi u Srijemskoj Mitrovici, gdje smo se informirali o mogućnosti eventualne pomoći mještanima

Stare Bingule. »Od ove godine uveli smo besplatan prijevoz za sve građane starije od 65 godina. Poduzeli smo socijalnu strategiju prema svima i maksimalno dajemo koliko možemo i trudimo se sve potrebe, posebice socijalno ugroženog stanovništva, ispoštovati«, rekao je načelnik Gradske uprave za socijalnu zaštitu i zaštitu životnog okoliša Grada Srijemska Mitrovica Željko Novaković.

Čelnici Grada Srijemska Mitrovica također tvrde kako su unazad deset godina uradili dosta na poboljšanju uvjeta života građana u selima te općine. »Situacija je katastrofalna u svim selima, ne samo u mjestu Stara Bingula. Od 2005. godine radim na poboljšanju uvjeta života građana u mjesnim zajednicama, pa

samim tim i u Staroj Binguli. Poduzeli smo dosta toga na čišćenju kanalske mreže, osvjetljenju, izgradnji crkve, ali moraju i sami ljudi u selu nešto poduzeti na poboljšanju uvjeta života«, izjavio je pomoćnik gradonačelnika Srijemske Mitrovice Goran Matić.

HRVATSKI JEZIK I SLUŽBENA UPORABA

Stara Bingula je do 2010. godine bila jedino mjesto u Srijemu koje nije imalo katoličku crkvu. Već dvije godine u ovom mjestu je svećenik vlč. Mario Paradžik, župnik u Lačarku. Za uporabu hrvatskog jezika, koji je skupštinskom odlukom 2005. godine uveden u ovo mjesto, kaže kako je to još uvijek proces

Stanovništvo

Prema popisu iz 2002. godine u Staroj Binguli bilo je 190 stanovnika, a u posljednje tri godine primijećen je značajan demografski pad broja stanovnika. Hrvati su 2002. godine činili 30,52 posto stanovništva, a ostale zastupljene nacionalne zajednice bili su Slovaci, Srbi, Rusini i Mađari. Općina Srijemska Mitrovica potkraj 2005. godine uvela je u službeni uporabu hrvatski jezik, međutim ta odluka još uvijek nije zaživjela.

i napušteni

koji traje. »Ovdje je tek odnedavno prisutan s političke strane DSHV, koji polako pokreće inicijativu za uvođenje hrvatskog jezika u službenu uporabu. S druge strane, trebalo bi više pokrenuti svijest kod ovih ljudi, koji manje-više nemaju niti religiozne, niti nacionalne svijesti«, istaknuo je vlč. Mario Paradžik.

Zbog čega nije došlo do realiziranja skupštinske odluke o provođenju hrvatskog jezika u službenu uporabu, odgovor smo potražili u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice. »U Staroj Binguli je od samog početka bila čudna situacija. Stekli smo dojam kako su se mještani uplašili provođenja te odluke. U tom mjestu postavljene su ploče na latiničnom pismu na samom ulasku u selo, u ulicama, školi te Mjesnoj zajednici. U nekoliko navrata smo posjetili to mjesto i shvatili kako treba uraditi puno toga. Mjesto je malo, mali je broj djece i mi smo svjesni toga. Nadamo se da će uskoro sazrijeti svijest kod mještana«, izjavio je *Miroslav Kuhajda*, stručni suradnik za nadzor za službenu uporabu jezika i pisama u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice.

O ŽIVOTU U SELU

Tijekom razgovora s mještanima stekli smo dojam kako su se pomirili

sa svojim oskudnim načinom života. Ističu kako svi tu složno i lijepo žive i da im je to najvažnije. »Živimo sasvim normalno. Nedjeljom obvezno idemo na svetu misu i u crkvi se uglavnom sastajemo. Dok nismo imali crkvu, nismo se niti okupljali u selu. Ponekad smo samo išli na svete mise u Srijemsku Mitrovicu i Lačarak. Sada nam je puno ljepše i bolje, jer imamo prekrasnu crkvu u selu«, rekla je *Svetlana Poljaković*.

Do prošle godine u selu nije postojao ni objekt gdje bi se mogla održavati kateheza. Sada župljani imaju novoizgrađenu dvoranu pokraj crkve, koja je blagoslovljena na Petrovo prošle godine, te se petkom održavaju sati vjeronauka. Međutim, mladi su uskraćeni za mjesta gdje bi se mogli sastajati i družiti. »Družimo se tako što idemo u druga sela na igranke, jer ovdje nemamo gdje, a nema ni djevojaka. Bilo bi lijepo kada bi u selu barem postojala udruga kako bismo njegovali naše običaje i kulturu«, izjavio je *Andelko Poljaković*.

Očigledno je da volja za očuvanjem tradicije i običaja Hrvata, prema navodima mještana ovog lijepog, pomalo zaboravljenog sela, postoji. Vrijeme će pokazati hoće li odluka o uporabi hrvatskog jezika biti provedena u cijelosti u Staroj Binguli, kao što je učinjeno i u ostalim mjestima u Srijemu i Vojvodini gdje je ispunjen zakonski uvjet.

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Investicije

I dok su proteklog tjedna stranački lideri iz dana u dan posjećivali gradove u Srijemu i slali poruke o svojim planovima o rješenjima ekonomskih i socijalnih pitanja u zemlji, rumsku su općinu posjetili veleposlanik *Franc Bot* i konzul Republike Slovenije *Rajko Marić* u Novom Sadu sa suradnicima, najavljujući u razgovoru s čelnicima općine Ruma nove investicije na Rumskoj petlji. Samo tri dana poslije toga u istom je gradu, a u povodu manifestacije »Dani Japana u srcu Srijema«, u Zavičajnom muzeju u Rumi boravio i veleposlanik Japana *Masafumi Kuroki*, koji je također prije manifestacije u razgovoru s predsjednikom općine Ruma najavio razgovore o uspostavljanju suradnje i na drugim poljima. I osim toga, Slovenci su najavili nove investicije i u ostalim gradovima u Srbiji, s obzirom da su samo prije nekoliko dana objavili kako je Slovenija izašla uz recesije, što bi u prijevodu značilo da će slovenska poduzeća ponovno krenuti prema internacionalizaciji – očuvanju radnih mjesta u Sloveniji i proširenju proizvodnje tamo gdje je radna snaga malo jeftinija nego u Sloveniji, a po zainteresiranosti Srbija je među prvim zemljama za ulaganje. A što bi to značilo za naše Srijemce, poglavito one koji su mjesecima na evidenciji za nezaposlene, one koji još uvijek vjeruju obećanjima i pričama kako će se konačno nešto uraditi po pitanju otvaranja novih tvorničkih pogona i novih radnih mjesta? Jako puno. U vrijeme kada je radno mjesto za mnoge Srijemce postalo velika nepoznanica, a za mnoge i neostvareni san i kada se većini tih nezaposlenih, osobito onih kojima su sezonski poslovi jedini način da zarade novac za egzistenciju svojih obitelji, i sama najava investicija budi tračak nade da će im možda jednom biti bolje. A konkretan korak k tome je i učinjen. Tako je također proteklog tjedna Rumi potpisan još jedan dokument, koji građanima rumske općine daje nadu za bolji život. Naime, 7. ožujka u Gradskoj kući u Rumi potpisan je ugovor o otuđenju građevinskog zemljišta u korist investitora »Everrest production«, koji opskrbljuje vodeće svjetske proizvođače jastuka, posteljina i namještaja. A ugovor konkretno znači kako će se na Rumskoj petlji graditi 30.000 četvornih metara poslovnog prostora, a planirano je zapošljavanje 225 radnika.

I bez obzira što se to događa tijekom predizborne kampanje, Rumljani sudeći po svemu imaju čemu se nadati. Ostali građani Srijema, oni nešto optimističniji, još uvijek čekaju i žive u nadi da će im možda tek poslije izbora biti nešto bolje.

S. Darabašić

FOTOGRAFIJE MONOŠTORSKIH KUĆA

Sačuvani svjedoci prošlosti

AUGUSTINA JURIGE

Stare kuće od naboja i njihovi detalji, kao i poznata zdanja Bačkog Monoštora, zauvijek su osvijetljena objektivom *Augustina Jurige* tijekom 1983. godine, kao dio projekta Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Subotice. Uz Jurigu u tome je projektu, kao etnologinja, sudjelovala i *Valerija Dévavári-Beszedes*.

Fotografije su kao dokumentarni i arhivski materijal doneavno bile spremljene u arhivu Zavoda, a njihova umjetnička i etnološka vrijednost predstavljena je i mještanima Monoštora u Etno-kući »Mali Bodrog«.

Ambijent Etno-kuće »Mali Bodrog« odabran je zato što ova oko stopedeset godina stara kuća izgleda kao kuće s Juriginih fotografija, koje su nestale posljednjih tridesetak godina. Ova kolekcija, na veliku radost Monoštoraca, ostat će sačuvana kao svjedok jednog sada već davnog vremena.

Z. Mitić

Suvišna kultura

Da se ne lažemo, nikada ljudi u Srbiji, vjerojatno i šire, nisu bili »ludi« za kulturom. Nikada se nisu, primjerice, masovno čitali psihološki romani Dostojevskog, slušale Wagnerove opere, posjećivale izložbe konceptualnih umjetnika, gledali Tarkovski ili Bergman... Nemam ja ništa protiv ove činjenice. Još sam veći protivnik da se nekoga siluje na nešto, izvan sustavom određenog okvira koji se zove »opća kultura« i za kojega su zadužene škole. Međutim, ono što zabrinjava jesu nove generacije i njihov odnos prema kulturi. Preciznije, simptomatičnost nedavnog slučaja »Antigone« u Novom Sadu. Naime, učenici dviju srednjih škola prekinuli su spomenutu predstavu svojim neprimjerenim ponašanjem. Za vrijeme izvođenja komada đaci su u dvorani pravili veliku buku – što se još da pripisati mladalačkoj živosti i nedostatku kazališnog odgoja, ali to nije sve. Kako su prenijeli mediji, tijekom predstave čula su se i dobacivanja glumcima na sceni poput: »...crkni«, »...plači«, »...hoćeš li umrijeti više«. Što je već previše, zar ne?

O lošem odnosu prema kulturi i njezinom neuglednom statusu u društvu, govorio je nedavno i poznati književnik Dragan Velikić. Kao glavne krivce za ovakvo stanje imenovao je nikoga drugoga do - vlast. U Srbiji vlada razbojnički odnos prema kulturi, kazao je on dodavši i da je država uvijek onakva kakvu je žele oni koji su na vlasti. »Ništa se ne događa slučajno, ništa se nije tek tako otelo kontroli, naprotiv, sve je itekako pod budnim okom onih, koji da bi opstali na vlasti, moraju neprestano odvlačiti pažnju građana. Još od vremena Rima važilo je pravilo: kruha i igara. Danas je u Srbiji kruha sve manje, ali je zato igara sve više. Realni život zamijenjen je reality-jima, kvizovima, reklamama. U tom hipnotizovanom životu kultura je suvišna. I ne samo da je suvišna, ona je opasna, jer budi iz anestezije. Tamo gdje je kultura potisnuta iz svakodnevnog života, tamo gdje je kultura samo na riječima, ali ne i na djelima, tamo su mogućnosti malverzacija i zlouporaba neiscrpne. Najlakše je vladati neukima«, kazao je Velikić otvarajući Svetosavski sajam knjiga u Nišu.

Teške su to riječi upućene vlasti, koju su dosad imali prilike obnašati gotovo svi koji nam se nude kao opcija na nedjeljnim izborima. Od njih, kulture se u kampanji rijetko tko dotaknuo. Slažem se da su prioriteti neki drugi, jer ljudi žive loše, i to već dvadeset i nešto godina. Ipak, novosadski slučaj s početka teksta pokazuje da bi i o kulturi trebalo razmišljati. Jer ako nam klinici budu rasli u show programu, preskačući klasike poput »Antigone«, koja se bavi pitanjima morala i dostojanstva, tko će nas probuditi iz ove, kako ju Velikić naziva, anestezije?

D. B. P.

»MUZEJ OBJEKATA« GOSTOVAO I U SUBOTICI

Osobna sjećanja na devedesete

U subotičkoj Galeriji »dr. Vinko Perčić« prošloga je tjedna gostovao projekt pod nazivom »Muzej objekata«. Riječ je o muzeju u nastajanju, koji će kolekcijom doniranih predmeta, objekata i svjedočanstava građana pokušati javnosti predstaviti kako se sjećamo devedesetih godina u Srbiji danas. Tijekom jednodnevnog gostovanja predstavljen je dio do sada doniranih objekata, a i sami Subotičani su dobili priliku dati vlastiti doprinos sačinjavanju muzejske zbirke. I učinili su to s nekoliko objekata uz prateće nerijetko i veoma intimne odgovore na pitanje – zbog čega ih dani predmet podsjeća na mračno desetljeće u povijesti ove zemlje.

Projekt je započet sredinom 2011. godine. Muzej objekata je do sada gostovao u dvadesetak gradova u Srbiji, sakupljeno je oko 150 predmeta (od jabuke, knjiga, kaze-ta, novina, vojne knjižice, do cigareta, putovnice ili telefona), a finalna prezentacija očekuje nas u travnju na izložbi u Kulturnom centru Beograda.

»Muzej objekata nastao je kao inicijativa da se sakupe, sačuvaju i objedinjeno prikažu osobna sjećanja građana Srbije na razdoblje 90-ih godina, kada je državom dominirao režim Slobodana Miloševića. Predmeti, zapisi, audio i video fajlovi, fotografije, izjave, dokumenti i drugi tragovi prošlosti predstavljat će osnovu muzejske kolekcije koja će se kontinuirano uvećavati budućim donacijama građana«, kaže jedna od autorica projekta Ana Adamović.

»Ideja za ovakav muzej potječe od potrebe da se proces sagledavanja i razumijevanja nedavne povijesti dopuni svjedočanstvima pojedinaca, pričama iz svakodnevnog života i osobnim iskustvima građana čiji je život bio oblikovan političkim događanjima 90-ih. Ratovi, inflacija, sankcije, prosvjedi, nemiri, činili su svakodnevicu milijuna građana Srbije tijekom čitavog jednog desetljeća. Danas, 14 godina nakon demokratskih promjena u državi, ovo je razdoblje i dalje nedovoljno obrađeno i jasno pozicionirano u sagledavanjima povijesnog razvoja društva u Srbiji«, kaže Adamović.

Jedna od ideja projekta je i da se »Muzej objekata« trajno udomi, a u tom kontekstu vode se razgovori s predstavnicima Muzeja povijesti Jugoslavije na beogradskom Dedinju.

Projekt realizira Platforma za suvremenu umjetnost »Kiosk« iz Beograda. Fotografije doniranih objekata i popratne informacije o njima postavljene su na internetskoj stranici projekta: www.muzejobjekata.com.

D. B. P.

90. obljetnica smrti skladatelja Franje Štefanovića

PETROVARADIN – Njegujući kulturu, običaje i stvaralaštvo petrovaradinskih Hrvata, HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina zauzelo se ove godine svečano obilježiti 90. obljetnicu smrti poznatog skladatelja *Franje Štefanovića*, u svijetu prvog tvorca opere za djecu koju izvode djeca.

Svečanost tim povodom bit će upriličena u subotu, 15. ožujka, u amfiteatru SPENS-a u Novome Sadu, s početkom u 19 sati.

U želji da uspomena na Štefanovića bude oživljena izvedbom njegovih glazbenih djela, uz članove pjevačkog zbora i tamburaškog sastava Društva, angažirani su i đaci niže glazbene škole »Isidor Bajić« u Novome Sadu čiji će pjevački zbor premijerno izvesti najpoznatije Štefanovićevo operno djelo – »Šumska kraljica«.

Sutradan, u nedjelju 16. ožujka, u crkvi Uzvišenja sv. Križa u Petrovaradinu u 9 sati bit će služena sveta misa za pokojnog Franju Štefanovića, nakon koje će se organizirano obići njegov grob na Staromajurskom groblju.

Plasman na Pokrajinsku smotru recitatora

SUBOTICA – *Donna Karan, Davorin Horvacki, Ivan Kovač i Karla Rudić* (Hrvatska čitaonica), *Claudia Karan* (OŠ »Matko Vuković«) te *Augustin Žigmanov i Ivan Huska* (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata) učenici su hrvatskih odjela koji su se plasirali na Pokrajinsku smotru recitatora u Sečnju, od 25. do 27. travnja.

Na Zonskoj smotri recitatora u Subotici nastupilo je 90 recitatora iz općina: Subotica, Apatin, Sombor, Bačka Topola, Ada, Senta, Bečej i Mali Idoš.

Proslava Dana žena u HKD-u »Šid«

ŠID – U prostorijama župne kuće u Šidu u subotu, 8. ožujka, predsjedništvo HKD-a »Šid« organiziralo je proslavu Dana žena. Osim članica HKD-a »Šid« svečanosti su nazočili i gosti iz Nijemaca Trpimir i Zvijezdana Žderić te Ana Vertl koji su dali svoj veliki

doprinos u samom osnivanju i radu društva, kao i žene predstavnice HKD-a »Ljuba«, društva u osnutku. Svim nazočnim ženama predsjednik HKD-a »Šid« *Josip Hodak* čestitao je Dan žena i uručio im prigodne darove. Svečanost i druženje je nastavljeno uz tombolu i skladbe tamburaškog orkestra društva.

S. D.

Promocija knjige Zvonka Sarića

SUBOTICA – Predstavljanje knjige pjesama »Povjeruj u vlastitu smrt« *Zvonka Sarića* bit će održano večeras (petak, 14. ožujka) u čita-

onici Gradske knjižnice u Subotici. Osim autora, sudjeluju novinar i književnik *Nedim Sejdinović* i književnik i urednik *Milovan Miković*. U glazbenom dijelu programa nastupit će *Wooden Ambulance*. Početak je u 19 sati.

Obljetnica osnutka »Izvorinki«

MONOŠTOR – Večeras (petak, 14. ožujka) u Monoštoru će biti priređena svečanost u povodu 35. obljetnice od osnivanja monoštorske izvorne grupe, čuvenih »Izvorinki«. U TV dvorani Doma kulture, s početkom od 18 sati, prisjetit ćemo se rada ove skupine žena koje čuvaju monoštorsku tradiciju. Organizatori ovog događaja su – Kulturni centar »Laza Kostić« iz Sombora, kroz projekt »Koordinatori za kulturu na selima«, te MZ Bački Monoštor.

»Voyage s Matošem« u Subotici

SUBOTICA – U povodu 100. obljetnice smrti *A. G. Matoša* u ponedjeljak, 17. ožujka, u čitaonici Gradske knjižnice u Subotici bit će priređen program pod nazivom »Voyage s Matošem«.

Antun Gustav Matoš (1873. –1914.), jedna od najsnažnijih i najintrigantnijih ličnosti hrvatske književnosti, višestruko je vezan za naše prostore jer je »Bunjevac porijeklom, Srijemac rodnom, a Zagrepčanin odgojem«.

Ovaj program s podnaslovom »Putovanje – evo, to je poezija moderne civilizacije« osmišljen je kao virtualno putovanje po gradovima koji su obilježili Matošev život i stvaralaštvo, a to su: Zagreb, Beograd i Pariz.

Kroz prostor i vrijeme, povijest i umjetnost posjetitelje će voditi učenici subotičkih srednjih škola i najbolji recitatori Hrvatske čitaonice recitalima i književnim komentarima, glazbom i slikom.

Autorica programa je *Nevena Mlinko*, a zajednički ga priređuju Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Gradska knjižnica Subotica i Hrvatska čitaonica. Ovaj program realizira se u okviru projekta Godina hrvatskih velikana u Vojvodini. Početak je u 19 sati.

Književna večer Dražena Prčića u Valpovu

VALPOVO – U Gradskoj knjižnici u Valpovu u četvrtak, 20. ožujka, bit će održana promocija romana »Tajna provincije« *Dražena Prčića*, objavljenog u nakladi »Grafike d.d.« iz Osijeka. O knjizi će govoriti povjesničar i publicist *Zdenko Samaržija*. Početak je u 18,30 sati.

PROJEKT OČUVANJA SAKRALNE BAŠTINE

»Bunjevački put križa« u novoj korizmenoj akciji

*U okviru projekta
dosad je obnovljeno
osam križeva
krajputaša. I za ovu
godinu osmišljene su
brojne aktivnosti,
među ostalim,
novac za obnovu
križeva prikupljat će se
od prodaje
grafika s vjerskom
tematikom*

Blagoslov grafika u Subotičkoj biskupiji

Neformalni pokret pod nazivom »Bunjevački put križa« uspio je prije dvije godine okupiti značajan broj ljudi koji su htjeli učiniti nešto u cilju očuvanja pasionske baštine vojvođanskih Hrvata, po uzoru na sličan pokret u Hrvatskoj.

Inicijator ovoga projekta Tomislav Žigmanov kaže kako je jedan od ciljeva aktualiziranje i dublje kontekstualiziranje muke Isusa Krista na suvremeniji način. »Na taj način bismo snažnije osvijestili njezinu ne samo veličinu, nego i značaj koji ona ima za vjernike. Važni su i napor da se muka Gospodinova opredmeti u djelima umjetnosti, kako bi relativno zatomljeni segment sakralne umjetnosti nekako oživjeli. Kao treće, nastoji se graditi jedna zdrava zauzetost za ono što se smatra vlastito i vrijedno – želi se nešto saznati o nepoznatome – križevi krajputaši, kao materijalni simboli Raspetoga, odličan su primjer toga: količina znanja o

njemu rijetko je prelazila granice obiteljskih naracija. Na koncu, novac koji se zaradi od prodaje novih umjetnina namijenjen je obnovi onih križeva koji su visoko devastirani ili su sasvim srušeni«, kaže on.

DOSADAŠNJI UČINCI

Realizaciji projekta svoj doprinos dosad su dali mnogi na rauličite načine. Fotograf Augustin Juriga napravio je serijal fotografija križeva krajputaša, koji su okupljeni u jedinstvenu cjelinu od 16 fotografija pod nazivom »Bunjevački putovi križeva«, a crtač Ante Rudinski je nacrtao put križa, prvi među bunjevačkim Hrvatima. Zahvaljujući naporima č. s. Mirjam Pandžić i Đule Milodanović oživljen je i stari način pjevanja tijekom moljenja puta križa. U tiskovinama, prije svega »Hrvatskoj riječi« i »Zvoniku« objavljeno je desetak napisa o povijesti konkretnih križeva krajputaša. Održano

je nekoliko predavanja i tribina o ovome fenomenu. Objavljena je i jedna knjiga – »Bunjevački put križa« autora Tomislava Žigmanova, koja u formi molitvenika na bunjevačkoj ikavici, govoru ovdašnjih Hrvata, iznosi razumijevanje Isusove muke od strane vjernika te nalazi sličnosti s vlastitom tragičnošću.

OBNOVLJENI KRIŽEVI

Ispunjen i je jedan od temeljnih ciljeva, a to je obnova i posveta osam križeva krajputaša, u čemu su se istaknuli brojni pojedinci i poduzeća. Idejni pokretač ovog projekta Tomislav Žigmanov ukazuje na veliki broj onih koji su se uključili u ovaj dio projekta. »Posebno bih istaknuo angažiranost ravnateljice JKP 'Pogrebno' Vesne Prčić te nekoliko pojedinaca laika, kao što su: Grgo Kujundžić, Lazar Cvijin, Vladislav Horvacki, Vojislav Temunović, Ivan Mandić, Stipan Bašić Škaraba, majstor Branko

Moravčić..., bez čije pomoći bi sve bilo daleko bljeđe. Veliko zanimanje vlč. Franje Ivankovića za ishod je imalo da je na teritoriju njegove župe obnovljeno čak 5 križeva krajputaša. Bilo je i nekoliko pojedinaca koji su vlastitim sredstvima obnovili križeve koji ili pripadaju njihovim obiteljima ili se, pak, nalaze na zemlji koja je postala njihovim posjedom. To su obitelji Zvonka Kulića iz Alekse Šantića, Ane Kovačević iz Bajmaka i Antuna Mamužića iz Tavankuta. Posveta križeva koje su oni obnovili bili su i najpo-tresniji iz razloga što je sudbina jednog broja križeva krajputaša gotovo jednaka tragičnim sudbinama i obitelji. Naime, njima je zemlja oduzeta, a križevi su porušeni. Kada se podigao srušeni križ i obnovio ga, u obitelji Kovačević u Alekse Šantića najstariji član je, uz plač, rekao – *Dida moj, sad i ja možem mirno umrit!* I nekoliko se svećenika angažiralo – Istvan Palatinus, Franjo Ivanković, Dragan Muharem, Mirko

Štefković, Andrija Anišić... Ovdje treba reći da se u 'Bunjevačkom putu križa' ne radi o nekakvom natjecanju ili ne daj Bože rivalitetu laika i klera, već je u osnovi djelatnija uključenost laika: od pomoći u pastoralnom djelovanju pa do obnove kulturnog, to jest vjerskog naslijeđa Katoličke crkve. I još nešto je važno istaknuti – mi smo i više nego svje-

ski šarolikiji način«, rekao je Tomislav Žigmanov.

GRAFIKE U PRODAJI

I za ovu godinu osmišljene su brojne aktivnosti. Na planu uključivanja umjetnika, izrađene su grafike s motivom križeva krajputaša, čime je osvježena i obogaćena ponuda umjetnina

Bunjevački put križa u crkvi sv. Roka

U okviru devetnice sv. Josipu u subotičkoj crkvi sv. Roka (kerskoj crkvi) u subotu, 16. ožujka bit će izveden »Bunjevački Put križa«, autora Tomislava Žigmanova s početkom u 17 sati. Nakon toga, u 17,30 je sveta misa, pjevaju se litanije sv. Josipu a toga će se dana obilježiti i obljetnica smrti velikana hrvatskog naroda i bunjevačkog roda biskupa *Lajče Budanovića*.

U ovoj je crkvi Bunjevački put križa izveden premijerno 2012., potom 2013. godine, a ovo je njegovo treće moljenje u kerskoj crkvi u kojoj narod s velikom pobožnošću dolazi na ovu pučku pobožnost.

Bit će ovo prigoda, za sve one koji žele, kupiti grafiku s ovom temom ili knjigu »Bunjevački put križa« i tako dati svoj doprinos za obnovu križeva krajputaša.

ni da naponi o kojima je riječ nisu počeli s nama. Naprotiv, dobro su nam znana nastojanja *Lazara Ivana Krmpotića*, *Andrije Kopilovića*, *Željka Šipeka*, *Josipa Štefkovića*, *Josipa Kujundžića* i drugih vrlih nam svećenika na obnovi starih i podizanju novih križeva, što znači da smo mi tek njihovi podupiratelji, istina na jedan organizirani i program-

s vjerskom tematikom. Ovo je djelo profesora na Akademiji umjetnosti u Novome Sadu – grafičkog dizajnera *Darka Vukovića*. Riječ je o sedam motiva, koji će biti izrađeni u 90 primjeraka, s tim da će svaki biti otisnut u tri boje. Riječ je o likovnoj tehnici često rabljenoj u povijesti sakralne umjetnosti u svijetu, a kod nas je posve rari-

tetno zastupljena. Ukupno 630 primjeraka ovih grafika bit će u prodaji, a od prikupljenog novca bit će obnovljeni neki od križeva. Inače, grafike je u ponedjeljak blagoslovio subotički biskup msgr. *Ivan Penzeš*.

U okviru projekta nastaviti će

se pisati o križevima krajputašima te će kao tema biti na različitim tribinama. »U ove se aktivnosti svatko može uključiti i dati svoj doprinos i tako čuvati svoju popudbinu«, poručuje na kraju razgovora Tomislav Žigmanov.

D. B. P.

ZNANSTVENI KOLOKVIJ U ZKVH-U

Posmrtni običaji bačkih Hrvata Bunjevaca

Znanstveni kolokvij na temu »Posmrtni običaji bačkih Hrvata Bunjevaca« bit će održan u srijedu, 19. ožujka, s početkom u 11 sati, u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici.

Uvodničarke su: *Jasmina Rudić*, *Tatjana Enderić* i *Tena Vionea Požarić*, studentice Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, sudionice

terenskog etnološkog istraživanja bunjevačkih Hrvata u Bačkoj tijekom 2013. godine realiziranog u suradnji Odsjeka i Zavoda pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. *Milane Černelić*.

Posmrtni običaji kao predmet etnološkog istraživanja predstavljaju tradicijske obrasce simboličkog ponašanja. Istraživanjem ove teme kod Hrvata Bunjevaca u Bačkoj nastojalo se odgonetnuti koja

to simbolička ponašanja i njihovo predstavljanje kroz obrasce karakteriziraju bačke Bunjevce. Autorice predstavljaju sintezu rezultata terenskog istraživanja koje je provedeno u Vojvodini u razdoblju od 8. do 12. travnja 2013. godine u Subotici i Somboru i okolici. U radu se osvrću na metodologiju korištenu pri istraživanju i na svoje terensko iskustvo. Kronološki izlažu tematske cjeline kojima

daju uvid u posmrtno običaje kod Hrvata Bunjevaca. Boravak na terenu omogućio je prikupljanje iznimno kvalitetne i bogate građe koja uvelike pridonosi novim saznanjima o ovoj temi, koja je dosad u Hrvata Bunjevaca bila neistražena. Autorice su se u radu koncentrirale na pokušaj sistematiziranja što većeg opsega građe uz osvrtnost na postojeću oskudnu literaturu.

POVIST SUBATICE – PRIŠTAMPANI STARI MADŽARSKI KNJIGA O SUBATICI (IV. DIO)

Di je arhiva obitelji Sučić?

Piše: Alojzije Stantić

(5) DUDÁS, Ödön.
1884: SZABADKA VÁROS
TÖRTÉNETE. Életjel 1991:
Szbadka.

Tekst ove knjige dospio je u gradski arhiv 1884. jel se nije našlo novaca za tiskanje. Možda je razlog bio da je u to vrijeme *Ištván Ivanji* vrijeme dovršavo pisanje povisti Subatice, koji je temeljniji od Dudašovog rukopisa. Tako je ostalo dok se, kako piše *Laslo Mađar* gradski arhivar, nije otkrilo koliko je važan Dudašov rukopis u kojem spominje podatke iz originalni i kopirani dokumenata iz arhiva starije grane obitelji Sučića u Pačiru. Onda se otvorilo novo pitanje di je arhiva obitelji Sučić. Očigledno je da je Dudaš došo u dodir sa arhivom Sučića u vrijeme kad je bio u Pačiru, jel je i obitelj Sučića bila u vezi sa Pačirrom. Već su 1801. imali svojinu nad dilom Pačira, a 1810. su *Ivani Josip Sučića* nadimak uzeli »Pačirski«.

[Sučićevi su imali važnu ulogu i u povisti Subatice. *Luka Sučić* je od 1687. kapetan grada (najvažniji dužnosnik), a njegov sin *Ilija* je od 1714. do 1724. kapetan, al od 1734. već su trojca Sučića dužnosnici: *Jakov* gradski kapetan, a *Luka* i *Juraj* (Đuro) su podkapetani.]

Mađar postavlja pitanje nije l' samo jedan dokument Dudaš postavio upitnim opis Ivanjija o Luki Sučiću. Al o čemu je rič? pita se Mađar.

Odgovor je u podatku da je Dudaš u bečkoj Kriegsarchivi doznio iz vojnog popisa od 1. XII.1700. da je *Luka Sučić* već dvanajst godina u Subatici njezin gradski kapetan (Szabadkai, a ne Szabacsai od 1690., kako piše *Ivanji*). Ovo neslaganje odgovornili su povisničari. U dosta zaključaka povisničari se ne slažu sa Dudašom, ali poštivaje nje-

Staja s plavom coklom

gove pismene dokaze. Ističu se podaci koje je opisio Dudaš, a promakli su *Ivanji* – u pisanju povisti Subatice, osobito oni iz XVII. i XVIII. vika.

Na priliku, u opisu adeta na Blagovist (vaćanje krvi, prim., A. S.) Dudaš piše da su se podikoj gazde salašari opijali, a istina je da su tog dana hamade (skoro) svi Bunjevci taj adet otpravili s više el manje pića. Želja njim nije bila opijanje, iako je i tog bilo, već kaki je red popit malo vina, a taki je bilo najviše.

I Dudaš spominje da su većinom i Bunjevci, pa i salašari, volili hasnirat u plavu boju u oblaćenju, farbanju zgrada i drvenog butora (namještaja). Još do sridine XX. vika salašari su zgrade mazali krečom, a na njima su cokle (donji deblji dio zgrade) istakli, umazali ugasno-plavom (teget) el naritko ugasno-crvenom bojom. Sobe u salašima ako nisu ostavili umazane krečom, većinom su bile umazane blido-plavom (golupčije-lugavom [sivom]) bojom. Možda je na to utico adet iz tog vrimena jel je plava boja bila omiljena boja građana pa je dospila i u salaše. Zna se da je austrijski admiral *Wilhelm von Tegetthoff* (1827.

– 1871.), vrhovni zapovodnik austrijske mornarice, odredio u sedamdesetim godinama XIX. vika, da uniforma mornarice bude ugasno-plave boje. Otaleg je ta boja dobila ime teget, po admiralu.

U XX. viku, dok nas naveliko i jeptinije nisu počeli oblačit fabrike koje su šile ruva i odila, mladi su se najsvećanije opravili u odilu od teget sukna, a varošćanke su suknje i kostime za svećane prilike sašivale od teget sukna. Po modi u to vrijeme čeljade je u tegetnom suknom odilu el ruvu bilo lipo opravljeno za svaku svećanu priliku, liti/zimi. Kome je doticalo dao je i cipele sašit sa tegetnim antilopom odozgor.

Do polaganog zaborava tegeta u oblaćenju počelo je najprija kad su u pedesetim godinama polaganio počeli fabrički šit pantalone, a malo zatim i odila pa i ženska ruva. To je počelo kraja starovinskog oblaćenja i prilaz na polaganu kupovno oblaćenje. Za par desetaka godina nestali su i šnajderi zanatnici.

* U običajima Dudaš se pozabavio prelom tj. sakupljanjom žena na rad sa vunom i zimskim susretima na zajednički divan.

I on spominje da je vlast jedno vrijeme čak i zabranila mladima da se zimi obaško kupe i zabavljaju. Obaške zabave mladi uveče s igrankom i čašćenjom sa sitnim tistom i pićom često su posvadal podnapite goste, osobito mlade »na čaši«, pa su se ti susreti znali pritvorit u tuče, nedolično ponašanje mladi.

* Spominju se narikače, žene koje su u svatovima opivavale junačkim pismama borbu naši graničara i svatovaca protiv Turaka i njevog zulumčara. No to pivanje je sačuvano u tragovima, dok je više istaknuto narićanje, opivavanje mrca na odru, koje je počelo nestajat posli II. svickog rata.

* Spominje i već od Flatt Endre-a opisivan adet sa Lucinim stočićom, vraćanje o lićenju, osobito praznovirju trudnica prid porođaj.

* Dudaš je opisio imanja i njegove granice, sporenje oko međa, opisio je viru, obrazovanje, stanovnike i dosta narodni adeta.

Dudašov tekst o pivisti Subatice objavio je Radnički univerzitet iz Subotice, a tiskala ga Minerva iz Subatice 1991. (kao 69 knjigu Életjel-a).

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Odjeci Dózsinih ratova i odmazda zakonikom

Piše: dr. Zsombor Szabó

U Kraljevini Ugarskoj Dózsin »seljački rat« nije bio prvi, jer je već 1437. godine u sjevernom dijelu Erdelja izbio ustanak pod vodstvom *Antala Budaija Nagya*. *Hunyadi* i *Kapistran* su poslije pobjede pod Beogradom 1456. godine vrlo brzo raspustili križarsku vojsku, jer je u njihovom taboru počelo antifeudalno previranje zbog nezadovoljstva prije svega visokim plemstvom. Većinu tih križara činili su upravo stanovnici Srijema. Nemamo podatke o brojnosti dviju (triju)¹ križarskih vojski koje su formirane u Srijemu. Neizravno možemo zaključiti kako su gradovi u Srijemu: Slankamen (kraljevski grad), Petrovaradin i Kamenica bili blagonakloni prema križarima i vjerojatno su vojske i pomagali prije svega hranom, zato nemamo zapis o sukobima u Srijemu. Nakon opoziva, križari su prešli u Bačku i tamo su harali, palili i pljačkali. Možemo samo pretpostaviti njihov bijes zbog otkazivanja pohoda na Turke, jer su oni bili najugroženiji od turskih upada, ali osim bijesa morao je postojati i drugi motiv za borbu. Neki povjesničari to pokušavaju iščitati iz tzv. Dózsinih govora križarima u Cegledu.

TAKO JE GOVORIO DÓZSA

Govor koji se pripisuje Dózsi sačuvan je na latinskom jeziku u trima različitim kronikama ovih ratova. Autor jedne je humanist, Dubrovčanin *Ludovico Tubero* (hrvatsko ime Crijević) koji je tada boravio u Budimu i u Baču. Po njegovu svjedočanstvu, Dózsa je okupljenima ovako govorio: »Nema srednjeg puta! Morat ćete ili iskorijeniti plemstvo ili vječitim ropstvom služiti nadmenim neprijateljima.« Po drugom autoru, Dózsa je navodno rekao: »Podjednako grije sunce čovjeka i životinje, ali dobro je da plemstvo to vama uopće dozvoljava. Njima obrađujete njive, njima gajite stoku, vama ostaje samo sluganstvo i bijeda. Kada grade kuće, kada se žene, kada umru, vas muzu... Dokle ćete trpjeti ovu sramotu?« Znači, »osnovna ideologija« ustanka bila je da ostane središnja vlast, ali

svi potlačeni (kmetovi) trebaju dobiti status slobodnih seljaka i da plemići imaju onoliko slobode, koliko i ostali stanovnici kraljevstva. Ovakve ideje su bile bliske franjevcima-observantima, koji su bili zagovornici skromnog života. »Bog ne voli bogataše, pred

Naslovna strana Tripartituma Istvána Verbőczija iz 1517. godine

njim su svi jednaki.« Mogli bismo reći »republikanske ideje«, što nije niti čudno, jer su za vrijeme *Matijasa Korvina* ideje renesanse i humanizma iz Italije stizale u Hrvatsko-Ugarsku Kraljevinu. Nekadašnji tajnik firentinske republike *Niccolo Machiavelli* već je bio objavio svoje djelo »Vladalac« u kojem zbraja svoja iskustva iz vremena kada je firentinska komuna otjerala Medicijeve iz grada. U Dózsinom taboru bilo je mnoštvo pismenih seljaka koji su mogli to djelo i čitati. Inače, ideja komune (zajedništva) nije bila nepoznata seljacima i stanovnicima oppiduma, koji su od vlastelina iznajmljene zemlje i vinograde obrađivali u sustavu komune.

TRIPARTITUM »CEMENTIRA« DRUŠTVENE ODNOSE

»Veliki seljački rat« je izazvao reakciju plemstva i rezultat te reakcije bio je porazan za daljnji razvoj društva i gradova. Naime, Plemićki zemaljski sabor u jesen 1514. godine, uplašen sve jačim tendencijama antifeudalizma, donosi niz zakona kojima kažnjava seljake i stanovnike oppiduma. Tadašnji službeni sudac kraljevskog dvora *István Verbőczy* ove je zakone unio u svoju zbirku zakona Ugarske Kraljevine, poznatu kao Tripartitum (Troknjižje), i prikazao je u Zemaljskom saboru koji je prihvatio ovaj zakonik (istina, kralj na ove zakone nije rekao »dobže«). Ovaj Verbőczyjev zakonik tiskan je u Beču 1517. godine i važio je do XIX. stoljeća. Zakon je revidirao *Sigismundov* zakon o gradovima, jer je izrekao da se samo mjesta koja su okružena zidom smatraju gradovima civitas i samo njihovi stanovnici su građani civisi koji raspolažu određenim privilegijama. Svi ostali stanovnici plemićkih oppiduma, biskupskih sjedišta, su kmetovi, kao ostali stanovnici sela.² Zakon se odnosio samo na Ugarsku, Slavoniju i Erdelj, zato je u Hrvatskoj i Dalmaciji društveni razvoj bio drugačiji.

PREKINUTI RAZVOJ GRADOVA

Ovim zakonom su prekinuti pozitivni trendovi u društvu iz XV. stoljeća, po nekim povjesničarima u zemlji »pravo kmetstvo« počinje tek ovim zakonom, koji je nametnuo kmetovima velike stege, ukinuo slobodu selidbe i prekinuo mogućnost vertikalne pokretljivosti u društvu (regrutiranje građanskog sloja iz nižih staleža), a time posredno i razvoj gradova i društva u cjelini. Konzervirajući feudalni sustav na jednoj arhaičnoj, već prevladanoj razini, ovaj je zakon bio izvor mnogih kasnijih društvenih tenzija, uzrok zakašnje-log feudalizma, kočnica građanskog razvoja i nastajanja kapitalističkih proizvodnih odnosa. Oslobođanje kmetova izvršeno je tek u građanskoj revoluciji 1848. godine.

² U gradove se računalo: devet kraljevskih gradova, erdeljski slobodni gradovi Sasa i rudnički gradovi. Bilo je oko 800 oppiduma u kojima je živjelo 25 posto stanovništva.

¹ Spominje se i ime Benedeka Pogányja, njegovi križari su opsjedali Bač.

SUSRET HRVATSKE KATOLIČKE MLADEŽI

Očekuje se rekordan broj mladih

Susret hrvatske katoličke mladeži 2014. bit će održan 26. i 27. travnja u Dubrovniku, objavio je u ponedjeljak, 10. ožujka, Pododbor za medije Organizacijskog odbora SHKM-a Dubrovnik. Susret će se održati pod geslom »Na slobodu pozvani!« (Gal 5,13). Kako prenose hrvatski katolički mediji ove godine očekuje se rekordan broj sudionika, procjenjuje se da će, uz mlade Dubrovačke biskupije, u Dubrovniku sudjelovati više od 35.000 sudionika, što će biti najveće okupljanje mladih u odnosu na prethodne susrete, koji se organiziraju od 1996. godine.

»S obzirom na dosadašnje

susrete većina biskupija prijavila je rekordan broj mladih, koji će sudjelovati na SHKM u Dubrovniku. Osim hrvatskih nadbiskupija i biskupija na ovogodišnjem susretu sudjelovat će i mladi iz: Bosne i Hercegovine, Srbije, Mađarske, Makedonije, Austrije, Njemačke i Italije. U priopćenju se ističe kako će ovome susretu nazočiti i mladi iz Križevačke eparhije, što će u Hrvatskoj biti najveće okupljanje mladih grkokatolika do sada. Organizatori navode i broj od 1600 mladih volontera iz Dubrovačke biskupije, čime se iznimno ponose, kao i brojne obitelji iz Dubrovnika i okolice koje će pružiti smještaj mladima.

»Sve ovo svjedoči o živoj Crkvi, zajedništvu i duhovnom budućnosti Dubrovačke biskupije, koje je potaknuo ovaj susret mladih«, zaključuje se u priopćenju.

Ovome susretu prethodili su susreti mladih u Splitu (1996.), Rijeci (2000.), Osijeku (2002.), Šibeniku (2004.), Puli (2006.), Varaždinu (2008.), Zadru (2010.) i Sisku (2012.).

SUBOTIČKA BISKUPIJA

Iz Subotičke biskupije na hodočašće u Dubrovnik prijavilo se 200 mladih iz: Sombora, Bačkog Monoštora, Selenče, Vajske, Sonte i Subotice s okolicom. Povodom susreta održat

će se i dvije pripravne kateheze u Pastoralnom centru Augustinianum. Mladi će na susret krenuti u ranim satima u petak, da bi u međuvremenu posjetili Sarajevo, a navečer bi stigli u Međugorje. Nakon noćenja slijedi odlazak u Dubrovnik, gdje će se održati sam susret. Također je vrijedna hvale i Subotičanka *Josipa Dević*, autorica teksta za himnu susreta pod nazivom »Na slobodu pozvani«, glazbu potpisuju *Ivana Husar Mlinaci Marija Husar Rimac*, je autor aranžmana *Saša Miočić*. susretu, u okviru predprograma i u večerprogramu u samom Dubrovniku nastupiti će VIS »Proroci« iz Subotice.

Ž. V.

Misa mladih za mir

Misa mladih za mir održana je i ovog prvog petka u mjesecu, 7. ožujka, u crkvi sv. Marka u Žedniku pod organizacijom pastora mladih Subotičke biskupije. Na svetoj misi, koju je pred-

vodio tamošnji župnik vlč. *Željko Šipek*, prisustvovalo je 120 mladih. Priliku za ispovijed mladima su pružili vlč. *Ivica Ivanković Radakov* i vlč. *Dragan Muharem*. Pjevanje pod misnim slavljem predvodili su domaćini VIS »Markovi Lavovi« iz Žednika i VIS »Arm« iz župe Marija Majka Crkve iz Aleksandrova. Nakon svete mise mladi su se počastili u novoj župnoj dvorani »Fra Nediljko Šabić«. Sljedeća misa mladih za mir bit će održana za mjesec dana u crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu.

Je. D.

Devetnica sv. Josipa

U župnoj crkvi sv. Roka u Subotici 10. ožujka započela je devetnica u čast svetom Josipu, koja će trajati do samog blagdana, 19. ožujka. Svaki dan u 17 sati je križni put ili neka druga pobožnost, dok je u 17,30 sveta misa i propovijed. U sklopu devetnice u nedjelju, 16. ožujka, bit će blagoslov trudnica, a ujedno će se proslaviti i obljetnica smrti biskupa *Lajče Budanovića*.

Zaručnički tečaj

Zaručnički tečaj za sve one koji se ove godine namjeravaju vjenčati, kao i za starije od 17 godina, započinje 24. ožujka na hrvatskom jeziku u 19,30 sati u Harambašićevoj 7. Dodatne informacije možete dobiti na telefon broj: 024/ 600-240.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Druga korizmena nedjelja stavlja pred nas evanđelje o *Isusovu* preobraženju. Tako nam pokazuje da se preobraženje uklapa u korizmeni put na čijem početku stoji kušnja.

PREOBRAŽENJE

Trojica učenika, *Petar, Jakov i Ivan*, u viđenju gledaju Isusa u slavi, preobraženog, drugačijeg od onog što su navikli gledati. Petar, nakon što je osjetio svu ljepotu tog doživljaja, kaže: »Gospodine, dobro nam je ovdje biti. Ako hoćeš, načinit ću ovdje tri sjenice.« (Mt 17, 4). On želi ostati na tom mjestu, želi doživljaj učiniti trajnim. No, Bog ne traži ostajanje, mirovanje, nego pokret, nasljedovanje. Stoga se između kušnje i preobraženja može naći poveznica, jer i jedno i drugo podrazumijevaju pokret, promjene nasuprot pasivnosti. Zato nije nelogičan slijed evanđeoskih odlomaka prve i druge korizmene nedjelje, Isusove kušnje pa preobraženja. Susret s Bogom trajni je znak polaska, stalno započinjanje putovanja, a ne dolaska na cilj. Kršćanska duhovnost stalno je novi potphvat, novo traganje, bez dugog zadržavanja na jednom mjestu. Preobraženje se zbilo na Isusovu putu u Jeruzalem, tj. na putu prema muci i smrti. Tako Isus u kontekst tame života, nerazumijevanja i odbijanja smješta ovu stanku punu svjetla kao predokus uskrsnuća. Petrova želja da napravi sjenice je želja produžetka iskustva svjetla i topline te

želja izbjeći tamu koja prijeti, ali put kojim treba ići ne može se zaustaviti na ovom jednom svijetlom trenutku, tama je neminovna.

Isusovo preobraženje dogodilo se na brdu. Brdo je mjesto izdignuto iznad svakodnevice. Iskustvo koje su učenici imali na brdu imaju vjernici kada osjete Božju blizinu i ljepotu svoje vjere. Oni bi tada htjeli zaustaviti to iskustvo, produžiti te trenutke ljepote. Međutim, Isus silazi s brda i nakon tog prekrasnog iskustva priča učenicima o svojoj muci. Bog im je u preobraženju pokazao nagradu, ali do te nagrade ne može se doći bez križa i razočarenja. Ljepota preobraženja ne može nas zaustaviti u trenutku, treba ići dalje. Ne može vjernik ostati na brdu preobraženja, u ljepoti zajedništva vjere i Božje blizine, dok mu subraća pate u tami života. Jer, nije vjera sastavljena samo od ljepote i nikakva viđenja ne mogu biti njezin jamac. Vjera ne oslobađa od razočarenja i poteškoća. Bog nije samo u našim lijepim vjerskim iskustvima, on je tu uvijek. On je u siromašnima, u onima koji trpe i čekaju našu pomoć.

Želi zato da se mi pokrenemo iz svoje začahurenosti, te ga prepoznamo i tamo gdje nema ljepote i sjaja. Preobraženje je zahtjev da se vratimo svome srcu i da u njemu započnemo trajno obraćenje, da se stalno preobražavamo na našem putu vjere¹.

Korizma je vrijeme obraćenja. To znači da on treba biti vrijeme našeg preobražavanja, uz trajna nastojanja, uz žrtve i protivštine. Ali, ne možemo ostati na mjestu, nego moramo ići ususret Uskrsu, kao što je išao i Isus, sa sviješću da se do Uskrsa dolazi preko križa.

ABRAHAMOV PRIMJER

No, hod do cilja zahtijeva vjeru, slijepu vjeru kakvu je ima *Abraham*. Bez vjere put koji Bog od nas zahtijeva suviše je težak, neizvjestan i nadilazi naše mogućnosti. Da nije imao vjere i Abraham bi se uplašio puta na koji ga Bog šalje, a koji je bio put u nepoznato, dalek put koji znači napuštanje svoje zemlje i

doma očinskog (usp. Post 12, 1), Abraham ne bi danas zaslužio naslov praoca naše vjere. Put u nepoznato put je rizika i opasnosti, ali i test pouzdanja u Boga. Abraham je uspješno položio svoj ispit, no mi još nismo. Bog i nas zove na put. Na tom putu treba se odreći sebe, jer to je put preobraženja. Na njega se ne može krenuti bez vjere poput Abrahamove. To je vjera koja ne postavlja Bogu pitanja, ne traži objašnjenja nego samo sluša. To je slijepa vjera, ne zanesenjačka, nego spremna prihvatiti rizike, uhvatiti se u koštac s problemima, ali sve to učiniti sa sviješću da je Bog tu jer smo na njegovom putu.

Sve se to čini tako apstraktno, ali se ostvaruje u vrlo konkretnim stvarima. Svatko u svom srcu može pronaći ono što zahtijeva preobrazbu. Naše misli, djela, međuljudski odnosi, odnos prema Bogu i vjeri, prema poslu..., sve to treba trajno preobražavati zagledani u Boga i Abrahamov primjer. Ne treba odlagati početak puta, jer nitko ne zna koliko mu je vremena ostalo, a korizma je vrijeme koje zahtijeva obraćenje i buđenje iz vjerske uspavanosti.

1 Usp. Ivan ŠAŠKO, Silaženje putem osvijetljenim preobraženjem, u: Ante CRNČEVIĆ (ur.), *Povede ih na goru*, Zagreb, 2007., 50-54.

Priča iz Monoštora o nekome iz Monoštora mogla bi na samome početku i ovako zvučati: Monoštor je mali otok okružen dunavskim rukavcima i kanalima na koji se stiže jedino prelaskom preko mostova – odatle i naziv »Selo na sedam Dunava«.

Vjerojatno je malo onih koji ne poznaju *Mariju Turkalj*, uspješnu poduzetnicu, društvenu djelatnicu i aktivisticu. Uposlena je majka, baka te direktorica uspješnog obiteljskog poduzeća mini industrije mesa i, kako dodaje, traju već 61 godinu. Sve to je čini izuzetno ponosnom, a kako i ne bi, nije to mali jubilej, trajati i opstati toliko godina u poslu. Riječ je o poduzeću, mini mesnoj industriji koja upošljava desetak osoba, i u čiji rad je,

naravno, osim uposlenika uključena i cijela obitelj.

Mesna industrija nosi obiteljsko ime »Turkalj«. Kako se danas nose s prodajom i općenito imaju li plasman robe, uzevši u obzir cjelokupnu situaciju, govori nam Marija. Ona priča da prodaja ide danas sukladno kupovnoj moći njihovih mušterija. Ova obitelj posjeduje i svoje četiri prodavaonice. »Opskrbljujemo i domove učenika u Somboru i Apatinu, kao i razne restorane. Naš kulen od jelenskog mesa može se naći i u par elitnih beogradskih restorana«, kaže Marija.

SJEĆANJA IZ HKUD-A »BODROG«

Marija je bivša predsjednica HKUD-a »Bodrog«. Funkciju je

Obiteljska priča

obavljala u razdoblju od 6 godina. Imala nam je puno toga za ispričati, no sve to ne bi stalo u ove naše redove, te smo izdvojili neke značajnije dijelove, tako da bude o svemu po malo. »Društvo je osnovano 2000. godine i broji blizu 100 članova. Za vrijeme mog mandata postojala je pjevačka, plesачka, tamburaška, literarna, kao i glumačka sekcija. Naše društvo njeguje običaje i kulturu šokačkih Hrvata iz Podunavlja. Društvo je imalo dosta gostovanja i nastupa u zemlji i inozemstvu i osvajalo brojne nagrade na raznim natjecanjima. Iako više nisam aktivna u društvu, iz razgovora sa sadašnjim predsjednikom poznajem situaciju i znam da su, kao i svugdje, financije najveći problem s kojim se suočavaju udruge«, kaže Marija.

Ona je puno putovala sa svojim HKUD-om »Bodrog«, stjecala poznanstva te sakupljala drage uspomene. »Što se tiče putovanja, sva su mi jednako draga, ali dobro pamtim jedno od posljednjih u vremenu dok sam bila aktivna, a to je gostovanje u Livnu u BiH. Sjećam se da smo bili dočekan i ugošćeni kao rijetko gdje. Mogu istaći da su ovdje stvorena prijateljstva za cijeli život. Na tom međunarodnom natjecanju naše je društvo osvojilo prvo mjesto. Od privatnih putovanja ne mogu zaboraviti krstarenje brodom »Costa Concordia«. No, odmah želim dodati da ja nisam bila na tom krstarenju kada se sve to tako tragično završilo i za brod i za putnike«, rekla je Marija. »Moram posebno istaći da sam bila aktivna u organiziranju, kao i

u odboru za doček prvog susreta u Republici Srbiji dvaju predsjednika, *Josipovića* i *Tadića*, koji se dogodio u Monošturu u travnju 2010. godine«, kaže Marija.

SLOBODNO VRIJEME, PLANOVI, OBITELJ..

Pitali smo Mariju ima li slobodnog vremena, kako ga i gdje

Dijelimo s vama recept ! Reform torta

Potrebni sastojci:

30 dag oraha
30 dag šećera
10 bjelanjaka
1 žlica mrvica
1 prašak za pecivo

Fila:

10 žumanjaka
14 dag šećera u prahu
100 g čokolade
250 g maslaca

Sastojke dobro izmiksati i ispeći kore. Filu kuhati na pari, kad je kuhana malo je prohladiti i umiješati maslac. Ohlađenom filom namazati tortu, zaliti čokoladom ili posuti mljevenim orasima.

provodi te o nekim njenim planovima.

»Slobodno vrijeme, kojega je u današnjem životu premalo, darujem unuci-ma. Ja sam, kako mi Šokci kažemo, mama stara četvero unuka.« Marija ima dva sina, *Marina* i *Adama*, koji imaju svoje obitelji. Marin ima sina *Petra* starog dvije godine, a Adam ima sina *Mateja* starog tri godine i nedavno rođene blizanke, *Lanu* i *Leu*, koje su stare 3 mjeseca. »Moram reći da su moja dva unuka Petar i Matej rođeni istoga dana, 19. siječnja, no s godinu dana razlike«, rekla je Marija koja još i naglašava da su joj oni najveća radost te da joj vrijeme provedeno s njima predstavlja osobito zadovoljstvo.

Planovi za mirovinu su tu, u nekoj skoroj budućnosti, kao i želja da posveti malo više pažnje zdravlju i naravno ljudima oko sebe.

Na kraju mi još uvijek volimo kuhati i priupitati za neki recept. Ovoga puta smo i od naše sugovornice zatražili recept. Na pitanje voli li kuhati i što rado sprema, dala nam je jedan krasan i slasan recept. »Volim kuhati, kad god mogu to i činim, a s vama bih ovoga puta podijelila recept za 'Reform tortu', koja je neizbježna na bilo kom slavlju«, kaže Marija.

IZLOŽBA RADOVA MARIJE TURKALJ-MATIĆ U MONOŠTORU

Svjetlost dočarana riječima i notama

Izložba radova *Marije Turkalj-Matić* organizirana je u nedjelju, 9. ožujka, u Monoštoru. Ova slikarica, podrijetlom iz Monoštora, posljednji put je izlagala u svom rodnom selu prije točno deset godina, tako da je ova prilika bila više nego svečana.

Prije samog otvaranja priređen je program u trajanju od jednog sata, kao prava uvertira za Marijina ulja na platnu. Program su osmislile *Vesna Turkalj-Benić* i *Marija Turkalj* u suradnji s koordinatorom za kulturu za Monoštor. Vesna je govorila o autorici, dok su *Marija Mrgić*, *Miljana Andrašev* i *Antonija Marijanović* recitirale stihove *Desanke Maksimović*. Marija Turkalj ilustrirala je običaj zaruka u Monoštoru, dok je pjevačka skupina »Druge«, koju čine prijateljice (druge) *Marije Matić*, pjesmom oplemenila program nostalgičnim tonovima. Priređen je i duhoviti skeč »Žene na soka-ku«, koji je izmamio mnoštvo osmijeha publike, kao i same autorice. Kao dio etno programa *Ružica Marijanović* predstavila je posebno priznanje koje je dobila sudjelujući na smotri tradicional-

nog »sprimanja«, gdje je nosila zimsku nošnju kakvu nose Šokice u Monoštoru. *Vladimir Kamčević*, nastavnik u mirovini i dugogodišnji kulturni pregalac, ovom prilikom pročitao je pjesmu iz zbirke »Monoštorska lirska traganja«, a koja govori upravo o riječima te veličini riječi koje se pretoče u djela. Izložbu je otvorio predsjednik »Likovne grupe 76« *Milorad Rađenović – Đene*, a zatvorena je bečarcima *Ivana Pašića*.

Marija slika motive iz svog

zavičaja – kanale, rukavce, ulice i kuće prekrivene trskom, mrtvu prirodu te dijelove šokačke tradicije. Na njenim radovima prevladava bogat kolorit koji svojom radošću sjeća na djetinjstvo i toplinu. Članica je »Likovne grupe 76«, do sada je izlagala na desetak samostalnih i preko šezdeset kolektivnih izložbi, osvojivši brojne nagrade i priznanja, a sudionica je i brojnih likovnih kolonija.

Z. M.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

IVAN AMBROŠIĆ, IKONOSLIKAR IZ SOMBORA

Novi sjaj starim ljepoticama

Ivan Ambrošić i njegov otac Veljko restaurirali su oko 60 crkava, pretežito u Hrvatskoj * Ivan je posao preuzeo od oca, pa se sada događa da radi crkve koje je prije pola stoljeća restaurirao njegov otac

Za Ivana Ambrošića slobodno se može reći da starim zgradama vraća nekadašnji sjaj. Ima li ljepšeg posla od toga? Naš sugovornik složit će se da nema, jer uz to je odrastao i tim poslom bavi se decenijama. A to što je odabrao baš restauriranje crkava, dvoraca, unutarnjih i vanjskih enterijera nije slučajno, jer se tim poslom bavio i njegov otac. »Škole crkvo-slikarstva nema u nas, pa sam završio zanat za firmopisca, ali sam uz oca šezdesetih godina prošloga stoljeća počeo raditi

ono čime ću se baviti par idućih desetljeća. Taj zanat interesirao me je od malena. Sjećam se da je otac neke velike crkvene slike na platnu restaurirao kod kuće, a ja sam kao dvanaestogodišnji dječak pažljivo gledao kako on to radi. Kada sam bio nešto stariji tijekom ljetnih ferija odlazio sam s njim na teren, tako da

sam polako ulazio u taj posao i zavolio ga. Uglavnom smo radili crkve u Hrvatskoj. Narod je tamo više bio vezan uz crkve, pa se i mnogo više radilo na restauriranju crkvenih objekata«, priča Ambrošić i pokazuje nam popis na kome je šezdesetak crkava. Iščitavamo – Ajmaš, Donji Miholjac, Beli Manastir, Bilje, Rakitovica, Duboševica, Popovac, Đeletovci, Nijemci, Josipovac, Osijek, Vinkovci, Slavonski Brod, Bizovac, Kikinda, Bačko Gradište, Kula, Vajska, Bođani, Sombor... Zbog rata prekinuti su poslovi u Hrvatskoj, a prva crkva poslije rata na kojoj je radio Ivan Ambrošić bila je crkva u mjestu Rajić 1998. godine. Sjeća se prijatnih dana kada se diljem Slavonije praktički radila crkva za crkvom. Završi se jedna crkva u jesen, a već se zna koja će se raditi idućeg proljeća. Kako su Hrvatska i Srbija sada dvije države, procedura oko prenosa skele i materijala je komplicirana, pa se naš sugovornik sada više orjentirao na poslove u Vojvodini.

UMJETNIČKI ZANAT

Pitamo našeg sugovornika je li ono čime se bavi zanat ili umjetnost? »Ne mogu kazati da sam slikar, jer nisam. Ne radim svoju sliku, već obnavljam postojeće. To je jedan specifičan rad, mnogo teži, jer treba vjerno vratiti prijašnji izgled. Rekao bih da je ovo umjetnički zanat«, kaže Ivan. Interesiralo nas je i kako njegov posao izgleda na terenu. Doznajemo da sve počinje od fizičkog posla – donošenja i postavljanja skela, jer se radi na visinama koje su nekada i po 18 metara, kao što je to bilo prilikom restauriranja crkve u Somboru. Slijedi zatim pranje i struganje. »Ranije su se obično koristile zemljane boje, koje kada se namažu vodom upiju vlagu i lako se skidaju do zdravog dijela. Često se dešava da se tom pranju otkriju stare slike ili crteži. Zidovi se potom pripremaju, tako što se sve pukotine otvaraju i dubinski popunjavaju da bi se izbjegla nova pucanja. Slijedi nanošenje

grunta, izolacije, osnovnih boja, i počinju se vraćati crteži koji su nekada bili. No, prije pranja i struganja fotografiramo detalje, uzimamo mjere, skidamo crteže, jer se sve mora vratiti onako kako je bilo, u istom stilu i s istim vrstama boja«, kaže Ambrošić i dodaje da je svaka crkva priča za sebe i novi izazov, ali ipak izdava ja somborsku crkvu, crkvu u Kuli i županijsku zgradu u Vukovaru na čijoj je obnovi također radio. Priča da su zaštitari inzistirali na autentičnoj plavoj boji koja je nabavljena čak u Beču. Kako je županijsko zdanje bilo razrušeno tijekom rata, korištene su arhivske fotografije iz zagrebačkog arhiva, kako bi se vratili autentični crteži i tonaliteti.

NA JEDNOJ CRKVI I GODINU DANA RADA

Od Ivana Ambrošića doznajemo i jedan zanimljiv detalj. Prije 50 godina njegov otac je radio restauraciju katoličke crkve u Kuli. Nedavno se na tom poslu našao naš sugovornik. »Otac je radio 1964. godine, a ja sam restauraciju te crkve radio prije šest godina. Sve se češće događa da crkve koje je nekada radio moj otac kao glavni majstor, ja sada ponovno obnavljam. Kao što sam ja nekada radio uz oca, tako uz mene danas radi moj sin i nadam se da će i preuzeti posao od mene kao treća generacija. Ali, mladi se danas teško odlučuju za taj posao, jer to je terenski rad, a nije ni lako. Kada se radi, radi se po cijele dane«, kaže na kraju razgovora Ambrošić. Nismo odoljeli da ga još ne pitamo kako nalazi nove poslove. Kaže uglavnom ga zovu svećenici, koji su čuli za njegovog oca ili njega, ili su vidjeli neki posao koji je uradio. Na jednoj većoj crkvi mora se raditi i do godinu dana, a za one manje potrebno je oko tri mjeseca.

I još na kraju da kažemo da se poslije restauracije crkva, ukoliko ne vlaži ili ne prokišnjava, ne mora obnavljati idućih 50 do 70 godina.

Z. Vasiljević

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Dražen Prčić

▶ **D**anašnja storija predstavlja nesvakidašnji, ali pomalo i nevjerovatni spoj prošlosti i sadašnjosti, što je i praktični cilj ove novinske rubrike. Nesvakidašnji, jer ne susreće se baš svaki dan bezmalo stotinu godina stara knjiga Subotica i kupalište Palić, u kojoj je njen autor glasoviti gradski inženjer i šef gradskog građevinskog odjela *Kosta Petrović* 1928. godine precizno popisao sve relevantne subjekte vremena u kome je nastala. Nevjerovatna je, pak, okolnost kako se ova vrijedna knjiga, iz koje su redom kidane stranice, koristila kao papir za pakiranje palanti (sadnice biljaka) na tezgi jedne prodavačice na subotičkoj mliječnoj tržnici. Supruga autora ovih redaka je spasila njen većinski dio, iskidanost je prvih 38 stranica i polovica strana od 39-45, i ovaj pomalo osakaćeni knjiški dragulj ostao će sačuvan u našoj kućnoj knjižnici, a dio njegove sadržine vezan uz hrvatsku nacionalnu populaciju, koja je tada u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca bili konstitutivni narod, podijelit ćemo s našim čitateljstvom.

POPISI ZA POVIJEST

Počnimo od škola, kako je i red, jer bez obrazovanja nema ni kulture, a ni knjiga za palante. U gradu je postojalo 25 školskih zgrada, dok ih je u pustarama bilo 57, u njima je bilo 4400 (grad) i 3600 (pustare) učenika, kojima je predavalo 90 odnosno 73 nastavnika.

Od brojnih školskih zgrada u gradu izdvojit ćemo primjerice imena poput OŠ Pop Pajo Kujundžić u drugom, OŠ Biskup Antunović u trećem i OŠ Kraljica Marija u sedmom kvartu, kao i OŠ Miroljub Evetović u Bajskim Vinogradima, OŠ Franjo Sudarević na Verušiću ili OŠ Sveta Ana na Tavankutu.

Slijedi popis zdravstvenih institucija. Gradska javna bolnica (osnovana 1897.) - broj paviljona 13, postelja 450, liječ-

Knjiga za palante

nika 13. Upravitelj Paja Ivković Ivandekić. Gradska epidemijska bolnica (1913.) ima 100 mjesta, Privremena vojna bolnica - 100 mjesta, Židovka bolnica milosrđa dr. Bernarda Singera - 32 mjesta, Sanatorij Dr. Zoltan Heisler - 15 postelja, Sanatorij dr. Mirko Wilhelm - 12 postelja, potom slijede Besplatna državna ambulanta, Državna bakteriološka stanica, Ambulanta Okružnog ureda za osiguranje radenika, ambulanta na željezničkom kolodvoru, zavodi za dezinfekciju, kvartovni liječnici i popis svih ljekarni.

Nakon popisa staliških udruga (odvjetnici, liječnici, inženjeri, činovnici, prosvjetni radnici i dr.), slijedi popis nacionalnih

udruga koji bilježi među ostalima i Sokolsko društvo Subotica (1919.) - 700 pripadnika, Hrvatski sokol (1926.) - 200 pripadnika, mjesni odbor Jadranske straže (1925.) - 300 pripadnika i Sjevernu zvijezdu (1928.) - 500 članova.

Iz popisa prosvjetnih i dobrotvornih udruga izdajamo: Hrvatski katolički orao (1921.) i Hrvatska katolička orlica (1925.), s ciljem prosvjetno-tjelesnog odgoja katoličke mladeži, Katoličko djevojačko društvo (1911.), Katolički krug (1892.), Katoličko momačko društvo (1885.), Patronaža sv. Roke (1922.) i Društvo sv. Vincencija (1888.) iz reda katoličkih socijalno-prosvjetnih društava. U popisu književnih udruga nalazi se i Matica hrvatska, a njezin povjerenik je bio profesor Ivan Vojnić Tunić, dok se na popisu prosvjetnih udruga nalazi Hrvatski prosvjetni dom (1926.), a na popisu pjevačkih društava je i Neven, hrvatsko pjevačko društvo (1920.). Pučka kasina (1878.) sa svojih 1000 članova se nalazi na popisu čitaonica i kasina.

NOVINE I ČASOPISI

U vrijeme nastajanja ove zanimljive arhivske građe na teritoriju Subotice svakog drugog tjedna izlazile su Hrvatske novine (1919.) pod uredništvom *Miška Prčića*, Neven (1884.) - četvrtkom pod uredništvom *Mirka Ivkovića Ivandekića*, mjesečnik *Miroljub* koji je uređivao *Miloš Matović*, Subotička Danica - urednik *Miško Prčić* (1884.). U nastavku ove spašene knjige slijede popisi sportskih udruga, industrijalaca, bankara i drugih strukovnih udruga, te kompletan popis brojeva i adresa telefonskih preplatnika, uključujući i tadašnjeg gradonačelnika dr. *Dragutina Stipića* na adresi Skotus Viatora br. 9.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Kako žive lastavice?

Dan lastavica obilježava se 19. ožujka, kada se na poseban način sjećamo ovih ptica selica. Lastavica je jedna od najpoznatijih ptica koja najčešće živi u blizini ljudskih naselja. Odozgo je metalne plavo-sive boje, čelo i grlo su ciglaste boje, trbuh je bjelkast. Ima vrlo rašljasti rep s dugim rubnim

perima i bijelim mrljama. Svoje gnijezdo poluloptastog, otvorenog oblika gradi na zidovima kuća i staja od ilovače i dijelova stabljika te ga oblaže dlakom. Hrani se kukcima koje ulovi u letu. Zahvaljujući obliku tijela i srpastom repu može u letu mijenjati smjer loveći plijen. Kad zahladi, u jatima odljeće u toplije krajeve. U proljeće se lastavica vraća u isti kraj, u isto gnijezdo koje, ako je oštećeno, obnavlja. Ženka dva puta godišnje snese 4-5 jaja čija je inkubacija 17 dana. Mladunci pokušavaju poletjeti nakon 23 dana. Lastavica je ptica selica.

Novi broj Hrcka

Novi broj dječjeg podlistka »Hrcko« za ožujak izlazi sljedećeg petka, 21. ožujka. Svoj primjerak potražite kod svoje učiteljice i pogledajte što smo sve pripremili za vas. Pročitajte što kažu Kristina i Tin, koji ih problemi muče, pogledajte što smo »kuhali« za vas, kojim sportom se možete baviti i zavirite u Hrckov životinjski svijet... tu su i zadaci, križaljke, kvizovi i da, svakako, tu je i strip. Tko su nagrađeni detektivi??? Tko je novi vršnjak? Za sljedeći vikend si ubilježite u plan – pročitati Hrcka.

Sve kritike, pohvale, primjedbe, čestitke, crteže i što god možete slati na mail adresu: hrhrcko@gmail.com

Rijeka - prirodno bogatstvo

Međunarodni dan rijeka obilježava se 14. ožujka, te je ovo prilika da se bar neka- da podsjetimo na veliki značaj vode. Značaj vode je golem, kao i značaj rijeka. Gotovo 500 velikih svjetskih rijeka onečišćeno je te se smatra kako će tijekom 21. stoljeća u 17 zemalja Afrike i Azije potpuno nestati vode.

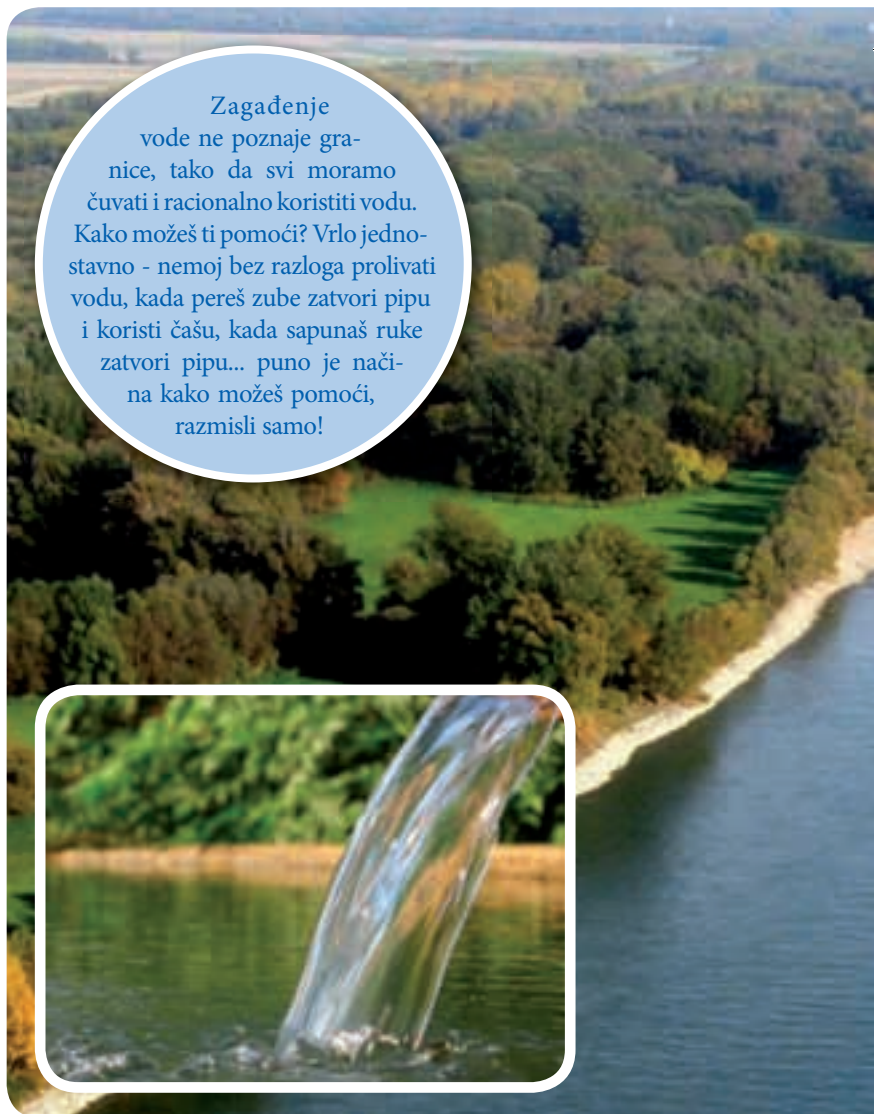
Vjerujem da ste o ovome već učili u školi ili ćete tek učiti, no jako je važno znati koji je značaj rijeka i voda uopće, koliko su nam one potrebne i kako ih možemo očuvati.

Osnovna definicija vode glasi ovako: Voda je kemijski spoj dvaju atoma vodika i jednog atoma kisika i osnovni je preduvjet za život na Zemlji.

Zdrave vode je sve manje. Zbog nedostatka vode za piće u svijetu svakog dana umire 3800 djece, što je, priznat ćete, zastrašujuća brojka! Zato je jako bitno čuvati vodu koja je veliko prirodno bogatstvo.

Zagađenje vode ne poznaje granice, tako da svi moramo čuvati i racionalno koristiti vodu. Kako možeš ti pomoći? Vrlo jednostavno - nemoj bez razloga prolivati vodu, kada pereš zube zatvori pipu i koristi čašu, kada sapunaš ruke zatvori pipu... puno je načina kako možeš pomoći, razmisli samo!

Što je to rijeka?

Rijeka je veliki prirodni vodotok, obično svježe vode. Od izvora do ušća u drugu rijeku, jezero ili more, rijeke primaju vodu od pritoka i svojim tokom stvaraju riječno korito. U nekim slučajevima voda jednostavno otječe kroz tlo ili se potpuno isuši, i ne stigavši do nekog drugog vodenog tijela. Manje rijeke mogu imati različite nazive: bujica, potok, vodena struja, draga, rječica, pritoka.

Rijeke se tisućama godina koriste za plovidbu zbog niske cijene prijevoza. Ovaj oblik prijevoza se još uvijek izraženo koristi na mnogim rijekama kao što su Amazona, Ganges, Nil, Mississippi i Ind. Rijeke su i izvod hrane od prapovijesti. Bogat su izvor ribe i drugih jestivih vodenih organizama. Također, izvor su svježe vode koja se može koristiti za piće i navodnjavanje. Stoga ne čudi što su mnogi veliki gradovi svijeta smješteni na obalama rijeka.

Rijeka je dio hidrološkog ciklusa. Voda se u rijeci uglavnom prikuplja od padavina, putem površinskog otjecanja, punjenjem podzemnih voda, izvorima, i otpuštanjem vode pohranjene u prirodnom ledu i glečerima. Znanost koja proučava rijeke se zove potamologija.

Rijeka je veliki prirodni vodotok. Od izvora do ušća u drugu rijeku, jezero ili more, rijeke primaju vodu od pritoka i svojim tokom stvaraju riječno korito.

10 najvećih svjetskih rijeka

Nil (6695 km) - Ruanda, Tanzanija, Uganda, Sudan, Egipat
 Amazona (6570 km) - Južna Amerika
 Jangce (6380 km) - Kina

Mississippi - Missouri (6270 km) - SAD
 Jenisej-Angara-Selenga-Ider (5940 km) - Rusija, Mongolija
 Amur-Argun-Kerulen (5780 km) - Azija
 Ob-Irtiš (5570 km) - Rusija
 Huangho (5464 km) - Kina
 Río de la Plata-Paraná-Grande (4880 km) - Južna Amerika
 Kongo (4.670 km) - Afrika

Neke od najpoznatijih svjetskih rijeka su:

Volga (3690 km) – Rusija
 Colorado (3200 km) – Sjeverna Amerika
 Ind (3190 km) – Azija
 Dunav (2860 km) – Njemačka, Austrija, Slovačka, Mađarska, Hrvatska, Srbija, Bugarska, Rumunjska
 Eufrat, Firat, Al Furat (2815 km) – Turska, Sirija, Irak, Iran
 Zambezi (2660 km) – Afrika
 Urugvaj (1609 km) – Argentina
 Ohio (1586 km) – SAD
 Rajna (1320 km) – Europa
 Tisa (1070 km) – Europa
 Sava (945 km) – Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija
 Sena (776 km) – Francuska
 Drava (769 km) – Italija, Austrija, Slovenija, Hrvatska
 Drina (346 km) – Srbija, BiH
 Ibar (276 km) – Srbija
 Krka (75 km) – Hrvatska
 Niagara (56 km) – SAD

Pitka
 voda je voda visoke
 kakvoće prikladna za ljud-
 ske potrebe. Na Zemlji posto-
 je veoma male količine pitke vode,
 te stoga pojedine države imaju traj-
 ni nedostatak pitke vode. Ako se one
 nalaze uz more, slanu vodu moguće je
 preraditi u pitku. U pitkoj vodi se ne
 smiju nalaziti mikroorganizmi, te
 bi trebala sadržavati male koli-
 čine mineralnih tvari.

PETAK **14.3.2014.**

06:37 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:15 Kad srce zatrepri, telenovela
 10:00 Vijesti
 10:13 Alpe iz zraka, dokumentarna serija
 11:05 Ni da ni ne
 12:00 Dnevnik 1
 12:37 Znaj da te volim, telenovela
 13:23 Labirint
 14:13 Abeceda zdravlja
 14:23 Vijesti iz kulture (R)
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:45 Riječ i život
 15:15 Index
 15:45 Alpe-Dunav-Jadran
 16:15 Gorski liječnik, serija
 17:00 Vijesti
 17:15 Hrvatska uživo
 18:20 Znanstveni krugovi
 18:50 Iza ekrana
 19:30 Dnevnik
 20:06 Kontinenti: Pogled iznutra, dokumentarna serija
 21:00 Godišnjica mature
 22:15 Dnevnik 3
 22:50 Nikom ni riječi, francuski film - Filmski maraton
 00:55 Kratki spojevi, slovenski film - Filmski maraton
 02:40 Tajna veza, kanadski film - Filmski maraton (R)
 04:10 Znanstveni krugovi
 04:40 Riječ i život
 05:10 Hrvatska uživo
 06:10 Ljubav u zaleđu, serija

05:31 Najava
 05:34 Alisa, slušaj svoje srce - telenovela
 06:16 Alisa, slušaj svoje srce - telenovela
 07:01 TV vrtić: Motoristi
 07:11 Ninin kutak: Reciklirani papir
 07:16 Tajni dnevnik patke Matilde
 07:28 Animacijaci, crtana serija
 07:50 Action Man, serija
 08:14 Obična klinika, serija
 08:37 Olujni svijet, serija
 09:00 Školski sat: Shakespeare je kriv za sve, blok sat 1. dio
 09:30 Puni krug
 09:45 Svaki dan dobar dan: Moj

drugi put (R)
 10:25 Pozitivno
 10:55 Biblija
 11:35 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija
 11:50 Hotel dvorac Orth, serija
 12:35 Jednostavna jela Rachel Allen, dokumentarna serija
 13:20 Tajna veza, kanadski film
 14:50 Edgemont, serija
 15:15 Whistler, serija za mlade
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Školski sat: Shakespeare je kriv za sve, blok sat 1. dio
 17:00 Puni krug
 17:15 Briljanteeen
 17:55 Tračica, serija
 18:35 Večer na 8. katu
 19:25 TV vrtić: Motoristi
 19:35 Tajni dnevnik patke Matilde
 20:00 Sleeping Dogs Lie (Ne diraj lava dok spava, kanadski film
 21:30 Endeavour - Mladi Morse, serija
 23:00 Zločinački umovi, serija
 23:45 Optuženi, serija
 00:45 Noćni glazbeni program

06:00 In magazin R
 06:20 Suze Bospora, serija R
 07:10 Pčelica Maja, crtana serija R
 07:25 Pčelica Maja
 07:40 TV izlog
 07:55 Bolji život, serija R
 08:45 TV izlog
 09:00 Zauvijek susjedi, serija R
 10:15 Dila, serija R
 11:20 IN magazin R
 12:10 Bolji život, serija 51/82
 13:00 Navy CIS, serija
 14:50 Zora dubrovačka, R
 15:50 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:10 Suze Bospora, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Lud, zbunjen, normalan
 21:00 Celebrity Masterchef
 22:05 Smrtonosno oružje 2, igrani film
 00:15 Ubojstvo Jessea Jamesa, igrani film
 03:35 Dnevnik Nove TV R
 04:25 Kraj programa

06:05 RTL Danas, (R)
 06:50 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija
 07:15 Moji džepni ljubimci, animirana serija
 07:30 Virus attack, animirana serija

07:45 Ne brini za mene, dramska serija (R)
 08:55 TV prodaja
 09:10 Snažne žene, serija
 10:05 Villa Maria, serija (R)
 11:00 TV prodaja
 11:15 Ekkluziv Tabloid, (R)
 12:10 Pet na pet, kviz (R)
 13:00 TV prodaja
 13:15 Ne brini za mene, serija
 14:25 Tajne, dramska serija (R)
 15:30 Villa Maria, serija
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Cobra 11, akcijska serija
 17:35 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Transformeri 2: Osveta poraženih, igrani film, znanstveno-fantastični/ akcijski
 22:50 Danas umireš, igrani film, akcijski
 23:05 Eurojackpot
 23:10 Danas umireš, igrani film, akcijski
 00:45 RTL Danas, (R)
 01:25 Kraj programa

SUBOTA **15.3.2014.**

06:57 Iza ekrana
 07:45 Star in the Dust, američki film - ciklus klasičnog vesterna
 09:05 Normalan život, emisija
 10:00 Vijesti
 10:15 Subotom ujutro
 12:00 Dnevnik 1
 12:35 Veterani mira, emisija
 13:23 Duhovni izazovi
 13:55 Prizma
 14:45 Kućni ljubimci
 15:20 Nakon Amy, američki film
 17:00 Vijesti
 17:15 Indijski ocean sa Simonom Reeveom, dokumentarna serija
 18:15 Manjinski mozaik
 18:31 Lijepom našom: Pečuh
 19:30 Dnevnik
 20:05 Loto 7/39
 20:12 Zvijezde pjevaju
 22:00 Svršetak parade, serija
 22:55 Dnevnik 3
 23:30 Kralj gubitnika, američki film - Filmski maraton
 01:10 Star in the Dust, američki film - Filmski maraton
 02:30 Subotom ujutro
 04:10 Reprizni program
 04:35 Duhovni izazovi
 05:05 Veterani mira, emisija
 05:50 Prizma

04:47 Najava
 04:50 Turistička klasa (R)
 05:20 Alisa, slušaj svoje srce
 06:05 Alisa, slušaj svoje srce
 06:50 Dim dam dum, crtani film
 06:55 Wot wot's, crtani film
 07:05 Priče za sva vremena, crtana serija
 07:20 Matkova čudovišta, crtana serija
 07:35 Linus i prijatelji, serija
 08:00 TV vrtić: Majmun Bobi
 08:10 Orlova obitelj: Malena čuda
 08:15 Vedranovi velikani: Ana, Lea, Toma, Lucija
 08:55 Lenzerheide: Svjetski skijaški kup - slalom (Ž), prijenos
 09:55 Lenzerheide: Svjetski skijaški kup - veleslalom (M), prijenos 1. vožnje
 10:55 Kroz tvoje oči, dokumentarna serija
 11:25 Lenzerheide: Svjetski skijaški kup - slalom (Ž), prijenos 2. vožnje
 12:25 Lenzerheide: Svjetski skijaški kup - veleslalom (M), prijenos 2. vožnje
 14:00 Dolina sunca, serija
 14:45 Novi klinci s Beverly Hillsa, serija za mlade
 15:25 Simpsoni, serija
 15:55 Vaterpolo, LP: Jug - Barcenoleta, prijenos
 16:00 Top Gear, dokumentarna serija
 17:00 Paraolimpijske igre Soči 2014., snimka
 17:25 Hokej na ledu, KHL liga: Medveščak Zagreb - ?, prijenos
 19:40 Vedranovi velikani: Ana, Lea, Toma, Lucija
 20:00 Zvezdani ratovi: Fantomska prijetnja, američki film
 22:15 Kockar Jack i Sjedinjene Monetarne Države, dokumentarni film
 00:10 Izbor za barmena godine, dokumentarna serija
 00:35 Lewis, serija
 02:05 Garaža: The Bambi Molesters
 02:35 Noćni glazbeni program

06:40 Zauvijek susjedi, serija R
 07:15 Sjajna vremena, serija
 08:05 TV Izlog
 08:20 Lego Ninjago
 08:45 Peppa Pig, crtana serija
 09:00 Traktor Tom
 09:15 Mia i ja, crtana serija
 09:40 Pčelica Maja, crtana serija R
 09:55 Pčelica Maja
 10:25 Smallville, serija

12:20 Posljednja Mimzy, film
 14:10 Provjereno R
 15:15 Lud, zbunjen, normalan, serija R
 16:10 In magazin vikend
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Avanture Brisca Countyja, igrani film
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Lud, zbunjen, normalan
 21:00 Anđeli i demoni, igrani film
 23:35 Gospodar prstena: Prstenova družina, film
 03:00 Sjajna vremena, serija
 03:45 Dnevnik Nove TV R
 04:35 Kraj programa

05:45 RTL Danas, (R)
 06:30 Ekkluziv Tabloid, (R)
 07:20 Phineas i Ferb, animirana serija
 08:30 Sofija Prva, animirana serija
 08:55 Učilica, kviz za djecu
 09:35 TV prodaja
 09:50 Galileo, (R)
 10:40 TV prodaja
 10:55 Malcolm u sredini, serija
 11:25 Malcolm u sredini, serija
 11:50 Malcolm u sredini, serija
 12:20 TV prodaja
 12:35 Golf klub 2, igrani film, komedija
 14:25 Transformeri 2: Osveta poraženih, igrani film, znanstveno-fantastični/ akcijski (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:40 Transformeri 2: Osveta poraženih, igrani film, znanstveno-fantastični/ akcijski (R)
 17:25 Jezikova juha, reality show
 18:30 RTL Danas
 19:15 Galileo, zabavna/ obrazovna emisija
 20:00 Madagaskar 2: Bijeg u Afriku, igrani film, animirana obiteljska komedija
 21:45 Asterix na Olimpijskim igrama, igrani film, komedija
 00:05 Povratak u kuću straha, igrani film, horor
 01:35 Astro show, emisija uživo
 02:35 RTL Danas, (R)
 03:20 Kraj programa

NEDJELJA **16.3.2014.**

06:35 Lijepom našom: Pečuh
 07:50 Canterburyjska priča, britanski film - Zlatna

kinoteka
10:00 Vijesti
10:15 Press klub
11:10 Ubojstvo, napisala je
12:00 Dnevnik 1
12:35 Plodovi zemlje
13:28 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:40 Pošteno i prema zakonu
16:30 Azijske razglednice - Uzduž Rajastana, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:15 Vrtlarica
17:45 Strana dokumentarna serija
18:33 Last Tango in Halifax, serija
19:30 Dnevnik
20:06 Loto 6/45
20:12 Potjera, kviz
21:10 Stipe u gostima, humoristična serija
21:45 Damin gambit
22:30 Dnevnik 3
23:05 Klasika mundi: Festivali orkestar iz Verbiera pod ravnanjem Neemea Jarvija
23:50 Igrani film - strani
01:50 Press klub
02:40 Nedjeljom u 2 (R)
03:40 Damin gambit
04:20 Mir i dobro
04:50 Plodovi zemlje (R)
05:40 Split: More
06:10 Vrtlarica

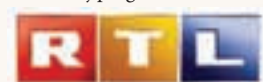

03:42 Najava
03:45 Pozitivno
04:15 Labirint (R)
05:00 Alisa, slušaj svoje srce - telenovela
05:45 Alisa, slušaj svoje srce - telenovela
06:30 Moomini, crtana serija
06:55 Tintinove pustolovine, crtana serija
07:20 Zvonko u Zemlji igračaka, crtana serija
07:30 Vatrogasac Sam, crtana serija
07:40 Gladijatorska akademija, crtana serija
08:05 Mowgli, crtana serija
08:30 Tajni dnevnik patke Matilde
08:45 Laboratorij na kraju svemira: Obojano cvijeće
08:55 Lenzerheide: Svjetski skijaški kup - slalom (M), prijenos 1. vožnje
09:50 Biblija
10:00 Rijeka: Misa, prijenos
11:05 Lenzerheide: Svjetski skijaški kup - veleslalom (Ž), skraćena snimka 1. vožnje
11:25 Lenzerheide: Svjetski skijaški kup - slalom (M),

prijenos 2. vožnje
12:25 Lenzerheide: Svjetski skijaški kup - veleslalom (Ž), prijenos 2. vožnje
13:25 Ni da ni ne
14:50 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija
15:05 Uoči SP, Brazil 2014. - dokumentarna serija
15:30 Magazin LP
16:00 Nedjeljom lagano
16:55 Košarka, ABA Liga: Zadar - Crvena zvezda, prijenos
20:10 Sedam godina u Tibetu, američko-britanski film
22:25 Večer s Joolsom Hollandom
23:25 Whitechapel, serija
00:15 Whitechapel, serija
01:05 Tribute to Vice Vukov, snimka koncerta
02:33 Noćni glazbeni program

06:20 In magazin R
06:55 Muškarci u krizi, serija
08:35 TV Izlog
08:50 Lego Ninjago, crtana serija
09:15 Peppa Pig, crtana serija
09:30 Traktor Tom
09:45 Mia i ja, crtana serija
10:10 Pčelica Maja, crtana serija R
10:40 Pčelica Maja
10:55 Smallville, serija
12:50 Zauvijek susjedi, serija
13:30 Avanture Brisca Countyja, igrani film R
15:20 Lud, zbunjen, normalan, serija R
16:10 Harry Potter i plameni pehar, grani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Harry Potter i plameni pehar, grani film
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan
20:50 Celebrity Masterchef
21:55 Artur igrani film
00:00 Anđeli i demoni, igrani film R
02:30 Vojna akademija, igrani film
04:10 Muškarci u krizi, serija
05:40 Dnevnik Nove TV R
06:30 Kraj programa

05:05 RTL Danas, (R)
05:50 Phineas i Ferb
07:00 Svemoguć Spiderman
07:50 TV prodaja
08:05 Galileo, zabavna/ o brazovna emisija
09:00 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija
09:35 Lice s naslovnice, dokumentarna serija (R)

HRT 1 17.03.2014 22:00

Zločini komunizma u Hrvatskoj: Početak (znanstveni skup Matice hrvatske), dokumentarna serija
Naslov epizode: POČETAK
Epizoda: 1.

Dokumentarna serija HTV-a »Zločini komunizma u Hrvatskoj« nastala je na temelju znanstvenog skupa na istu temu u organizaciji »Matice hrvatske«.

1. epizoda:

Epizoda prati događaje oko stvaranja istočnog bloka u Europi nakon završetka Drugog svjetskog rata. Pozicija Jugoslavije i Tita u nastanku Staljinove Kominterne posebno su istaknuti. Tito i politbiro KPJ u svojoj politici prema svijetu nastupaju kao avangar-

da revolucije. Agresivnom politikom prema Zapadu dovode Staljina u sukob s dojučerašnjim saveznicima antifašističke koalicije, SAD-om i Ujedinjenim Kraljevstvom. Staljin se ograđuje od Tita i on ostaje sam. Radikalne metode provođenja revolucije na prostoru

Hrvatske bile su zapravo najava tog sukoba. Antidemokratske metode, ubojstva i masovni progoni vodili su kako prema zločinu u Bleiburgu tako i prema egzodusu velikog broja stanovništva.

10:25 TV prodaja
10:40 Malcolm u sredini
11:10 Malcolm u sredini
11:40 Malcolm u sredini
12:05 TV prodaja
12:20 Asterix na Olimpijskim ugrama, igrani film, komedija (R)
14:45 Madagaskar 2: Bijeg u Afriku, igrani film, animirana obiteljska komedija (R)
16:20 Ljubav je na selu
16:30 RTL Vijesti
16:40 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
17:35 RTL Extra Magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Galileo, zabavna/ obrazovna emisija
20:00 Sulejman Veličanstveni
21:00 Sulejman Veličanstveni
21:50 Lice s naslovnice, dokumentarna serija
22:45 CSI: Miami, serija
23:40 CSI: Miami, serija
00:30 CSI: Miami, serija
01:25 Astro show, emisija uživo
02:25 Kljent, igrani film, triler
04:25 RTL Danas, (R)
05:10 Kraj programa

PONEDJELJAK
17.3.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatreperi
10:00 Vijesti
10:15 Na obalama Irske, dokumentarna serija
11:00 Što vas žulja?
11:45 Jezik za svakoga

12:00 Dnevnik 1
12:35 Znaj da te volim, telenovela
13:20 Glas domovine
13:45 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
14:10 Jezik za svakoga
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Društvena mreža: Treća dob - emisija za umirovljenike
15:20 Gabriel, serija
16:02 Kralj vinograda, serija
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:20 Potrošački kod
18:50 Obiteljska stvar, humoristična serij
19:30 Dnevnik
20:06 TV Bingo
20:30 Hrana kao lijek: Mrkva, dokumentarna serija
21:00 Fokus
22:00 Zločini komunizma u Hrvatskoj: Početak (znanstveni skup Matice hrvatske), dokumentarna serija
22:55 Dnevnik 3
23:30 Osuđeni - ciklus hrvatskog filma
01:15 Što vas žulja?
02:00 Društvena mreža: Treća dob - emisija za umirovljenike
02:35 Potrošački kod (R)
03:05 Jezik za svakoga (R)
03:15 Glas domovine
03:40 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
04:05 Fokus
05:00 Hrvatska uživo
06:00 Ljubav u zaleđu, serija

05:25 Najava
05:28 Alisa, slušaj svoje srce

06:10 Alisa, slušaj svoje srce
06:55 TV vrtić
07:05 Crtani film
07:12 Čarobna ploča
07:25 Animacijaci, crtana serija
07:50 Action Man, serija
08:15 Obična klinka, serija
08:37 Olujni svijet, serija
09:00 Školski sat
09:30 Notica
09:45 Briljanteen
10:25 Dr. Oz, talk show
11:05 Uredite svoj životni prostor, dokumentarna serija
11:30 Ideje za uređenje prostora, dokumentarna serija
12:00 Hotel dvorac Orth, serija
12:45 Jednostavna jela Rachel Allen, dok serija
13:10 Christieina osveta, kanadski film
14:45 Edgemont, serija
15:15 Whistler, serija za mlade
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:00 Notica
17:15 Uredite svoj životni prostor
17:40 Ideje za uređenje prostora
18:10 Svaki dan dobar dan
18:50 Dr. Oz, talk show
19:30 TV vrtić (R)
19:40 Čarobna ploča
20:00 Gustav, crtani film
20:05 Svlačionica, talk-show
20:55 Top Gear, dokumentarna serija
22:00 Carstvo poroka, serija
22:55 Zakon i red: UK, serija
23:40 Spirala zločina, serija
00:30 Seks i grad, serija
01:00 Noćni glazbeni program

06:30 Suze Bospora, serija R
07:15 Pčelica Maja, R
07:30 Pčelica Maja
07:45 TV izlog

08:00 Bolji život, serija R
 08:55 TV izlog
 09:10 Dila, serija R
 10:20 Bumerang, serija 1/32
 11:15 Zauvijek susjedi, serija R
 11:50 IN magazin vikend R
 12:40 Bolji život, serija 52/82
 13:35 Navy CIS, serija
 15:25 Zora dubrovačka, R
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:10 Suze Bospora, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Zora dubrovačka, serija
 21:00 Dila, serija 53/70
 22:05 Milost, serija 65/73
 23:05 Većernje vijesti
 23:25 Smrtonosno oružje 2, igrani film R
 01:25 Vojna akademija, film R
 03:10 Vampirski dnevnik, serija
 03:55 Ezo TV, tarot show
 04:55 Muškarci u krizi, serija
 05:40 Dnevnik Nove TV R
 06:30 Kraj programa

06:05 RTL Danas, (R)
 06:50 Ben 10: Ultimate Alien
 07:15 Moji džepni ljubimci
 07:30 Virus attack
 07:45 Ne brini za mene, igrani film R
 09:10 Sulejman Veličanstveni
 10:10 Sulejman Veličanstveni
 11:10 TV prodaja
 11:25 RTL Extra Magazin, showbiz emisija (R)
 12:15 Pet na pet, kviz (R)
 13:10 TV prodaja
 13:25 Ne brini za mene, igrani film R
 14:25 Ljubav je na selu, (R)
 15:30 Villa Maria, serija
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Cobra 11, akcijska serija
 17:35 Exkluziv Tabloid
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Tajne, dramska serija
 21:10 Izravni udar, igrani film, akcijski
 22:55 Cobra 11, serija (R)
 23:55 RTL Vijesti
 00:20 Lice s naslovnice, dokumentarna serija (R)
 01:05 CSI: Miami, serija (R)
 01:55 CSI: Miami, serija
 02:45 Astro show
 03:45 RTL Danas, (R)
 04:30 Kraj programa

UTORAK
18.3.2014.

06:37 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska

07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:15 Kad srce zatrepri
 10:00 Vijesti
 10:15 Na obalama Irske, dokumentarna serija
 11:00 Što vas žulja?
 11:45 Jezik za svakoga
 12:00 Dnevnik 1
 12:35 Znaj da te volim, telenovela
 13:20 Reporter: Yum Yum
 14:10 Jezik za svakoga
 14:20 Vijesti iz kulture
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:45 Društvena mreža
 16:00 Kralj vinograda, serija
 17:00 Vijesti
 18:20 Pravilo 72
 18:50 Obiteljska stvar, humoristična serija
 19:30 Dnevnik
 20:07 Potjera, kviz
 21:02 Pogledi, dokumentarni film
 22:00 Zločini komunizma u Hrvatskoj: Čišćenje (znanstveni skup Matice hrvatske), dokumentarna serija
 22:55 Dnevnik 3
 23:30 Putem europskih fondova
 23:45 Remek-djelo ili zlodjelo, dokumentarna serija
 00:45 A.G.Matoš - povodom 100. obljetnice smrti: Malo pa ništa, snimka kazališne predstave
 02:05 Što vas žulja?
 02:50 Društvena mreža
 03:35 Dokumentarna reportaža
 04:05 Pravilo 72
 04:35 Jezik za svakoga (R)
 04:45 Jezik za svakoga (R)
 04:55 Hrvatska uživo
 05:55 Ljubav u zaleđu, serija

05:25 Najava
 05:28 Alisa, slušaj svoje srce
 06:10 Alisa, slušaj svoje srce
 06:55 TV vrtić
 07:05 Crtani film
 07:10 Ninin kutak
 07:15 Danica
 07:20 Profesor Baltazar
 07:25 Animanijaci, crtana serija
 07:50 Action Man, serija
 08:15 Obična klinka, serija
 08:37 Olujni svijet, serija
 09:00 Školski sat
 09:35 Navrh jezika
 09:45 Svaki dan dobar dan: Volonteri (R)
 10:25 Dr. Oz, talk show
 11:05 Uredite svoj životni prostor

11:30 Ideje za uređenje prostora
 12:00 Hotel dvorac Orth, serija
 12:45 Jednostavna jela Rachel Allen, dokumentarna serija
 13:20 Dr. Jekyll i g. Hyde, kanadski film (R)
 14:45 Edgemont, serija
 15:15 Whistler, serija za mlade
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Školski sat
 17:05 Navrh jezika (R)
 17:15 Uredite svoj životni prostor
 17:40 Ideje za uređenje prostora
 18:10 Svaki dan dobar dan
 18:50 Dr. Oz, talk show
 19:30 TV vrtić (R)
 19:40 Ninin kutak
 19:45 Danica
 19:50 Profesor Baltazar
 20:00 Vatrene loptice, američki film
 21:30 Carstvo poroka, serija
 22:25 Zakon i red: UK, serija
 23:10 Spirala zločina, serija
 00:00 Seks i grad, serija
 00:30 Noćni glazbeni program

06:30 Suze Bospora, serija R
 07:15 Pčelica Maja, R
 07:30 Pčelica Maja
 07:45 TV izlog
 08:00 Bolji život, serija R
 08:55 TV izlog
 09:10 Dila, serija R
 10:20 Bumerang, serija 2/32
 11:15 Zauvijek susjedi, serija R
 11:50 IN magazin R
 12:40 Bolji život, serija 53/82
 13:35 Navy CIS, serija
 15:25 Zora dubrovačka, serija R
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:10 Suze Bospora, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Zora dubrovačka, serija
 21:00 Dila, serija 54/70
 22:05 Milost, serija 66/73
 23:05 Većernje vijesti
 23:25 Gladijator, igrani film
 01:15 Sumorno ljeto, film
 03:15 Vampirski dnevnik, serija
 04:00 Ezo TV, tarot show
 05:00 Muškarci u krizi, serija
 05:40 Dnevnik Nove TV R
 06:30 Kraj programa

06:05 RTL Danas, (R)
 06:50 Ben 10: Ultimate Alien
 07:15 Moji džepni ljubimci
 07:30 Virus attack
 07:45 Ne brini za mene, (R)
 08:55 TV prodaja
 09:10 Snažne žene, serija

10:05 Villa Maria, serija (R)
 11:00 TV prodaja
 11:15 Exkluziv Tabloid, (R)
 12:10 Pet na pet, kviz (R)
 13:00 TV prodaja
 13:15 Ne brini za mene, serija
 14:25 Tajne, dramska serija (R)
 15:30 Villa Maria, serija
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Cobra 11, akcijska serija
 17:30 Exkluziv Tabloid
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Tajne, dramska serija
 21:10 Jacuzzi Express - TV premijera, igrani film, komedija
 22:55 Cobra 11, akcijska serija (R)
 23:55 RTL Vijesti
 00:25 Izravni udar, igrani film, akcijski (R)
 02:00 Astro show, emisija uživo
 03:00 RTL Danas, (R)
 03:45 Kraj programa

SRIJEDA
19.3.2014.

06:37 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:15 Kad srce zatrepri
 10:00 Vijesti
 10:15 Na obalama Irske, dokumentarna serija
 11:00 Što vas žulja?
 11:45 Jezik za svakoga
 12:00 Dnevnik 1
 12:35 Znaj da te volim
 13:20 Reporter: U potrazi za brigadirom Steelom
 14:10 Jezik za svakoga
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:45 Društvena mreža
 16:00 Kralj vinograda, serija
 17:00 Vijesti
 18:20 Eko zona
 18:50 Obiteljska stvar, humoristična serija
 19:30 Dnevnik
 20:06 Loto 7/39
 20:12 Tripalo, dokumentarni film
 21:05 Paralele
 21:35 Pola ure kulture
 22:05 Zločini komunizma u Hrvatskoj: Demonokracija (znanstveni skup Matice hrvatske), dokumentarna serija
 23:00 Dnevnik 3
 23:35 Széllid teremtés - A Frankenstein-terv, mađarsko-njemačko-austrijski film - Ciklus Kino Europa

01:20 Što vas žulja?
 02:05 Društvena mreža
 03:20 Jezik za svakoga (R)
 03:30 Paralele
 04:00 Pola ure kulture
 04:30 Eko zona
 05:00 Hrvatska uživo
 06:00 Ljubav u zaleđu, serija

05:25 Najava
 05:28 Alisa, slušaj svoje srce
 06:10 Alisa, slušaj svoje srce
 06:55 TV vrtić
 07:05 Crtani film
 07:10 EBU drama za djecu
 07:25 Animanijaci, crtana serija
 07:50 Action Man, serija
 08:15 Obična klinka, serija
 08:37 Olujni svijet, serija
 09:00 Školski sat
 09:30 EBU dokumentarci - Izazovi
 09:45 Svaki dan dobar dan: Što donose pedesete (R)
 10:25 Dr. Oz, talk show
 11:05 Uredite svoj životni prostor
 11:30 Ideje za uređenje prostora
 12:00 Hotel dvorac Orth, serija
 12:45 Jednostavna jela Rachel Allen, dokumentarna serija
 13:15 Mjesto gdje su planine zelenije, američki film
 14:45 Edgemont, serija
 15:15 Whistler, serija za mlade
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Školski sat
 17:00 EBU dokumentarci - Izazovi
 17:15 Uredite svoj životni prostor
 17:40 Ideje za uređenje prostora
 18:05 Kuhajmo zajedno
 18:10 Svaki dan dobar dan
 18:50 Dr. Oz, talk show
 19:30 TV vrtić (R)
 19:40 EBU drama za djecu (R)
 20:00 Nogomet, LP - emisija
 20:35 Nogomet, LP - prijenos
 22:30 Nogomet, LP - emisija
 23:20 Spirala zločina, serija
 00:10 Seks i grad, serija
 00:40 Noćni glazbeni program

06:30 Suze Bospora, serija R
 07:15 Pčelica Maja, R
 07:30 Pčelica Maja
 07:45 TV izlog
 08:00 Bolji život, serija R
 08:55 TV izlog
 09:10 Dila, serija R
 10:20 Bumerang, serija 3/32
 11:15 Zauvijek susjedi, serija R
 11:50 IN magazin R
 12:40 Bolji život, serija 54/82
 13:35 Navy CIS, serija
 15:25 Zora dubrovačka, R
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV

17:25 In magazin
18:10 Suze Bospora, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Zora dubrovačka, serija
21:00 Dila, serija 55/70
22:05 Milost, serija 67/73
23:05 Večernje vijesti
23:25 Izdajnik, igrani film
01:30 Bratska krv, igrani film
03:30 Vampirski dnevnik
04:15 Ezo TV, tarot show
05:00 Muškarci u krizi, serija
05:40 Dnevnik Nove TV R
06:30 Kraj programa

06:05 RTL Danas, (R)
06:50 Ben 10: Ultimate Alien
07:15 Moji džepni ljubimci
07:30 Virus attack
07:45 Ne brini za mene, (R)
09:10 Snažne žene, serija
10:05 Villa Maria, serija (R)
11:00 TV prodaja
11:15 Ekkluziv Tabloid, (R)
12:10 Pet na pet, kviz (R)
13:15 Ne brini za mene, serija
14:25 Tajne, dramska serija (R)
15:30 Villa Maria, serija
16:30 RTL Vijesti
16:45 Cobra 11, serija (R)
17:35 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Tajne, dramska serija
21:10 Kost, serija
22:05 Kost, serija
23:00 Cobra 11, serija (R)
23:55 RTL Vijesti,
00:25 Jacuzzi Express, igrani
film, komedija (R)

02:05 Astro show, emisija uživo
03:05 RTL Danas, (R)
03:45 Kraj programa

ČETVRTAK 20.3.2014.

06:37 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatreperi
10:00 Vijesti
10:15 Na obalama Irske,
dokumentarna serija
11:00 Što vas žulja?
11:45 Abeceda zdravlja
12:00 Dnevnik 1
12:35 Znaj da te volim
13:20 Reporter: Posvojenje
koje se skupo plaća
14:10 Abeceda zdravlja
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14:45 Društvena mreža
16:00 Kralj vinograda, serija
17:00 Vijesti
18:20 Turistička klasa
18:50 Obiteljska stvar, serija
19:30 Dnevnik
20:06 Večer na 8. katu
20:56 Labirint
21:45 Naše majke, naši očevi -
serija
22:40 Dnevnik 3
23:15 Drugi format
00:50 Što vas žulja?

01:35 Društvena mreža
02:50 Labirint
03:35 Abeceda zdravlja (R)
03:45 Drugi format
04:25 Turistička klasa
04:55 Hrvatska uživo
05:55 Ljubav u zaleđu, serija

05:25 Najava
05:28 Alisa, slušaj svoje srce -
telenovela
06:10 Alisa, slušaj svoje srce -
telenovela
06:55 TV vrtić
07:05 Profesor Baltazar
07:11 Laboratorij na kraju
svemira
07:20 Crtani film
07:25 Animanijaci, crtana serija
07:50 Batman, crtana serija
08:15 Obična klinka, serija
08:37 Olujni svijet, serija
09:00 Školski sat
09:30 Kokice
09:45 Svaki dan dobar dan:
Moje dijete je gay (R)
10:25 Dr. Oz, talk show
11:05 Uredite svoj životni
prostor
11:30 Ideje za uređenje prostora
12:00 Hotel dvorac Orth, serija
12:45 Jednostavna jela Rachel
Allen, dok serija
13:15 Ubojite zaruke,
kanadsko-američki film
14:45 Edgemont, serija
15:15 Whistler, serija za mlade
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat
17:00 Kokice

17:15 Uredite svoj životni
prostor
17:40 Ideje za uređenje prostora
18:05 Kuhajmo zajedno
18:10 Svaki dan dobar dan
18:50 Dr. Oz, talk show
19:30 TV vrtić (R)
19:40 Profesor Baltazar
19:46 Laboratorij na kraju
svemira
20:00 Klokkan Dundee,
dokumentarni film
21:00 Nogomet, EL - prijenos
utakmice
22:55 Nogomet, EL - sažeci
23:30 Spirala zločina, serija
00:20 Seks i grad, serija
00:50 Noćni glazbeni program

06:30 Suze Bospora, serija R
07:15 Pčelica Maja, R
07:30 Pčelica Maja
07:45 TV izlog
08:00 Bolji život, serija R
08:55 TV izlog
09:10 Dila, serija R
10:20 Bumerang, serija 4/32
11:15 Zauvijek susjedi, serija R
11:50 IN magazin R
12:40 Bolji život, serija 55/82
13:35 Navy CIS, serija 24/24
14:30 Navy CIS, serija 1/19
15:25 Zora dubrovačka, R
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:10 Suze Bospora, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Zora dubrovačka, serija
21:05 Dila, serija 56/70

22:05 Provjereno
23:15 Večernje vijesti
23:35 Pretjerana sila, igrani film
01:15 Izdajnik, igrani film R
03:20 Vampirski dnevnik
04:05 Ezo TV, tarot show
04:35 Muškarci u krizi, serija
05:20 Dnevnik Nove TV R
06:10 Kraj programa

06:05 RTL Danas, (R)
06:50 Ben 10: Ultimate Alien
07:15 Moji džepni ljubimci
07:30 Virus attack
07:45 Ne brini za mene, (R)
08:55 TV prodaja
09:10 Snažne žene, serija
10:05 Villa Maria, serija (R)
11:00 TV prodaja
11:15 Ekkluziv Tabloid,
magazin (R)
12:10 Pet na pet, kviz (R)
13:15 Ne brini za mene, serija
14:25 Tajne, dramska serija (R)
15:30 Villa Maria, serija
16:30 RTL Vijesti
16:45 Cobra 11, akcijska serija
17:35 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Tajne, dramska serija
21:10 Neograničena moć,
igrani film, triler
23:25 Cobra 11, serija (R)
00:25 RTL Vijesti
00:50 Kost, serija (R)
01:35 Kost, serija (R)
02:20 Astro show, emisija uživo
03:20 RTL Danas, (R)
04:05 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13.05 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov
prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH
• Kronologija - Dogodilo se na današnji dan •
Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19.00 - 19.30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna
glazba (ponedjeljom) • 'Na valovima hrvatske
glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) •
'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom)
• 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz'
(petkom)

19.30 - 20.00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche
Welle (ponedjeljom) • 'Kulturna povijest' (utorkom)
• 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje
dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20.00 - 20.30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljom) • 'Aktualije' (utorkom)
• »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin
iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za
moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i
odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 'Vojvodanski tjedan'
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti,
zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu
Hrvatskoga radija
• 20.00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija
Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

NAGRADNA IGRA HRVATSKE RIJEČI

Poštovano čitateljstvo,

danas objavljujemo treći nagradni kupon naše i vaše nagradne igre.

Pravila su vrlo jednostavna i potrebno je sakupiti šest kupona (pod brojevima od 1-6), koji će biti objavljivani u tjedniku Hrvatska riječ i sve skupa ih poslati na adresu naše redakcije: Trg Cara Jovana Nenada 15/II

Svaki sudionik nagradne igre može poslati neograničeni broj kuverti pod uvjetom da se u svakoj nalazi šest nagradnih kupona (1-6) ili ih donijeti osobno u našu redakciju.

Nagradna igra traje do ponedjeljka 14. travnja, kada je i zadnji dan za prijem nagradnih kupona.

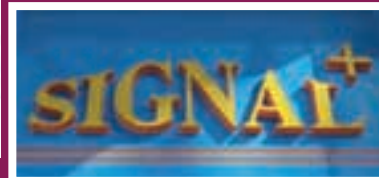
Javno izvlačenje nagrada bit će upriličeno u prostorijama Hrvatske riječi u utorak 15. travnja u 11 sati, a popis sretnih dobitnika bit će objavljen u broju 575 koji izlazi 18. travnja.

NAGRADE

- ▶ TELEVIZOR
- ▶ BIKIKL DIAMOND (Venera bike)
- ▶ OGLEDALO ZA KUPAONU (Bane doo, Starine Novaka 57)
- ▶ 2 x 2 NEDJELJNA RUČKA U MALOJ GOSTIONI NA PALIĆU
- ▶ ŽENSKA TAŠNA (Banjo shoes, Matka Vuković 3)
- ▶ ŽENSKA BLUZA (Boutique Mademoiselle, Petra Drapšina 4)
- ▶ COLON CLEANSE (Prirodni izbor Wellness – SR, doo Subotica 024 456 83 57)
- ▶ VAUČER OD 7.000 DINARA ZA POLAGANJE VOZAČKOG ISPITA B KATEGORIJE (Auto škola Royal, Matije Gupca 56)
- ▶ 3 x TOALETNA VODA (Signal +, Rudić ulica 6)
- ▶ SERVIS ZA KAVU (Futura, Rudić ulica 2A)
- ▶ GRUDNJAK I ŽENSKE ČARAPE (Primera, prizemlje Robne kuće Centar)
- ▶ VOĆNI PAKET (Fruit bar, Vladimira Nazora 3)
- ▶ 2 KUNIĆA (Farma kunića Ane Karan)
- ▶ DAR IZNENAĐENJA (STR Ibi, Trg Cara J. Nenada 9)
- ▶ UMJETNIČKA SLIKA IZ FUNDUSA CROARTA

...U pripremi su još i druge nagrade čija je realizacija u tijeku i o kojima ćemo vas obavještavati tijekom trajanja nagradne igre...

USPJEŠNI GIMNASTIČARI IZ MONOŠTORA

U državnom vrhu

ČEKAJUNOVA NATJECANJA

Monoštorske gimnastičare obišli smo na jednom od njihovih treninga i taj posjet iskoristili smo ne samo porazgovarati s predsjednicom kluba, već i čuti što o treninzima i natjecanjima kažu sami gimnastičari. »Treniram od 2007. godine, od petog razreda osnovne škole, a sada sam srednjoškolka. Putujem u školu u Sombor, gdje pohađam drugi razred Ekonomske škole. Dosta je obveza, ali nisam odustala od gimnastike i dok god mogu redovito ću trenirati. Imam dosta uspjeha, a najveći je šesto mjesto na posljednjem državnom natjecanju, koje je održano krajem prošle godine. Kada se natječem, koncentriram se na sebe i svoj nastup i pokušavam dati ono najbolje što mogu, ne obraćajući pozornost na druge. U tijeku su pripreme za novo državno prvenstvo i željela bih se ove godine natjecati kao dio ekipe i da osvojimo barem treće mjesto«, kaže *Manuela Galac*, koja je na prvi trening došla radi prijateljice, a onda postala uspješna monoštorska gimnastičarka.

Damjan Podrumac učenik je završnog razreda osnovne škole u Monoštoru i bio je dio muške ekipe koja je osvojila do sada najbolji plasman monoštorskih gimnastičara. Zanimljivo je reći kako je za ovaj rezultat Damiru trebalo tek nekoliko mjeseci treninga. »Treniram oko godinu dana. Krenuli su moji prijatelji, pa je i mene to potaknulo da se oprobam u ovom sportu. Čeka me upis u srednju školu, ali se nadam da ću i pokraj novih obveza nastaviti s treninzima«, priča Damir, kome najviše »leže« karike i razboj. Želja mu je da se i ove godine njegova ekipa plasira na državno natjecanje i da ponovi prošlogodišnji uspjeh.

Monoštorske gimnastičare očekuju natjecanja na kojima trebaju izboriti plasman na državno prvenstvo, te su pred njima naporni treninzi.

Zlata Vasiljević

VRIJEDNI REZULTATI

Iako Gimnastički klub »Mladost« u Monoštoru službeno postoji manje od četiri godine, monoštorski gimnastičari bilježe zapažene rezultate, mogu se pohvaliti i priznanjima na državnim natjecanjima i primjer su za to da i u malim sredinama stasavaju sportaši koji postižu zapažene rezultate. »Za registraciju kluba trebalo nam je pet godina. Mi smo tih pet godina radili i natjecali se, ali je to sve bilo neslužbeno. Gimnastička tradicija postoji u Monoštoru od prije, jer je pri školi nekada postojala gimnastička sekcija, a mi smo tu tradiciju nastavili kroz ovaj klub«, kaže predsjednica Gimnastičkog kluba »Mladost« *Ana Periškić*. Trenutačno je u klubu aktivno tridesetak mladih gimnastičara, uglavnom osnovaca, ali je i nekoliko srednjoškolaca koji se natječu u omladinskom uzrastu.

Ana Periškić s ponosom ističe kako je muška ekipa monoštorskih gimnastičara na posljednjem državnom prvenstvu bila treća. »Obvezne su vježbe na parteru, karikama, razboju, preskok i vratilo. Na državnom se natječe cijela država, od Vršca do Niša. Na natjecanju bude i do 350 sudionika. I među njima mi iz jednog sela, koji smo jedva uspjeli sastaviti tim od tri dječića. No, uspjeli smo i *Damjan Podrumac*, *Ivan Brdar* i *Danijel Blažev* bili su treći na državnom prvenstvu. To je do sada najveći uspjeh monoštorskih gimnastičara, koji su prije toga osvajali četvrta i peta mjesta na državnim natjecanjima«, kaže Ana Periškić, koja pojašnjava kako se do državnog prvenstva stiže preko vojvođanskih natje-

canja. Ista ta ekipa monoštorskih gimnastičara već ima pozornosti vrijedne rezultate, jer su kao učenici trećeg razreda bili treći na državnom natjecanju. To samo potvrđuje kako u gimnastici rezultati dolaze s godinama napornih i upornih treninga, a naša sugovornica pojašnjava da treba najmanje četiri godine rada kako bi se stiglo do prvih rezultata. Gimnastičari, koji su svi, osim srednjoškolaca, i učenici Osnovne škole »22. Oktobar« u Monoštoru, treninge održavaju u sportskoj dvorani tri puta tjedno.

Ana Periškić je nastavnica tjelesnog odgoja u mirovini i s djecom radi desetljećima. U rad je uključena i njena kći *Nataša*, također nastavnica tjelesnog odgoja u školi u Monoštoru. Iskusna Ana kaže kako je važno je znati privući djecu, a onda ih i zadržati.

POGLED S TRIBINA

Veliki

Tri kluba iz tri najveća hrvatska grada – Dinamo (Zagreb), Hajduk (Split) i Rijeka – zauzimaju tri vodeće pozicije na prvenstvenoj ljestvici 1. HNL. Po svemu sudeći Dinamo će ponovno biti prvak, ima čini se nedostižnih osam bodova pred Splićanima i jedanaest više od Riječana i dominacija glavnog grada Hrvatske nastaviti će se za još jednu godinu u nizu. Sve ovo potvrđuje tezu kako je u manjim zemljama, kakva je Hrvatska, posve logično koncentracija najveće kvalitete (i novca, naravno) u najvećim urbanim sredinama. Zbog toga, vjerojatno, u trenucima svojih najvećih rezultatskih dometa Varteks (Varaždin), Slaven (Koprivnica) ili Kamen Ingrad (Velika) nisu mogli zaposjesti Olimp hrvatskog nogometa, rezerviran samo za Dinamo i Hajduk, i jedan jedini puta za Zagreb (ponovno momčad iz velegrada).

Iako su, koncem prvog dijela tekućeg prvenstva, Lokomotiva i Split pokazivali određeni potencijal da se umiješaju u borbu za vrh tablice, čak se govorilo i o novoj velikoj četvorci u koju su pored navedenih velikana ubrajani i Lokosi, sve je ostalo samo na tome. Kako se iz kola u kolo pokazuje, Lokomotiva gubi dah i paru, Split se već davno zaustavio u sredini tablice, pa je priča spala na tri velika slova. Karte za Europu su podijeljene, ostaje samo još Kup kao šansa za neku momčad iz manjeg grada i to na mala vrata, ukoliko Kup osvoji netko od velikih.

Prvenstvo ide dalje i bit će još dobrih susreta do posljednjeg kola. Puno će biti zanimljivija priča u donjem domu, između Hrvatskog dragovoljca, Osijeka i Slavena. Svi ostali su zbrinuti i sigurni u sredini tablice.

D. P.

NOGOMET

Hajduk zaustavljen u Puli

Neodlučenim ishodom susreta Istre 1961 i Hajduka (1:1) prekinut je pobjednički niz Splićana koji je trajao četiri posljednja prvenstvena susreta. Dinamo je slavodobitno prošao Koprivnicom u pobjedi protiv Slavena (6:1).

Ostali rezultati 25. kola: Hrv. dragovoljac – Rijeka 0:2, Split – Osijek 1:0, Lokomotiva – Zadar 1:3

KOŠARKA

Tijesna pobjeda Cibone

Tek u produžetku susreta košarkaši Cibone su uspjeli savladati gostujući MZT Skoplje (93:90) i ostati u igri za mjesto na Final foru Regionalne košarkaške lige. Cedevita je pomalo

neočekivano poražena na gostovanju kod Szolnoka (68:67), dok su Zadrani ponovno razočarali, ovog puta na gostovanju kod Širokog (72:58).

ATLETIKA

Vlašić šesta na SP

Najbolja hrvatska skakačica u vis Blanka Vlašić osvojila je šesto mjesto na Svjetskom prvenstvu u Sopotu (Poljska). Kobna je bila visina 197 cm, a zanimljivo je kako su zlatnu medalju podijelile Ruskinja Kučina i Poljakinja Licwinko s preskočenih 200 cm.

TENIS

Čilić nastavlja s pobjedama

Plasman u treće kolo ATP Indian Wellsa 1000, najvećeg teniskog turnira nakon Grand Slamova, najbolji hrvatski tenisač Marin Čilić izborio je uvjerljivom pobjedom protiv Talijana Lorenzija (6:2, 6:2). Ostali hrvatski predstavnici u muškom dijelu ždrijeba Dodig i Karlović završili su nastupe u drugom kolu.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovođa i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Mijenjam 2 jutra zemlje i salaš u Ljutovu za garsonjeru u Subotici. Tel.: 061 2358099.

Prodajem brašno T-500 krušno, T- 400, čisto i T- 400 oštro. Po narudžbi pečem domaće kruh. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem bojler 10 litara, aspirator i električnu biciklu malu. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem kuću-vikendicu na obali jezera Palić. Tel.: 062 8687964.

Prodajem kuću u Gornjem Tavankutu, 120 m², sendvič zid, etažno grijanje s okućnicom, Tel.: 061 1478823.

Prodajem noviju kuću iza Dudove šume, trosobnu s dvorištem, dodatnim prostorijama i garažom. Cijena po dogovoru. Tel.: 064 2525946.

Prodajem zemlju 5,62 ha od 2 parcele (cca 10 jutara), Šupljak (ko Palić), 3 km iza stare škole, produžetak senčanske ljetnje ceste, uz kanal. Cijena: 63.000 eura. Tel.: 061 2724822 i 063 1648043.

Izdajem opremljen stan veličine 25 m četvornih sa zasebnim ulazom. Ulica Branka Pešića 41, Zemun. Dogovor na broj telefona 011 3077036 ili 011 2104257.

Odmor u Vrbovskoj, otok Hvar, povoljno. Tel.: 063 7139337.

Prodajem 3 motike placa (2 km udaljen) iza Crvenog sela, blizu somborske ceste (10.000 eura) Tel.: 024 532570.

Prodajem čutke, stol, stolice, razna bunjevačka ruha: sefire, sukna, pregače, kapute s peržijanom, dunju, marame, ponjave, čaršave, muške čakšire, čizme (br. 43) i sl. Tel.: 024 528682.

Prodajem traktorsku prskalicu RAV 440 eura, zob, starinska klupa, dolaf, ormani. Tel.: 024 532570.

Prodajem dvorišni stan 43 m² u Petrovaradinu. Tel.: 060 5450440.

Prodajem štrikaći stroj stolni »Empisal«, skoro nov. Tel.: 5742-136 Odžaci.

Povoljno izdajem manje skladište, podrum i tavanski prostor, veliko dvorište pogodno za parkiranje kombija, kamiona i za auto-plac, kod autobusnog kolodvora u subotici. Tel.: 064 9640745.

Prodaje se nov el. štednjak sa ravnom pločom, orahovo stablo, 2 felne s čeličnim prstenovima za kamionsku prikolicu. Tel.: 024 532570.

Naprodaj moderna ekskluzivna prelijeva italijanska vjenčanica, tepih i staze. 024 528682.

Prodajem metalni kavez za gajenje pilića s hranilicama. Tel.: 024 453-5319.

Prodajem klasični kauč sa naslonom u dobrom stanju ručne izrade, tapacirain. Tel.: 024 453-5319.

Izrađujem hrastove čamce, nekoliko tipova, od 3 do 6 metara dužine. Prijevoz po dogovoru. »Novogodišnja akcija« - vesla - bijeli barski jasen. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064 3467056. www.okrugic-camci.co.rs

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Prodaje se garaža u sklopu stambene zgrade na Radijalcu, A. M. Tita 26/b s priključkom na grejanje, vodu i struju. Tel.: 069 2887213.

Prodajem zob, deblo oraha i kruške, muške čakšire i kožne čizme, rojtoš i plišane marame, stol na razvlačenje sa stolicama. Tel.: 024 532-570.

Tečajevi italijanskog jezika, početne i napredne grupe. Naučite jezik ljepote i elegancije. Tel.: 065 2597700.

Prodajem motokultivator IMT-506 Tel.: 065 4033077.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi« VAŽI DO 21.3.2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga
»CROART« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge.
Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC »Bunjevačko kolo«, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8-14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

ODGOVORNE UREDNICE:
Zvonko Sarić (zsarić@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
(dbpalkovic@hrvatskarijec.rs)
Slavica Mamužić (novinarka) (smamuzic@hrvatskarijec.rs)
Dražen Prčić (sport i zabava) (dprcic@hrvatskarijec.rs)
Željka Vukov (društvo) (zvukov@hrvatskarijec.rs)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: ZARUKE NOÉMI PINTER I ATTILE KIRÁLYA

Profesorska se obitelj širi!

Priču o sretnoj vijesti Noemi Pinter, nastavnice mađarskog jezika u Osnovnoj školi "Grof István Séchenyi", doznajemo od njenog oca Franje. Noémina je obitelj ugledna i poznata ne samo po tome što su joj i majka i otac također profesori, već i po javnom angažmanu. Edit Molnár-Pinter bila je članica Izvršnog vijeća Subotice zadužena

nju kćeri i veselici koja se priprema:

»Oni su se poznavali iz društva, no ljubav je buknila prije 4 godine. Attila je također nastavnik, radi kao odgojitelj u Domu učenika, a između Božića i Nove godine su nas obavijestili o svojoj odluci. Sretni smo i podržavamo ih, krenuli su dogovori za sve ono što je potrebno organizirati radi vjenčanja koje će

za obrazovanje nakon demokrat-skih promjena, dok je Franjo bio dugogodišnji šef tehnike na Radiu Subotice. Upravo kada je startalo s radom hrvatsko uredništvo Radio Subotice, Franjo i svi tehničari su sa simpatijama prihvatili najmlađeg člana te obitelji, a kao što je poznato, na raznim oporbenim mitinzima uvijek su tehničku pomoć pružali ova gradska radijska postaja i čelnik tehničkog sektora, glavom i bradom Franjo Pinter, koji je i nakon odlaska iz ove ustanove zadržao srdačne odnose s bivšim suradnicima. Tako doznajemo i za zaruke njegove kćeri, koja je pronašla svoju srodnu dušu prije oko 4 godine na Senčanskim ljetnim igrama. Franjo odmah rado prihvaća poziv da svoju roditeljsku sreću podijeli s čitateljima Hrvatske riječi, za sebe kaže kako se, kao i svaki Bunjevac, jako raduje vjenča-

se održati sredinom travnja", kaže ponosni otac.

Kako saznajemo, bit će im teško naći dvoranu dostatne veličine kako bi okupili samo rođake prvog koljena i najbliže prijatelje. Očekuju goste iz Subotice, Tavankuta, Sente, Ade i Mađarske. Noémi (27) je jedinica, dok Attila (33) ima dva brata i sestru.

Dakle, profesorska se obitelj širi, u međuvremenu se mladi par uz pomoć roditelja skućio u staroj obiteljskoj kući, a Pinterovi kažu kako na sreću svi rade pa ipak ne osjećaju toliku nesigurnost kakva je svakodnevna u ovim vremenima. Tijekom razgovora s Noéminim roditeljima, ona i izabranik njenog srca rade pa u njihovo ime govore roditelji, a njihov najsretniji dan nastupit će za mjesec dana!

Nikola Perušić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Sve jedni priko drugi...

Piše: Branko Ivković

Faljniš čeljadi, jevo nama i prolića, tako bi štogod tribalo radit ,pa makar i okolo salaša, a niki sam taki brez volje, a i kome pitam ja vas, ta sve što privridimo sve nam odrpaje. Ta šta pitate koji pa zna se ,ovi što se kece i kreveljes

bandera, koji kaki tabla i ajzloga. Idem ja niki dan kod mog kuma Šime na kartaniju kad se nika mlađarija sva uprckana od onog bilog lipila latila perajama mandrat po selu i lipit kojikake slike i plokate da se sve praši. Velim ja »Dico šta vi to radite vako uveče?« Kad li će jedan deranac ,izgleda mi namazan svim mastima: »bać Braniša lipimo za izbore, a gadno nam ji gledat po danu pa smo se latili noćom, barem ne moramo čitat te njeve parole i uncutarije jel se ne vidi.« »Pak dico samo vi radite«, mislim se ja nako u sebi, pa i ova dičurlija su svatila da je ovo sve nika lagarija i uncutarija, a bome i način da se izvučedu novci od čestitog svita, al šta ćedu, moradu malo zaradit i dica sirota kad nikako da njim se pripravi posla kako bog zapovida, a za ovo lipljenje njim valjda štogod malo dadedu, makar na momčenje i divojčenje ako ništa drugo. Idem ja tako dalje kad bliže selu ono sve više i više ti plokata, sve jedan prikodrugog, olipljeni ko da ji pijanac lipijo, nakrivo i naopako, a bome već imade i »glasa javnosti« pa su tako jednim nacrtali brkove do zemlje, nikim iz druge partije napisali »lažo« i sve tako redom. Kad sam došo do mog kuma pripovidam šta sam vidijo, a on će sav zapinjen: »Nemoj mi to ni spominjat, iziš ji kad si i opazijo.« »Ta kume šta si bisan, ja samo kažem šta sam vidijo«, a on će: »Ta kako sam ja prošo, mal me nisu tili ukućani razapet, ja ti lipo, znaš kako je sad ovo vrime kraj zime pa vlada ošku-dica od artije za propaljivanje, zašo po selu pa nakido meni zadosta ti artija, još vidim da je ta artija nika svilena ,gospodcka. Ta nek je mislim se i odem lipo pod odžak i malo slame, granja, gori lipo sve se praši, ja veso velim mojoj Ruži eto ti imadeš sad i do kraj zime čim propaljivat, a daće bog još jedne izbore ovog lita pa ću ti nakupit i za zimu.« Kad ja sutradan kume moj očo pod odžak pa za vida bacijo oko na vrljiku a moja divenica sva pozelenila, al zelena kugod trava u proliće, ja skonto to je od farbe, av oca joj iz artijom. Utim došo moj Grgo pa veli šta bisnim, ta kako ne bi ta vidi nam divenice. On gleda pa se još i ismijava sa mnomo. »Bačo nemojte se sekirat, to ste založili plovak, sad samo založite kakog drugog sto drugačije obećava pa će opet divenice bit duvanske.« Av vidiš ti moj kume sad moramo pazit i na artiju ni one više nisu ko kadgod već lažedu svit još dok nisu ni izvokšovani oni na njima, neg kume a ja se bojim to i trošit, da se ne namrsim i ja na lagariju? Ta ne boj se Šime sad je svakako korizma, a kad dođe do trošenja dotleg ćedu i oni zaboravit šta su nam obećavali, neg ded ti litru na stal, da šta kažu »u vinu je istina«. Ajd zbogom čeljadi, mi ćemo se još malo prokartat pa natrag u Ivković šor, tamo još nema plokata.

Izbiro ne izbiro obraćeš bostan

Baće Ive bilo lipo u petak, subotu i nedilju. Iz varoši došle obadve cure, pa jedan dan mlađe došle njezne druge, drugi dan starije njezne. Po cile kuće zdravi divojački smij, a on sijo na stolčić u prisunje isprid vojaca, naljo bukaricu katarke, zaštodi se, pa se istom naškobi. Ti nikoliko dana ni televiziju ni palijo, toliko je bijo pun nikake dragosti brog cura. I Tak-su i mačka je više put pogladijo izmeđ ušiju, a oni samo oko nje-govi noga. Nedilju podnoć cure ošle. Kuća ko da je ostala prazna. Lati se čitat novine, pa sam sebe uvati da ne zna di je sto. Televiziju ni ni palijo, znade da bi se samo osikiro, pa dugo ne bi mogo zaspat. U niko doba je ošo u vojatac, latijo fenjer i obišo Belu i male, oprasila se dan pri neg što će dojt cure. Sad sisu, sve puca. Unišo je u kočak i podrafo je po vimenu. Samo je malo digla glavu i lipše se namistila. »Ej, rano moja, da sad prid izbiranje vi što vladu i vi što bi vladali misto nji znadu kaki ste mi ti i tvoji mali lipi za vidit, oma bi se krenili otecat ko će prija dojt u kočak i beštelovat se š vama, nek svit vidi ko se najviše stara za paore, pa će vada oma izbirnit toga. Dovel bi sve televizije da možu, a može jim se, jel jim i nako ne plaću iz svojega džepa«, divani je ko čeljadetu. Bela, ko da ga je razumila, samo je malo glasnije zarocala. Još je je dvaput priko noći obilazijo, mada znade da jako pazi na praščiće. Nikad ne oprasi više od dvanajst, al uvik što oprasi, to i otrani. Daće Bog vada i sad tako. On i njegova se ujtru za fruštukom sporazumili da će dvoj ostavit za uranit za zimu. Druge što ostanu lipo će prodat i novce dat curama da se malo ponovu. Ide proliće, a lancko jim sve omalilo, obadve su lipo izrasle. Nek se i one malo raduju. Njima dvojma dobro i vo što imu i nako više ne rastu, a ni modu ne tiru. Taman svršili s fruštukom, taksa zalajo, a na vrata banijo kum Tuna. Došo na aldumaš za prašce. »Ajd, kume, nek su živi i zdravi, srično ji otranijo i dobro prodo! Evo, vaj naš veli da će sad za paore bit puno bolje neg što je bilo. Neće se tude više putat koikaki cenzari, pa lipo pokupit svaj kaljmak. Država će uvest reda, pa nek kaljmak ostane nomu ko prodaje svoje, a ne tuđe«, veli i izdune fićok dudovače, jel još ni fruštukovo. »Pa, kume moj, nama što imademo krava dosta je kaljmaka ostalo od noga cirkusa što je š mlikom napravijo taj vaš što se staro za paore. Nit smo ga mogli prodat, nit pojist, toliko ga bilo. A bome, vidim da se sad, ka se triba izbirat i vaši i drugi počeli jako beštelovat i š avtobusima i š lopatama betona i š rabadžijama i š paorima, pa visoko dižu i jabuke i šangarepu, a kako mene to sve smrdi, izgleda da ćemo svi zajedno ope obrat bostan«, veli bać Iva i izdune bukaricu katarke.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Neruda:** Ne jadikuj mnogo nad sitnim bolovima, jer bi sudbina mogla početi da te liječi – krupnim.
- **Raabe:** Smatram kako je smijeh jedna od najozbiljnijih stvari.
- **Tolstoj:** Daj više odmora jeziku nego rukama.

KVIZ

Baltazar Bogišić

Koje je godine i gdje rođen hrvatski znanstvenik i pisac Baltazar Bogišić?

Gdje se školovao?

Što je bio po temeljitoj naobrazbi?

O čemu je najviše pisao?

Kako se zove njegovo najpoznatije djelo?

Po čemu je bio poznat?

Koliko je bila velika njegova zaostavština?

Gdje se ona danas nalazi?

Kada je i gdje umro Baltazar Bogišić?

Rođen je 7. prosinca 1834. godine u Cvatlu.
U Veneciji.
Doktor filozofije i prava.
O pravnoj-povijesnoj problematiki Dubrovnika.
Opšti imovinski zakonik Knjaževine Crne Gore.
Kao jedan od najvećih hrvatskih bibliofila.
Osamnaest tisuća svezaka.
U Institutu HAZU u Cvatlu.
Umro je 24. travnja 1908. godine u Rijeci.

Čokoladne cipele!

VICEVI

Stigao muž kući na ručak:

- Dragi, pogodi što ima za ručak? - zaneseno će žena.
- Ne mogu pogoditi ni kada je na tanjuru! - omahne rukom muž.

Kako izgleda feng šui na naš način:

Namještaj u kući ili stanu se slaže tako da se ne vidi kako je zid jako prljav, išaran, tamo gdje je povukao vlagu, otpao...

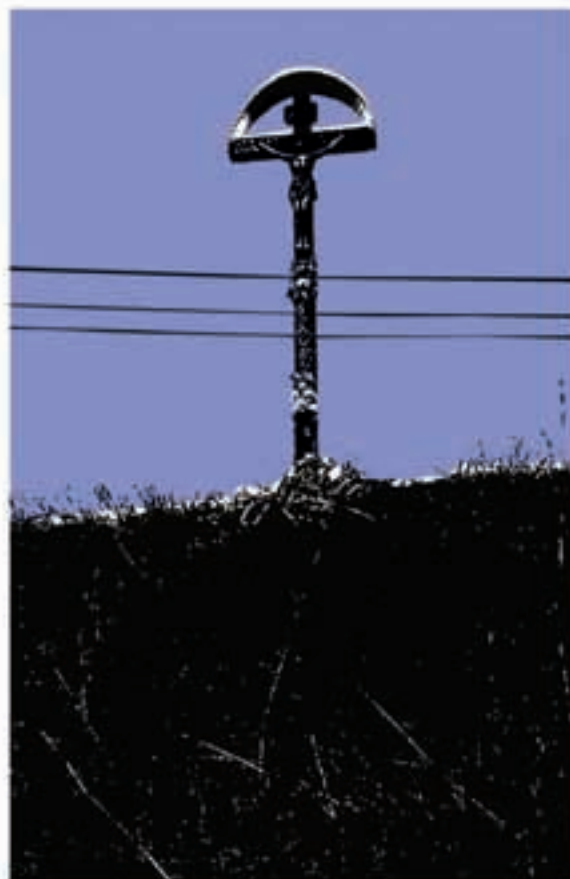

BUNJEVAČKI PUT KRIŽA

S novim križom dočekajmo
ovogodišnji Uskrs!

Kupujući grafiku s motivom križa krajputaša,
pomažete njihovu obnovu!

Okupljajući se oko projekta „Bunjevački Put križa“ čuvamo
svoju vjersku popudbinu i obogaćujemo vjersku praksu!

Grafika kao sredstvo likovnoga izraza razvila se nakon Gutenbergova otkrića tiskarskog stroja. U osnovi je umnožavanje crteža putem matrice. Često je rabljena u povijesti sakralne umjetnosti u svijetu (npr. Rembrandt van Rijn, Albrecht Dürer), a kod nas je posve raritetno zastupljena.

Grafika s motivom križeva krajputaša djelo je **Darka Vukovića**, profesora na Akademiji umjetnosti u Novome Sadu. Riječ je o 7 motiva, koji će biti izrađeni po 90 primjeraka, a svaki će biti otisnut u nekoliko boja. Na taj način željeli smo osvježiti i obogatiti ponudu umjetnina na vjersku tematiku.

**Cijena neuramljene grafike je 1000,00 dinara
(ili 100 Kn/Hrvatska ili 15 Eu/inozemstvo),
a uramljene 1500,00.**

Od toga će organizatori pokriti najosnovnije materijalne troškove, a ostatak novca bit će utrošen za obnovu križeva. Naravno, pojedinci, ali i poduzeća, mogu uplatiti i više...

**OBOGATITE VLASTITU KOLEKCIJU UMJETNINA!
PODRŽITE TAKO OBNOVU DIJELA NAŠE BOGATE
VJERSKE BAŠTINE!**

Uplatu možete izvršiti u na račun: Hrvatska čitaonica,
Bele Gabrića 21, Subotica, „za Bunjevački put križa”,
rač. br. 325-9500900020208-98.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

JP SUBOTICA-TRANS

TELEFON: +381 24/555-466, FAX 556-548,
ta.sutrans@gmail.com www.sutrans.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

**Demokratski savez Hrvata Vojvodine
ovoga puta nastupa za parlamentarne izbore**

16. 03. 2014.

**sa koalicijom koju predvodi Demokratska stranka,
Nova stranka, Bogata Srbija i Udruženi sindikati „Sloga“.**

**ZA DEMOKRATSKU SRBIJU
IZAĐI NA IZBORE**

**Zaokruži
BROJ**

**DEMOKRATSKI
SAVEZ HRVATA
U VOJVODINI**

